

Nr 122.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående förändring i avseende å löneställning och antal beträffande vissa ordinarie befattningar vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk m. m.; given Stockholms slott den 9 februari 1934.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Henning Leo.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 9 februari 1934.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Departementschefen, statsrådet Leo anför:

Till Kungl. Maj:ts prövning föreligga åtskilliga av styrelserna för kommunikationsverken eller från personalhåll gjorda framställningar, som i stort sett avse ändring i löneställning eller antal beträffande vissa ordinarie befattningar eller grupper av befattningar vid de skilda verken. De förslag, som jag funnit mig kunna tillstyrka, gå huvudsakligen ut på erforderlig anpassning av personaluppsättningen efter verksamhetens successiva utveckling

Bihang till riksdagens protokoll 1934. 1 saml. Nr 122.

eller eljest inträdda förändringar beträffande verkens drift samt innebära, där de överhuvudtaget äro av beskaffenhet att föranleda utgiftsökning, ej någon sådan ökning av större betydelse.

Jag övergår nu till de skilda framställningarna och börjar därvid med sådana, som avse

Postverket.

En notariebefattning å femte byrån. I skrivelse den 2 september 1933 har *generalpoststyrelsen* gjort framställning om inrättande av en notariebefattning, avsedd för styrelsens femte byrå. Till stöd härför anför styrelsen följande:

Sedan januari 1933 föreligger en framställning från *generalpoststyrelsens* ombudsman, att å hans expedition — å vilken finnes såsom biträde å stat anställd en notarie (21:a lönegraden) samt dessutom under de senaste åren nästan ständigt måst inkallas en tillfällig förste postassistent (17:e lönegraden) såsom förstärkning — måtte anställas ytterligare en notarie. Det förhållandet att å denna expedition måst på så sätt i stor omfattning anlitas förstärkning vittnar obestriddligen i sin mån om behovet av ytterligare arbetskraft å ombudsmansexpeditionen. Enligt § 16 mom. 4 i den för *generalpoststyrelsen* gällande instruktionen tillkommer det ombudsmannen att, där icke styrelsen för särskilt fall annorlunda bestämmer, själv eller genom av honom befullmäktigat ombud inför domstolar och andra myndigheter även som inför skiljemän utföra och bevaka styrelsens rätt och talan i rättegångsärenden samt mål och ärenden i övrigt av rättslig natur. Emellertid är ombudsmannens arbetsområde icke begränsat härtill, utan den juridiska fackkunskap, som är representerad av ombudsmannen och hans expedition, tages helt naturligt oupphörligen i anspråk för råd och uttalanden under en mängd ärendens förberedande eller löpande behandling.

Ett sådant behov av tillgång till juridisk rådgivare under ärendens förberedande och löpande behandling har särskilt framträtt å styrelsens femte byrå (postsparbanks- och postgiroärenden). Med avseende å detta behov har *generalpoststyrelsen* också sett sig nödsakad att för tiden från och med den 1 april 1933 å femte byrån uppehålla en tillfällig notarietjänst, vilken tjänst anförtrots åt en tjänsteman med den juridiska kompetens, som är fastställd för styrelsens ombudsman. Att å denna byrå föreligger behov av en sådan tjänsteman torde vara mycket naturligt. Där förekommer till daglig handläggning ett stort antal ärenden av rättslig art. I postsparbanksrörelsen förekomma oupphörligen insättningar med förbehåll i fråga om uttagning av medel, där det ankommer på byråns prövning, huruvida motbok må med begärt förbehåll utfärdas, invecklade äganderätts- och förfoganderättsspörsmål uppkomma vid överlåtelse eller pantsättning av motbok o. s. v.; i postgirorörelsen uppstå frågor rörande firmateckning, bättre rätt till å girokonto innestående medel, överlåtelse av sådant konto m. m., allt ärenden, som avse kundkretsens dagliga betjäanande. Sådana ärenden måste därför handläggas och avgöras utan tidsuppskov, och då inhämtande av ett sakkunnigt råd från ombudsmansexpeditionen på grund av den omgång, som därmed var förenad, antingen på ett otillbörligt sätt försenade ärendets avgörande eller också fick till undvikande härav förfalla, inrättade *generalpoststyrelsen* nyssnämnda tillfälliga notariebefattning. Men än mer är en sådan juridisk sakkunnig förhandsrådgivning av behov eller värde vid den förberedande handläggning, som åligger femte byrån i vad angår postsparbanks- och postgiromedlens placering genom utlåning, samt vid övervak-

ningen av lånens fortlöpande skötsel m. m. Den av femte byrån hos ombudsmannen påkallade juridiska rådgivningen i dylika ärenden ligger ju helt utanför de ombudsmannens åligganden, som avses uti nyss återgivna ställe i generalpoststyrelsens instruktion, och det är sålunda på intet sätt avsikten att genom beredande av omedelbar tillgång å femte byrån av en viss juridisk sakkunskap vålla någon rubbning i den generalpoststyrelsens ombudsman såsom sådan enligt § 16 mom. 4 i generalpoststyrelsens instruktion åliggande skyldigheten att aktivt företräda postverket utåt. Erfarenheten under den tid den nu omskrivna tillfälliga notarien anlåtats har ådagalagt, att denna tjänst fyllt ett verkligt behov och är oundgängligen behöflig för en tillförlitlig handläggning å byrån av hithörande ärenden. Då det är anledning antaga, att genom inrättande av denna notarietjänst arbetet å ombudsmansexpeditionen kan hållas inom sådana gränser, att med anställande därstädes av en notarie kan tills vidare anstå, gör generalpoststyrelsen för denna gång ingen framställning om ökning av personalen å ombudsmansexpeditionen utan inskränker sig i denna del till att hemställa om inrättande av en ny notarietjänst hos styrelsen med åliggande för innehavaren att å femte byrån bereda och i övrigt deltaga i handläggning av ärenden av rättslig art.

Kommunikationsverkens lönenämnd har i utlåtande den 4 oktober 1933 anført, att generalpoststyrelsen syntes hava förebragt bärande skäl för sitt förslag, varför nämnden ansett sig kunna förorda bifall till detsamma.

Vad generalpoststyrelsen anført synes ådagalägga behovet av att å styrelsens femte byrå hava anställd en befattningshavare med juridisk utbildning. Uppenbarligen är detta behov av stadigvarande natur. Med hänsyn härtill och då inrättandet av den föreslagna nya notariebefattningen tillika är ägnat att medföra behöflig lättnad i arbetet å styrelsens ombudsmansexpedition, anser jag mig böra tillstyrka styrelsens här ifrågavarande förslag.

Departement-
chefen.

Uppflyttning i lönegrad av befattningen såsom aktuarie och föreståndare för postverkets tryckeri. I sin skrivelse den 2 september 1933 har *generalpoststyrelsen* vidare gjort framställning om uppflyttning i högre lönegrad av den aktuariebefattning (21:a lönegraden), vars innehavare är föreståndare för postverkets tryckeri.

Styrelsen erinrar till en början, hurusom styrelsen redan tidigare i annat sammanhang beträffande denna befattning framhållit, att styrelsen vid flera tillfällen haft under behandling frågan om befattningens placering på löneskalan. Den utveckling, som postverkets blankettryckeri företett, särskilt efter postgirorörelsens införande, hade nämligen varit så kraftig, att det enligt generalpoststyrelsens uppfattning knappast borde råda tvivel om att arten och omfattningen av det föreståndaren åliggande arbetet mer än väl motiverade en betydligt högre avlöning åt föreståndaren än den nu utgående. På grund bland annat av de sparsamhetsdirektiv, som lämnats, hade emellertid styrelsen dittills icke vidtagit åtgärder för beredande av förbättring i avlöningshänseende åt föreståndarebefattningens innehavare. Styrelsen hade dock som sin åsikt uttalat, att föreståndaren borde snarast möjligt erhålla avlöningsförhöjning.

I föreliggande skrivelse anför styrelsen vidare följande:

Befattningen placerades i nuvarande lönegrad från ingången av år 1919. Efter att från början hava varit avsett att tillgodose allenast en mindre del av postverkets behov av tryck har postverkets tryckeri småningom fått övertaga allt erforderligt tryck. Sålunda övertog tryckeriet i början av år 1917 allt egentligt blankettryck, medan etiketter, cirkulär, taxor, reglementen, tidtabeller och dylikt allt fortfarande avsågs skola utföras å enskilda tryckerier. Därefter har tryckeriet fått övertaga

tryckning för statsverkets räkning av blanketter till kronodebetsedlar (år 1918),

allt etikett-, taxe-, cirkulär- och reglementstryck för verkets egen räkning (år 1921),

blankett- och cirkulärtryck för postsparbankens räkning (år 1922),

kvittenshäften för allmänna folkpensioneringen (år 1923),

blanketter för postgirorörelsen (år 1924) samt

vignettryck å skrivpapper för statsmyndigheterna (år 1931).

Ökningen i tryckeriverksamheten inskränker sig emellertid icke enbart till övertagandet av nyssnämnda tryck, utan den har även varit en följd av postverkets alltjämt växande behov på grund av rörelsens ökning. I all synnerhet har postgirorörelsen år från år föranlett ett i hög grad ökat arbete för blankettryckeriet.

Styrelsen meddelar följande sammanställning, utvisande tryckerirörelsens utveckling:

Å r	Antal beställda arbeten	Anställd personal	Anläggningskapital kronor	Tillverkningsvärde kronor
1917	974	45	114 000	235 000
1932	8,966	140	760,200	779,900
därav år 1932 enbart för postsparbanken och girorörelsen.....	4,840	—	—	384,900

I anslutning därtill anför styrelsen:

Postverket har haft betydande ekonomisk fördel av tryckerirörelsen. Sålunda uppgick kostnaden för postverkets egentliga blankettryck år 1915, då det utfördes å privata tryckerier, till i runt tal 223,300 kronor, medan kostnaden för samma blankettryck år 1932 uppgick till 147,400 kronor, oaktat antalet tryckta blanketter vid jämförelse mellan de två åren år 1932 i hög grad ökats. Såsom belysande för ökningen må anföras, att antalet försändelser, för vilka blanketter komma till användning, år 1915 utgjorde 29,204,000 och år 1932 39,319,000.

Medverkande till det goda ekonomiska utbytet av postverkets tryckerirörelse har varit att verkets blanketter år 1927 standardiserats enligt det s. k. Dinformatsystemet.

Som en jämförelse beträffande förhållanden å andra håll må anföras, att föreståndaren för statens reproduktionsanstalt åtnjuter avlöning med 10,000 kronor för år, vartill kommer dyrtidstillägg efter samma grunder, som gälla för tjänstemän vid s. k. reglerade verk, samt att föreståndaren för statens järnvägars biljett- och blankettryckeri, som emellertid även har sig ålagd viss upphandling, är placerad i 26:e lönegraden. Postverkets tryckeri torde i avseende å tillverkningsvärde stå avsevärt före både reproduktionsanstalten och statens järnvägars biljett- och blankettryckeri.

Såsom styrelsen inledningsvis anfört anser styrelsen föreståndaren för tryckeriet böra placeras i högre lönegrad. Styrelsen har övervägt, till vilken lönegrad befattningen rättvisligen borde hänföras. Styrelsen har därvid vägt mellan den 24:e och 26:e men ansett sig böra för närvarande stanna vid att föreslå befattningens uppflyttning i 24:e lönegraden med benämning intendent. Därest förslaget om befattningens ifråga uppflyttning i 24:e lönegraden skulle komma att bifallas, bör ur tjänsteförteckningen, 21:a lönegraden, beträffande postverket utgå befattningen aktuarie och i densamma, 24:e lönegraden, införas befattningen intendent.

På grund av det anförda har generalpoststyrelsen hemställt, att ifrågavarande aktuariebefattning måtte uppflyttas till 24:e lönegraden med benämningen intendent.

Lönenämnden har anfört följande:

Lönenämnden har i ändamål att kunna bilda sig en egen uppfattning rörande de tjänsteåligganden, som åvila tryckeriföreståndaren, avlagt besök å postverkets tryckeri. På grund av vad nämnden därvid och i övrigt inhämtat anser sig nämnden kunna vitsorda vad styrelsen anfört därom, att arten och omfattningen av det tryckeriföreståndaren åliggande arbetet motivera en högre avlöning än den nu till honom utgående. Sedan år 1919, då den nuvarande aktuarietjänsten inrättades, har rörelsen å tryckeriet undergått en högst avsevärd utveckling, en utveckling som särskilt betingats av tillkomsten utav nya rörelsegrenar inom postverket, såsom postsparbanksverksamheten och framför allt poståirorörelsen. Exempelvis må nämnas, att medan den tryckeriföreståndaren underställda personalstyrkan nyssnämnda år uppgick till 63 personer, är antalet därstädes anställda för närvarande 145. Då den av styrelsen föreslagna placeringen i 24:e lönegraden synts lönenämnden skäligen och nämnden ej heller finner anledning till erinran mot den ifrågasatta benämningen intendent, anser sig lönenämnden böra förorda bifall till styrelsens nu ifrågavarande förslag.

Av vad generalpoststyrelsen och lönenämnden anfört torde framgå, att de arbetsuppgifter, som åligga föreståndaren för postverkets tryckeri, till såväl art som omfattning numera äro sådana, att en förbättrad löneställning är väl motiverad. Då jag ej funnit något att erinra mot den föreslagna avvägningen av löneställningen, vill jag lika med lönenämnden tillstyrka, att ifrågavarande befattning från och med den 1 juli 1934 hänföres till 24:e lönegraden med benämningen intendent.

Departements-
chefen.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat beträffande postverket skulle i den vid avlöningsreglementet fogade tjänsteförteckningen vid postverket upptagas en ny befattning, nämligen i 24:e lönegraden intendent, samt ur nämnda förteckning i 21:a lönegraden utgå befattningen aktuarie. Vidare skulle antalet notariebefattningar ökas från 8 till 9 och antalet intendentsbefattningar i 24:e lönegraden fastställas till 1.

Telegrafverket.

En förste byrådirektörsbefattning. I skrivelse den 6 oktober 1933 har *telegrafstyrelsen* — under erinran att genom chefens å styrelsens linjebyrå utnämning till linjedirektör vid telegrafverket byråchefsbefattningen å nämnda byrå blivit vakant — framlagt förslag till viss organisatorisk förändring inom nämnda byrå i syfte att bereda lättnad i den arbetsbörda, som åvilade chefen för byrån, samt därmed även ernå ökad effektivitet vid handhavandet inom styrelsen av de rent tekniska och vetenskapliga uppgifterna. Till stöd härför har styrelsen anfört följande:

Omfattningen av chefens för linjebyrån arbete torde framgå av efterföljande förteckning över de arbetsuppgifter, som handläggas å byrån, nämligen ärenden angående anläggnings- och underhållsarbetens utförande, fastigheter och förhyrda lokaler, planering i ekonomiskt och tekniskt hänseende av telefon- och överdragsstationer samt kontroll av dessa stationers montage och drift, materialprovning och tekniska undersökningar, telefontransmission, internationella telefonförbindelsers anordnande samt ärenden rörande den vid linjeavdelningen anställda personalen.

Det är uppenbart, att i ett under rask utveckling stätt verk som telegrafverket kvantiteten arbetsuppgifter skall visa en ständig stegring. Efter hand som omfattningen av verkets rörelse stiger, ökas också mängden av de ärenden av olika slag, som i en eller annan form måste handläggas hos och avgöras av den centrala förvaltningen, styrelsen. Men jämsides härmed har den rastlösa tekniska nydaning, som kännetecknat telegrafverkets utveckling under senare år och som till största delen fallit inom linjebyråns verksamhetsområde, kommit att ställa alldeles speciella krav på chefen för denna byrå.

Telefonteknikens utveckling under de sista årtiondena har varit revolutionerande. Nya uppfinningar hava undan för undan skapat nya arbetsfält och nya tekniska möjligheter. Härigenom hava också kraven skärpts på ökad teknisk sakkunskap hos den enskilde tjänstemannen, vilket i sin tur framtvingar en specialisering inom olika områden, såsom automatstationsteknik, transmissionsteknik — omfattande bland annat riksledningars kablifiering och överdragsstationers anordnande — internationella telefonförbindelsers åvägbringande, konstruktionsfrågor m. m. Av chefen för linjebyrån har fordrats grundlig insikt på alla dessa specialområden och därjämte ingående kännedom om telegrafverkets förhållanden i allmänhet ävensom förvaltningsmässig rutin.

Det är givetvis mycket svårt för att icke säga helt ogörligt att finna en person med den utbildning och de övriga kvalifikationer, som svara mot dessa krav, en person, som fullt behärskar alla de olika grenarna av linjebyråns nuvarande verksamhet.

Det har därför blivit nödvändigt att söka åstadkomma en rimlig lättnad i linjebyråchefens arbete. Därvid hava olika alternativ övervägts. Närmast till hands låge då måhända den lösningen att uppdelas byrån på två olika byråer med var sin byråchef. En sådan uppdelning skulle emellertid komma att medföra betydande olägenheter. En mängd arbetsuppgifter komme att bli gemensamma för de båda byråerna, vilket skulle förorsaka vissa svårigheter dels för arbetet inom styrelsen, dels och kanske mest för linjedistriktsförvaltningarna och underlydande myndigheter i allmänhet. Därjämte skulle en viss dubblering av personal för en del arbetsuppgifter, medförande avsevärt ökade omkostnader, icke kunna undvikas.

Undersökning har vidare gjorts angående möjligheterna dels att överflytta arbetsuppgifter från linjebyrån till styrelsens övriga byråer, dels att decentralisera vissa arbetsdetaljer genom att föreskriva desammas handläggning hos underlydande myndighet, dock utan resultat. Liksom år 1928, då den nuvarande arbetsfördelningen mellan byråerna i huvudsak genomfördes i samband med nedbringande av byråernas antal från sex till fem, har det nämligen även nu visat sig icke möjligt att från linjebyrån utbryta någon ärendesgrupp av betydelse, och för övrigt är arbetsmängden även å de andra fyra byråerna så stor, att ett sådant överflyttande redan på grund därav är uteslutet. Decentralisering av ärendena åter fortskrider alltså, och för närvarande torde icke heller på denna väg någon lättnad för chefen å linjebyrån vara att vinna.

Den enda framkomliga vägen synes därför vara att genomföra en uppdelning av linjebyråchefens arbete på sådant sätt, att en särskild, därför lämplig person ställes vid hans sida med uppgift att självständigt förestå det tekniskt-vetenskapliga arbetet å linjebyrån och i styrelsen föredraga ärenden av denna art. Härigenom skulle, med minsta möjliga förändringar i styrelsens arbetssätt, vinnas bland annat en enhetlig ledning av det tekniskt-vetenskapliga arbetet å konstruktionsavdelningen, provningsanstalten, stationsavdelningen och transmissionsavdelningen, vilket är av största betydelse för ernående av bästa tekniska och ekonomiska resultat inom ifrågasvarande, betydande arbetsområden, varjämte byråchefen å linjebyrån kunde befrias från motsvarande arbetsuppgifter.

Den tekniske ledarens tjänsteställning i den här föreslagna organisationen samt de mycket stora krav, som måste ställas på honom, göra det nödvändigt, att han placeras i 30:e lönegraden, lämpligen under benämningen förste byrådirektör.

På grund av det anförda har telegrafstyrelsen hemställt, att förslag måtte föreläggas riksdagen om inrättande från och med den 1 juli 1934 av en förste byrådirektörsbefattning vid telegrafverket samt om minskning av antalet byrådirektörsbefattningar från 6 till 5.

Därjämte har styrelsen anført att, i avvaktan på riksdagens beslut i ämnet och ett definitivt genomförande av den föreslagna omorganisationen av linjebyrån, en provisorisk omläggning av byråns arbete borde vidtagas i syfte att trygga arbetets behöriga gång. Styrelsen ämnade därför från och med den 1 november 1933 uppdelna chefens för linjebyrån tidigare arbetsuppgifter på förut angivet sätt. Styrelsen har i anslutning härtill gjort framställning i fråga om bestridande för tiden till och med den 30 juni 1934 av ifrågasvarande vakanta byråchefsbefattning samt av göromålen med ledningen av det tekniskt-vetenskapliga arbetet å linjebyrån.

Lönenämnden har i utlåtande den 17 oktober 1933 anført följande:

Befattning såsom förste byrådirektör inrättades första gången vid statens järnvägar, och torde nämnden i avseende härå få erinra om följande. I en den 17 april 1916 avlåten proposition, nr 209, föreslog Kungl. Maj:t riksdagen, bland annat, att å ordinarie stat uppföra vissa befattningar å järnvägsstyrelsens byggnadsbyrå. Sälunda skulle överingenjören och chefen för nämnda byrå överflyttas till ordinarie stat med oförändrat arvode, motsvarande det till överdirektör och souschef vid statens järnvägar då utgående eller 12,000 kronor. Vidare skulle den då å extra stat uppförda byrådirektörsbefattningen å byråns nybyggnadsavdelning uppföras å ordinarie stat

med enahanda avlöningsförmåner, som voro bestämda för de förut å ordinarie stat uppförda byrådirektörerna å byggnadsbyråns bangårdsavdelning samt å elektrotekniska byrån och maskinbyrån (4,800—5,700 kronor jämte ersättning för bostad och bränsle).

Beträffande frågan om överingenjörens anställnings- och löneförhållanden framställdes från riksdagens sida ingen erinran mot vad Kungl. Maj:t härutinnan föreslagit. Vad däremot angår löneförmånerna för byrådirektör å byggnadsbyrån beslöt riksdagen i anledning av en inom riksdagen därom väckt motion, att såväl byrådirektören å byråns nybyggnadsavdelning som byrådirektören å dess bangårdsavdelning skulle erhålla byråchefens avlöning. Till grund för detta riksdagens beslut låg huvudsakligen den omständigheten, att ifrågavarande byrådirektörer såsom föreståndare för var sin stora avdelning inom nämnda byrå i vissa hänseenden, såsom beträffande föredragning i styrelsen, inspektion m. m., intoge en annan ställning inom organisationen än övriga byrådirektörer och att på dem måste ställas mycket höga krav i avseende å såväl teoretiska insikter som praktisk erfarenhet och organisationsförmåga. Då överingenjören, ehuru han fungerade såsom chef för en byrå i styrelsen, hade samma avlöning som överdirektör, fann riksdagen några organisatoriska betänkligheter icke föreligga mot att överingenjörens närmaste man uppflyttades ett motsvarande steg på avlöningsskalan d. v. s. i jämnhöjd med byråcheferna. För att tydligt markera den ställning, som avdelningscheferna å byggnadsbyrån intoge, ansåg riksdagen lämpligt att giva dem annan benämning än byrådirektör, i vilket avseende riksdagen upptog benämningen överingenjörsassistent.

På grund av ett vid nästföljande års riksdag fattat beslut vidtogs sedermera den förändringen beträffande benämningen å avdelningscheferna å byggnadsbyrån, att beteckningen överingenjörsassistent utbyttes mot beteckningen förste byrådirektör.

Det torde här böra tilläggas, att till följd av den under senare år inträdda minskningen i byggnadsbyråns arbetsuppgifter förste byrådirektörsbefattningarna hos järnvägsstyrelsen numera blivit indragna.

Förste byrådirektörsbefattningar med placering i 30:e lönegraden hava inrättats jämväl vid statens vattenfallsverk. I enlighet med den vid 1920 års riksdag beslutade byråindelningen i vattenfallsstyrelsen skulle inom denna styrelse finnas, bland annat, en kraftverksbyrå organiserad på två avdelningar i nära överensstämmelse med järnvägsstyrelsens byggnadsbyrå. Den dittillsvarande överdirektören och chefen för statens kraftverksförvaltning skulle under benämning allenast av »överdirektör» fungera såsom chef för kraftverksbyrån, och skulle såsom hans närmaste män och föreståndare för var sin avdelning inom byrån tjänstgöra två befattningshavare i förste byrådirektörs tjänste- och löneställning. Den i enlighet härmed genomförda organisationen av kraftverksbyrån äger ännu bestånd.

Såsom framgår av den nu lämnade redogörelsen hava förste byrådirektörsbefattningar hittills inrättats å vissa sådana större, på avdelningar organiserade byråer inom järnvägsstyrelsen och vattenfallsstyrelsen, vilkas chef intagit en högre tjänste- och löneställning än den för byråchef eljest normalt förekommande och å vilka behov förelegat av särskilt kvalificerade tjänstemän såsom avdelningsföreståndare. I förhållande härtill innebär telegrafstyrelsens nu föreliggande förslag organisatoriskt sett en avvikelse, i det att å styrelsens linjebyrå skulle vid sidan av den ordinarie byråchefen placeras en tjänsteman i samma löneställning som byråchefen och med skyldighet att självständigt handlägga och inom styrelsen föredraga vissa av de till byråns handläggning hörande ärenden. Även om man kan ställa sig

tveksam inför en dylik anordning, vill det dock förefalla nämnden, som om förslaget innebure en framkomlig väg för åstadkommande av den lättnad i chefens för linjebyrån arbetsbörda, som tydligen är av behovet starkt påkallad. Det lärer också erbjuda stora svårigheter för verket att för ifrågasvarande byråchefspost förvärva en person, som med den utveckling, verksamheten å nämnda byrå undergått under senare tid, förutom tekniska och administrativa kvalifikationer även äger förutsättningar att kunna intränga i och behärska de rent tekniskt-vetenskapliga arbetsuppgifter, som åvila ifrågasvarande byrå. Den av styrelsen förordade förändringen i organisationsförhållandena inom linjebyrån skulle föranleda en förhållandevis liten ökning i personalkostnaderna och i alla händelser en betydligt mindre kostnadsökning än som skulle bli följen, om byrån i fråga uppdelades på tvenne byråer. Härtill kommer ock, att enligt vad för nämnden blivit upplyst den tjänsteman vid verket, som enligt styrelsens mening främst bör ifrågakomma vid tillsättandet av den nu vakanta byråchefstjänsten å linjebyrån, såsom ett oeftergivligt villkor för befattningens mottagande förutsatt, att styrelsens föreliggande förslag kommer till genomförande.

På grund av nu anförda omständigheter har lönenämnden ansett sig kunna biträda styrelsens förslag, att en befattning som förste byrådirektör med placering i 30:e lönegraden uppföres å telegrafverkets ordinarie stat.

Genom beslut den 10 november 1933 har *Kungl. Maj:t*, med förklarande att beslut framdeles skulle meddelas beträffande förslaget om inrättande av en förste byrådirektörsbefattning m. m., dels förordnat byrådirektören G. K. N. Hedén att tills vidare till och med den 30 juni 1934 uppehålla en vakant byråchefsbefattning inom telegrafstyrelsen, dels ock medgivit, att till byrådirektören A. V. A. Holmgren finge, därest telegrafstyrelsen funne skäl att åt honom för samma tid uppdraga att vid byråchefens sida utöva självständig ledning av det tekniskt-vetenskapliga arbetet å linjebyrån, härför utgå särskild ersättning med en krona för dag.

Vad telegrafstyrelsen anfört giver vid handen, att arbetsuppgifterna å styrelsens linjebyrå till såväl omfattning som beskaffenhet numera äro mycket betydande och att det, särskilt för att åt de rent tekniska och vetenskapliga spörsmålen skall kunna ägnas tillbörlig uppmärksamhet, är ur synpunkten av verkets eget intresse erforderligt, att en viss uppdelning av arbetet inom byrån vidtages. För sistnämnda uppgifter skulle enligt styrelsens förslag inrättas en förste byrådirektörsbefattning med placering, lika som byråchefsbefattning, i 30:e lönegraden. Även om den sålunda föreslagna lösningen med hänsyn till de båda ledande befattningshavarnas inbördes löneställning kunde ur organisatorisk synpunkt giva anledning till en viss tvekan, torde den dock böra godtagas, helst som det avsedda syftemålet synes endast på detta sätt kunna nås utan att större kostnader föranledas. Av sålunda anförda skäl har jag funnit mig böra tillstyrka styrelsens förslag.

Departements-
chefen.

En ny linjeingenjörsbefattning. I skrivelse den 31 augusti 1933 har *telegrafstyrelsen* gjort framställning om inrättande av två nya linjeingenjörstjänster (26:e lönegraden), avsedda den ena för föreståndaren för Varbergs radiostation

och den andra för styrelsens radiobyrås landstationsavdelning. Till stöd härför yttrar styrelsen följande:

I sitt förslag den 25 augusti 1926 till inrättande av nya tjänster inom 21:a—30:e lönegraderna föreslog styrelsen bland annat, att tjänsten såsom föreståndare för Varbergs radiostation skulle uppföras å ordinarie stat och att med hänsyn till befattningens vikt, och de kvalificerade arbetsuppgifter, som åvilade innehavaren av tjänsten, denne borde erhålla linjeingenjörs tjänsteställning.

Över ifrågavarande framställning avgav kommunikationsverkens lönenämnd yttrande den 11 oktober 1926, vari lönenämnden emellertid hemställde, att detta styrelsens förslag för det dåvarande icke måtte föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd. I betraktande av att berörda anläggning då endast en relativt kort tid varit i bruk och för ernående av en tillförlitlig grund för bedömande av den tjänste- och löneställning, som borde intagas av anläggningens föreståndare, syntes det nämligen lönenämnden lämpligt att under ännu någon tid avvakta utvecklingen av arbetet därstädes, innan beslut fattades om föreståndarbefattningens uppförande å ordinarie stat.

Sedan styrelsen erfarit, att lönenämnden sålunda avstyrkt styrelsens förslag i vad det avsåg förenämnda linjeingenjörsbefattning, hemställde styrelsen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 10 november 1926, med återtagande av sitt nyssnämnda förslag, om bemyndigande att med ordinarie innehavare tillsätta en å telegrafverkets stat upptagen vakant avdelningsingenjörstjänst (22:a lönegraden) med placering för den blivande innehavaren vid Varbergs radiostation. Denna styrelsens framställning bifölls av Kungl. Maj:t genom brev den 10 december 1926.

Den i anledning härav utnämnde innehavaren av tjänsten beviljades sedermera på begäran tjänstledighet från och med den 15 september 1929 och därefter avsked från och med den 1 juli 1930 från sin befattning vid telegrafverket för att övergå till enskild tjänst. Sedan dess har tjänsten uppehållits av en ingenjörsassistent (20:e lönegraden), som från och med den 1 juli 1933 förordnats att bestrida göromål, som eljest ankomma på linjeingenjör.

Styrelsen är, liksom tidigare, även nu, sedan tillräcklig erfarenhet vunnits om utvecklingen av arbetet å Varbergs radiostation, av den åsikten, att stationens ekonomiska betydelse och vikten av dess funktionsduglighet och tillförlitlighet är av den art, att ansvaret för handhavandet och skötseln av densamma bör åligga linjeingenjör.

Styrelsen får därför ånyo framföra sin begäran om inrättandet av en ordinarie linjeingenjörstjänst för föreståndaren för Varbergs radiostation.

Å landstationsavdelningen inom styrelsens radiobyrå pågå sedan flera år tillbaka undersökningar rörande störningar vid rundradiomottagning och medel för dessas avhjälpande. Med dessa arbeten, som kräva högt kvalificerad teknisk kompetens, hava i huvudsak tvenne ingenjörsassistenters sysselsatts. Den ene av dessa ingenjörsassistenterna, som styrelsen från och med den 1 juli 1933 förordnat att handhava göromål, vilka eljest åligga linjeingenjör, föreslår styrelsen böra erhålla ordinarie linjeingenjörstjänst.

Den ökade omfattningen av radioavdelningens arbeten kräver i flera fall tjänster av högre grad än de nuvarande. Jämväl och ej minst i syfte att förhindra, att inom facket utbildad ingenjörspersonal söker sig till enskild tjänst och avgår, är det nödvändigt att befordran beredes denna personal. Förutom den förutnämnde föreståndaren för Varbergs radiostation har nämligen nyligen en ingenjörsassistent efter 6 års anställning erhållit begärt avsked för att övergå till en förmånligare privat tjänst, och ytterligare en

ingenjörssassistent åtnjuter för närvarande tjänstledighet på ett år för arbete inom ljudfilmsindustrien. Huruvida han efter tjänstledighetens slut är att påräkna tillbaka är ännu en öppen fråga. Det är att befara, att denna industri kan söka att från telegrafverkets ingenjörspersonal ytterligare fylla sitt behov av ingenjörer för sina med rundradion närbesläktade tekniska problem.

Lönenämnden har i utlåtande den 4 oktober 1933 anfört följande:

Lönenämnden har ansett det önskvärt att erhålla närmare kännedom rörande trafikrörelsens utveckling vid Varbergs radiostation under den tid, som förflutit sedan lönenämnden avgav förenämnda yttrande av den 11 oktober 1926, och i sådant syfte införskaftat vissa uppgifter från telegrafstyrelsen. De erhållna uppgifterna framgå av följande sammanställning:

År	Antal telegram	Ordantal
1926	102,988	1,397,262
1927	117,768	1,690,959
1928	120,738	1,797,463
1929	126,732	2,043,658
1930	121,254	2,015,456
1931	112,503	1,929,232
1932	101,441	1,799,231

De anförda trafiksiffrorna utvisa en stark ökning i trafikfrekvensen under åren närmast efter stationens ibruktagande men förete under de senaste åren någon tillbakagång, vilken givetvis är att tillskriva den rådande ekonomiska depressionen.

Emellertid torde trafiksiffrorna i och för sig icke böra tillmätas alltför stor betydelse vid bedömande av förevarande löneärende. Varbergs radiostation har till uppgift att vara förmedlingsstation för telegramtrafiken huvudsakligen till Amerika och är icke en telegrafstation i ordets vanliga bemärkelse. Telegrammen till Amerika trådbefordras nämligen från radiocentralen å Göteborgs telegrafstation till Varbergs radiostation, där automatisk överdragning är anordnad. De krav, som måste ställas på föreståndaren för Varbergs radiostation, äro framför allt av radioteknisk art. Uppenbart är, att den tjänsteman, som skall ansvara för driften å en radiostation av den storlek, varom här är fråga, måste motsvara högt ställda anspråk i detta hänseende. Lönenämnden har därför ansett sig nu icke böra ställa sig avvisande till telegrafstyrelsens förslag om inrättande av en linjeingenjörstjänst för föreståndaren å sagda station.

Beträffande härefter telegrafstyrelsens förslag om uppförande å telegrafverkets ordinarie stat av ytterligare en linjeingenjörstjänst, vars innehavare är avsedd att ersätta den ingenjörssassistent, som inom styrelsens radiobyrå närmast svarar för undersökningarna rörande rundradiostörningar och förestår en inom byrån förefintlig avdelning för dessa ärendens handläggning, har lönenämnden inhämtat, att arbetet å avdelningen i fråga under de senaste åren fått en allt större omfattning samtidigt som de tekniska spörsmål, varmed avdelningen har att taga befattning, blivit alltmera invecklade. I betraktande härav och med hänsyn till vad telegrafstyrelsen anfört rörande nödvändigheten för styrelsen att kunna genom beredande av ökade befordringsmöjligheter kvarhålla i verkets tjänst den inom verket fackutbildade ingenjörspersonalen, finner sig nämnden icke böra framställa någon erinran mot styrelsens förslag, att å telegrafverkets stat uppföres ännu en ordinarie linjeingenjörstjänst.

Departements-
chefen.

Med hänsyn till de vidgade uppgifter, som radioväsendets hastiga utveckling medfört, och dessa uppgifters ofta nog kvalificerade beskaffenhet finner jag mig böra tillstyrka styrelsens förslag om inrättande å telegrafstyrelsens radiobyrå av en ny linjeingenjörsbefattning, närmast avsedd för handhavandet av undersökningar rörande rundradiostörningar.

Vad åter angår den linjeingenjörstjänst, som skulle avses åt föreståndaren för Varbergs radiostation, synes — även om trafikrörelsens omfattning icke ensam bör vara utslagsgivande — tillräcklig anledning knappast föreligga att under rådande förhållanden vidtaga en höjning i lönegrad av föreståndarebefattningen i fråga. Jag kan alltså icke för närvarande tillstyrka telegrafstyrelsens förslag i denna del.

Två nya förste kontrollörsbefattningar. *Telegrafstyrelsen* har vidare hemställt om inrättande av två nya förste kontrollörsbefattningar (22:a lönegraden), avsedda den ena för stationen i Gävle och den andra för stationen i Örebro. Rörande behovet av dessa befattningar anför styrelsen följande:

Vid vardera av stationerna i Gävle och Örebro är sedan år 1917 såsom befäl vid telefontjänsten närmast under telegrafkommissarien anställd en tjänsteman i kontrollörs tjänstegrad (20:e lönegraden). Den utveckling, som dessa stationer undergått sedan nämnda år, har i hög grad ökat ifrågavarande kontrollörers arbete och ansvar. Till belysande av sagda utveckling och av telefonrörelsens nuvarande omfattning inom de båda förvaltnings- (redovisnings-)områdena meddelas efterföljande uppgifter för åren 1917 och 1932 rörande antalet telefonabbonenter, utväxlade telefonsamtal m. m.:

	År	Antal understationer	Antal abonnenter	Antal apparater	Antal lokalsamtal	Antal rikssamtals-expeditioner	Antal förmedlade rikssamtal
Gävle	1917	37	4,224	5,358	8,086,000	1,903,000	139,400
	1932	74	8,533	10,315	14,423,000	2,654,000	288,800
Örebro	1917	50	3,688	4,667	6,426,000	1,702,000	551,700
	1932	68	9,011	10,510	13,901,000	2,294,000	678,600

Vad Gävle beträffar försvåras lednings- och övervakningsarbetet vid denna station väsentligt därav, att redovisningsområdet är uppdelat på fyra skilda taxeområden, mellan vilka samtalen äro avgiftsbelagda.

Örebro är på grund av sitt läge i ledningsnätet landets förnämsta förmedlingsstation för långväga rikssamtal.

Antalet av den vid telefontjänsten anställda personal, över vilken vederbörande kontrollörer utöva befäl, uppgår inom Gävleområdet till 230 och inom Örebroområdet till 244 personer.

Jämsides med den kvantitativa utvecklingen av telefonrörelsen inom de berörda områdena hava arbetsuppgifterna för den där anställda övervakningspersonalen blivit alltmera komplicerade och svårskötta. Härtill har icke minst bidragit den tekniska utvecklingen på telefonområdet, vilken särskilt under den sistförflutna tioårsperioden varit starkt markerad.

Styrelsen finner sig under nu anförda omständigheter böra föreslå, att kontrollörstjänsterna vid Gävle och Örebro stationer höjas till förste kontrollörstjänster (22:a lönegraden).

Lönenämnden har anfört följande:

De av telegrafstyrelsen anförda statistiska uppgifterna ådagalägga, att trafikarbetet vid ifrågavarande stationer, vars övervakande närmast åligger ifrågavarande kontrollörer, i åtskilliga hänseenden fördubblats sedan år 1917, då de nuvarande kontrollörsbefattningarna tillkommo. Örebro och Gävle telegrafstationer äro för närvarande näst de stationer, som förestås av telefon- eller telegrafdirektör, de största i riket i avseende å telefonabonnenternas antal och den i telefontjänsten sysselsatta biträdande personalens storlek. Båda stationerna hava ock ett stort antal understationer inom sitt kontrollområde. Vad särskilt Örebro station angår, är att märka att stationen är landets förnämsta förmedlingsstation för fjärrsamtal, något som kräver stor trafikteknisk förfarenhet å stationsbefälet. Vidkommande Gävle station må nämnas, att under stationen lyda fyra olika taxeområden, vilket icke minst ur ekonomisk synpunkt påkallar ökad uppsikt och kontroll av trafiken från och till de olika områdena från den övervakande personalens sida.

Sakliga skäl synas sålunda tala för att den föreslagna förändringen kommer till stånd. Visserligen har nämnden lyst viss tveksamhet inför styrelsens förevarande förslag, då ett bifall till detsamma kan tänkas medföra konsekvenser i form av krav på förbättrad löneställning från kontrollörer å vissa andra telegrafverkets stationer. Emellertid har för nämnden blivit upplyst, att de stationer, som härvidlag närmast skulle kunna komma i fråga, dock icke i avseende å trafikens omfattning och svårskötthet kunna mäta sig med stationerna i Örebro och Gävle.

Lönenämnden har fördenskill icke velat framställa någon erinran mot den föreslagna förändringen av två kontrollörstjänster vid telegrafverket till befattningar såsom förste kontrollör.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, har driften vid ifrågavarande stationer såväl i avseende å trafikens omfattning som beträffande arbetets beskaffenhet kommit att ställa allt större fordringar på befälspersonalen därstädes. I sistnämnda hänseende har särskilt framhållits dessa båda stationers svårskötthet. Med hänsyn härtill har jag icke velat motsätta mig, att i stället för de nuvarande kontrollörstjänsterna inrättas två förste kontrollörsbefattningar därstädes.

Departements-
chefen.

Vid bifall till vad jag här förordat i fråga om telegrafverket skulle i den vid avlöningsreglementet fogade tjänsteförteckningen vid telegrafverket upptagas en ny befattning, nämligen i 30:e lönegraden förste byrådirektör. Vidare skulle antalet förste byrådirektörsbefattningar bestämmas till 1 samt antalet linjeingenjörsbefattningar och förste kontrollörsbefattningar ökas från 23 till 24 respektive från 19 till 21. Å andra sidan skulle antalet byrådirektörsbefattningar minskas från 6 till 5. Slutligen skulle antalet kontrollörsbefattningar minskas med 2 och antalet ingenjörsassistentbefattningar med 1; beslut härom torde i sinom tid få meddelas av Kungl. Maj:t.

Statens järnvägar.

Ökat antal elektroingenjörsbefattningar. I skrivelse den 29 september 1933 har *järnvägsstyrelsen* framlagt förslag om vissa ändringar i personalorganisationen vid statens järnvägar.

Sålunda föreslår styrelsen inrättande av sex nya elektroingenjörsbefattningar (22:a lönegraden). Härom anför styrelsen följande:

Enligt en inom styrelsen verkställd utredning rörande behovet av elektroingenjörsbefattningar vid statens järnvägar skulle efter genomförd elektrifiering av statsbanenätet i den omfattning, som för närvarande är avsedd, erfordras dylika befattningar till följande antal, nämligen:

1) en i Stockholm för linjerna Stockholm—Hallsberg och Stockholm—Uppsala, omfattande 264 kilometer bana, därav 113 kilometer dubbelspår, samt 3 omformarstationer, nämligen i Bergsbrunna, Södertälje och Sköldinge;

2) en i Göteborg för linjerna Göteborg—Hallsberg och Göteborg—Halmstad, omfattande 409 kilometer bana, därav 60 kilometer dubbelspår, samt 3 omformarstationer, nämligen i Moholm, Alingsås och Varberg;

3) en i Malmö för linjerna Malmö—Hässleholm, Malmö—Trälleborg, Malmö—Halmstad, Hälsingborg—Ängelholm, Veinge—Hässleholm och Åstorp—Mölle, omfattande 398 kilometer bana, därav 84 kilometer dubbelspår, och 3 omformarstationer, nämligen i Hässleholm, Malmö och Laholm;

4) en i Nässjö för linjerna Mjölby—Hässleholm och Nässjö—Falköping, omfattande 387 kilometer bana, därav 81 kilometer dubbelspår, och 2 omformarstationer, nämligen i Nässjö och Alvesta;

5) en i Norrköping för linjerna Järna—Mjölby och Katrineholm—Åby, omfattande 234 kilometer bana, därav 86 kilometer dubbelspår, och 2 omformarstationer, nämligen i Eksund och Mjölby;

6) en i Örebro för linjerna Mjölby—Krylbo och Krylbo—Uppsala, omfattande 348 kilometer bana, därav 25 kilometer dubbelspår, och 2 omformarstationer, nämligen i Hallsberg och Krylbo;

7) en i Storvik för linjen Krylbo—Ånge, omfattande 323 kilometer bana samt 3 omformarstationer, nämligen i Ockelbo, Ljusdal och Ånge;

8) en i Luleå för linjerna Luleå—Gällivare och Gällivare—Malmberget, omfattande 211 kilometer bana och 7 transformatorstationer, nämligen i Notviken, Boden, Gransjö, Lakaträsk, Polcirkeln, Nuortikon och Gällivare, samt överföringsledning Kuosakåbbå—Notviken om 224 kilometer; samt

9) en i Kiruna för linjen Gällivare—Riksgränsen, omfattande 230 kilometer bana och 6 transformatorstationer, nämligen i Risbäck, Lappberg, Kiruna, Torneträsk, Abisko och Vassijaure, samt överföringsledning Porjus—Kuosakåbbå—Linaälv—Riksgränsen om 247 kilometer.

Elektroingenjören i Nässjö skulle enligt detta förslag tills vidare även sköta linjen Nässjö—Falköping. Om åter en gång i framtiden Bohusbanan kommer att elektrifieras, erfordras härigenom ytterligare en elektroingenjörsbefattning med stationsort i Falköping.

Av ifrågakvarande elektroingenjörsbefattningar finnas redan sex, nämligen de i Stockholm, Göteborg, Malmö, Norrköping, Luleå och Kiruna.

Av de återstående anses den i Örebro böra tillsättas redan under år 1934 under det att de för Nässjö och Storvik avsedda befattningarna erfordras först från och med år 1935.

Utöver dessa erfordras emellertid ytterligare 3 elektroingenjörsbefattningar, nämligen en för styrelsen och en för vardera av huvudverkstäderna i Örebro och Malmö.

Den för styrelsen erforderliga tjänsten är avsedd för den tjänsteman, som på elektrotekniska byrån har översikten över krafttillförseln till de elektrifierade linjerna samt frågor om uppmätning och betalning för levererad elektrisk energi, frågor, som på grund av strömtaxan och därav föranledda komplicerade mätanordningar måste följas med största uppmärksamhet för att statens järnvägars strömavgifter skola kunna hållas så låga som möjligt.

De nyssnämnda huvudverkstäderna komma att båda få syssla med underhåll av elektriska lokomotiv och elektrisk materiel. Detta kan emellertid ej gärna ske utan att båda verkstäderna tilldelas lämpliga ingenjörskrafter. Verkstaden i Örebro har för ändamålet hittills haft en underingenjör (20:e lönegraden), som visat sig synnerligen lämplig för ifrågavarande uppdrag och som därför borde bibehållas. Befattningen som elektrisk ingenjör vid huvudverkstad måste emellertid anses fullt ut så krävande som elektroingenjörsbefattning på linjen, varför den skäligen bör jämställas med nyssnämnda befattning. Den underingenjörstjänst, som vid tillsättandet av denna elektroingenjörsbefattning förutses bliva ledig, anses kunna indragas.

På grund av det anförda hemställer järnvägsstyrelsen om framläggande till riksdagen av förslag, att antalet elektroingenjörsbefattningar vid statens järnvägar skall från och med den 1 juli 1934 utgöra 10 samt från och med den 1 januari 1935 12.

I utlåtande den 30 oktober 1933 har *kommunikationsverkens lönenämnd*, då ifrågavarande elektroingenjörsbefattningar syntes vara oundgängligen betingade av den fortskridande elektrifieringen av statsbanenätet, förordat bifall till styrelsens hemställan. Lönenämnden har emellertid i detta sammanhang framhållit att, enligt vad för nämnden blivit upplyst, å huvudverkstaden i Malmö en ingenjör i maskininspektors tjänstegrad (22:a lönegraden) vore avdelad för ledning och tillsyn av arbetet med ånglokomotivs reparation och underhåll. I och med att verkstaden i fråga efter elektrifieringens genomförande å Malmölinjerna komme att syssla med reparation och underhåll av elektrolokomotiv och elektrisk materiel och för detta ändamål finge sig tilldelad en elektroingenjör, syntes maskininspektorsbefattningen bliva övertalig. Nämnden har därför förklarat sig förutsätta att, försävt befattningen i fråga ej vore behöfvlig annorstädes vid statens järnvägar, densamma vid lämpligt tillfälle bleve indragen.

Med hänsyn till vad av järnvägsstyrelsen och lönenämnden anförts vill jag tillstyrka, att ytterligare sex elektroingenjörsbefattningar inrättas vid statens järnvägar. I anslutning till tidigare tillämpad praxis i dylika fall torde denna ökning i antalet befattningar böra genomföras från och med den 1 juli 1934, varvid det givetvis ankommer på järnvägsstyrelsen att, därest vissa av ifrågavarande befattningar icke behöva tillsättas förrän vid en något senare tidpunkt, vidtaga dylik åtgärd först då så erfordras.

Med anledning av vad lönenämnden anført i fråga om huvudverkstaden i Malmö har jag hos järnvägsstyrelsen inhämtat, att den ifrågasatte elektroingenjören därstädes endast kommer att övervaka de rent elektriska montagearbetena i lokomotivverkstaden. Det torde därför vara nödvändigt att bi-

Departements-
chefen.

behålla en befattningshavare i maskininspektors tjänsteställning och med ingående erfarenhet i verkstadsdrift såsom föreståndare för lokomotivverkstaden i dess helhet, omfattande montage-, svarvar-, maskin- och kopparslagarverkstäder ävensom gjuteri och smedja, samt såsom befäl för därvarande personal. Däremot är det avsett att placera den underingenjör, som ifrågavarande maskininspektor hittills haft till sin hjälp, å annan vakant underingenjörsbefattning vid huvudverkstäderna, varigenom underingenjörs-tjänsten vid Malmöverkstaden kan indragas. Såsom av järnvägsstyrelsens skrivelse framgår, bliver även en dylik befattning vid Örebroverkstaden obehövlig. Vid bifall till vad jag nu förordat skulle alltså två underingenjörsbefattningar vid huvudverkstäderna kunna indragas. Beslut om härav föranledd ändring i antalet av dessa befattningar torde i sinom tid få meddelas av Kungl. Maj:t.

Ändring i klass av vissa stationer vid statens järnvägar. I skrivelse den 3 juni 1933 har järnvägsstyrelsen framlagt förslag i fråga om ändring i klass av vissa stationer vid statens järnvägar m. m.

Innan jag ingår härpå, torde i korthet få erinras om vad som under senare år förekommit beträffande trafikanstalternas vid kommunikationsverken klassificering.

I skrivelser respektive den 22 september samt den 10 och den 20 november 1931 framlade generalpoststyrelsen, telegrafstyrelsen och järnvägsstyrelsen förslag till omklassificering av trafikanstalterna vid respektive verk. Berörda förslag, vilka, särskilt beträffande postverket och statens järnvägar, byggde på principer, som avveko från grunderna för gällande, år 1926 fastställda klassificering, inneburo, att vissa trafikanstalter skulle uppflyttas och vissa andra nedflyttas i klass.

I häröver den 19 december 1931 respektive den 18 januari 1932 avgivna utlåtanden förordade kommunikationsverkens lönenämnd och statens organisationsnämnd på anförda skäl ett uppskov med den föreslagna omklassificeringen.

I samband med anmälan inför Kungl. Maj:t den 19 februari 1932 av vissa kommunikationsverken berörande lönefrågor m. m., som borde föreläggas samma års riksdag, anförde min företrädare i ämbetet bland annat (proposition nr 146), att även om ett visst behov av en allmän omklassificering föreläge, det med hänsyn till vissa omständigheter, som av lönenämnden och organisationsnämnden i deras utlåtanden angivits, icke syntes vara lämpligt att för det dåvarande vidtaga en dylik omklassificering, vilken vad post- och telegrafverken beträffade skulle kunna föregripa pågående utredning om ökat samarbete mellan dessa verk. Departementschefen förordade därför, att med klassificeringsfrågans lösning finge anstå någon tid. Ett sådant uppskov och avvaktande av mera normala förhållanden syntes vara ägnat att möjliggöra ett bättre utgångsläge för en enhetlig och rättvist verkande klassindelning av trafikanstalterna i fråga. Emellertid, framhöll departementschefen tillika, borde ett uppskov icke hindra att, där särskilda skäl gjorde

förändring i klassindelningen beträffande viss eller vissa befattningar oundgängligen nödvändig, fråga om sådan förändring upptoges till prövning i varje särskilt fall.

Vad departementschefen sålunda anfört föranledde icke något uttalande från riksdagens sida (skrivelse nr 166).

Sedermera fann Kungl. Maj:t genom beslut den 27 januari 1933 ifrågasättande förslag jämte vissa i anslutning därtill gjorda framställningar icke föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

I förevarande skrivelse den 3 juni 1933 har *järnvägsstyrelsen*, under erinran om det av styrelsen år 1931 avgivna klassificeringsförslaget och om nyss återgivna uttalande av departementschefen i propositionen nr 146 till 1932 års riksdag, anfört följande:

Den anpassning nedåt av den under järnvägsstyrelsens förvaltning stående transportapparaten, som styrelsen allt fortfarande måste söka efter hand åstadkomma på grund av den vikande trafiken med därav följande inkomstminskning, synes styrelsen böra omfatta jämväl stationernas klassindelning. Styrelsen kommer därför att i det följande avgiva ett förslag till omklassificering i viss omfattning av stationer och trafikplatser, ett förslag som, beroende på särskilda omständigheter, omfattar även höjning i klass av ett mindre antal driftplatser.

Styrelsen vill gent emot den tänkta invändningen, att nuvarande tidpunkt med dess exceptionella lågtrafik vore mindre lämplig som grundval för den ifrågasatta åtgärden, framhålla, att enligt styrelsens förmenande en eventuell allmän konjunkturförbättring icke beräknas medföra sådan höjning av poängtalerna för de i det följande till sänkning i klass föreslagna stationerna, att det nuvarande läget bör betraktas som övergående och att av sådan anledning av styrelsen nu ifrågasatt ändring av klassindelningen borde kunna anstå. Förhållandena ha nämligen tyvärr utvecklats så, att landsvägarnas motortrafik tydligen för gott övertagit en väsentlig del av det transportarbete, som tillförne ombesörjts av statens järnvägar. Styrelsen räknar därför också inom överblickbar tid med sänkning i klass för ännu ett antal stationer. Ett återförvärv av den avledda trafiken, med eller utan hjälp av statliga åtgärder, torde icke vara att påräkna, i varje fall icke till sådan omfattning, att stationernas klassificering nämnvärt påverkas. Man torde sålunda kunna göra gällande, att motortrafiken medfört och sannolikt även i fortsättningen kommer att medföra en ganska genomgående deklassering av stationerna, särskilt från och med klass 3 och 4 A och därunder. De mindre stationerna såväl i nu föreliggande som jämväl i nyss antydda blivande förslag komma således att drabbas hårdast. Detta sistnämnda förhållande förklaras därav, att konkurrensen från omnibussarna och lastbilarna kommer tydligare till synes och inverkar kraftigare på den mindre trafikplatsen än på den större.

För att säkerställa sig för risken att få alltför låga trafikciffror liggande till grund för omklassificeringsförslaget har styrelsen emellertid räknat med medeltalet av trafiken under år 1932 samt de trafikstarkare åren 1930 och 1931.

Det har syntts styrelsen lämpligt och angeläget att framdraga dessa synpunkter för att belysa, att här föreliggande förslag är grundat på förhållanden, som torde i stort sett beteckna en bestående omvärdering av vissa stationer i fråga om deras storleksgrad. Ett fördröjande av härav påkallad anpassning kan för verkets vidkommande icke anses vara försvarligt.

På grund av det anförda har järnvägsstyrelsen föreslagit sänkning i klass av 65 samt höjning i klass av 12 trafikanstalter vid statens järnvägar.

Bland de till höjning i klass föreslagna stationerna äro Tomtebodas, Ängelholms central, Ånge och Södertälje central, vilkas höjning i klass föranleder ändring i antalet av sådana befattningar, vilkas antal bestämmas av riksdagen. Beträffande dessa stationer meddelar järnvägsstyrelsen följande uppgifter:

Station	Poängtal åren			Medeltal poängtal	Klass		Poänglatituden för respektive klasser enligt gällande klassificeringssystem
	1930	1931	1932		nuvarande	föreslagen	
Tomtebodas	558	591	570	573	1 B	1 A	Klass 1 B: 240 och uppåt; » 2: 192—239; » 3: 144—191.
Ängelholms central	232	243	244	240	2	1 B	
Ånge	287	301	259	282	2	»	
Södertälje central	244	247	242	244	3	»	

I fråga om dessa stationer anför styrelsen vidare följande:

Tomtebodas med ett medelpoängtal av 573 är alltså av den största betydelse för avvecklingen av godstågrörelsen på Stockholm och torde ur arbetssynpunkt för stationsföreståndaren numera få anses fullt likvärdig med övriga stationer av klass 1 A, nämligen Norrköpings central, Örebro central, Hallsberg, Olskroken och Nässjö. Den av Kungl. Maj:t den 22 juni 1932 beslutade indragningen av stationsinspektorsbefattningen vid Hagalund, vilket beslut sedermera föranlett platsens läggande under Tomtebodas, har ökat den stationsinspektoren därstädes direkt underställda personalstyrkan till i runt tal 135 man.

Ängelholms central visar stadig uppgång i trafiken. Under året hava tillkommit ytterligare arbetsuppgifter för stationsinspektoren i och med att viss maskinavdelningens personal, inalles 14 man, lagts under hans direkta befäl. Härtill kommer, att styrelsen i rationaliseringssyfte ämnar föreslå, att ledningen av Skölderviken lägges under stationsinspektoren vid Ängelholms central. En höjning till klass 1 B synes under sådana förhållanden berättigad.

Ånge, som redan under de tre senaste åren uppfyllt poängtalet för station av klass 1 B, får som skiljestation för trafiken på Jämtland och övre Norrland samt på grenlinjen till Sundsvall allt större betydelse för godstransporttjänsten på Norrland och anses berättigad att höjas till klass 1 B.

Södertälje central har redan nu poängtal för station av klass 1 B. Härtill kommer, att styrelsen har för avsikt att i rationaliseringssyfte föreslå, att ledningen av Södertälje södra och Östertälje lägges under stationsinspektoren vid Södertälje central. Arbetsuppgifterna för stationsinspektoren vid Södertälje central komma efter sammanslagningen av ifrågavarande stationer att bli så krävande, att en uppflyttning av Södertälje central i klass 1 B anses berättigad.

I samband härmed anför järnvägsstyrelsen vidare, att styrelsen — ävenledes ur synpunkten att icke hålla transportapparaten större än vad verkligen vore erforderligt — vidtagit förberedande åtgärder för sådana ändringar i organisatoriskt hänseende beträffande sinsemellan helt närbelägna statio-

ner, att dylika kunde sammanföras under ledning av ett och samma stationsbefäl. Härigenom kunde indragning göras av stationsföreståndarbefattningarna å de stationer, som kunde inordnas under andra stationer. Enligt styrelsens förslag skulle under befäl av närbelägna, större stationer läggas 15 stationer, varav 13 av klasserna 3—6 och 2 av klass 2 (Örebro södra och Karlstads östra). Styrelsen framhåller, att styrelsen räknat med att i samtliga dessa fall kunna väsentligt nedbringa kostnaderna för trafikskötseln utan att i något hänseende allmänhetens bekvämlighet behövde inskränkas beträffande transportmöjligheter för resande och gods.

På grund av det anförda har styrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte *dels* fastställa av styrelsens ifrågavarande förslag föranledda ändringar i antalet stationsföreståndarbefattningar av klasserna 3—6, *dels ock* föreslå riksdagen att vidtaga dylika förändringar i antalet stationsinspektorsbefattningar av klasserna 1 A, 1 B och 2.

Slutligen har styrelsen meddelat, att de sålunda föreslagna åtgärderna beräknades fullt genomförda medföra en årlig utgiftsminskning av omkring 245.000 kronor.

Centralstyrelsen för statens järnvägars befälsförbund har i en till Kungl. Maj:t ingiven, den 15 juni 1933 dagtecknad skrift hemställt om uppflyttning i klass av ytterligare sex stationer, varav två till klass 1 A, en till klass 1 B, två till klass 2 och en till klass 3.

Lönenämnden har i utlåtande den 29 juni 1932, under erinran om sitt förut omförmälda utlåtande den 19 december 1931, till en början anfört följande:

I betraktande av den betydande omreglering av järnvägsstationernas klassindelning, som av järnvägsstyrelsen föreslås, har lönenämnden för sin del icke kunnat undgå att hysa vissa betänkligheter, huruvida det kan vara lämpligt att beträffande statens järnvägar skrida till åtgärder, som åsyfta så betydande förändringar i den år 1926 fastställda stationsklassificeringen, samtidigt med att denna klassificering så vitt angår de båda övriga verken, postverket och telegrafverket, lämnas helt orubbad.

I betraktande av det förhållandet, att den nu gällande klassificeringen av trafikverkens anstalter grundar sig på 1923 års trafiksiffror och att mellan detta år och år 1933 ligger ett helt decennium med dess vittgående förskjutningar i trafikrörelsen vid de olika trafikanstalterna, synes det nämnden uppenbart, att en närmare undersökning av trafikförhållandena vid postanstalterna och telegrafstationerna skulle kunna giva till resultat, att även i fråga om dessa trafikanstalter behov föreligger av en motsvarande omreglering. De omständigheter, som föranledde nämnden att år 1931 ställa sig avvisande till en allmän omklassificering av kommunikationsverkens trafikanstalter, äro dock enligt nämndens mening allt fortfarande för handen, och nämnden anser sig sålunda icke hava anledning att frångå sin i sagda utlåtande uttalade uppfattning, att tidsförhållandena knappast kunna anses vara ägnade för genomförande av mera omfattande förändringar uti nu ifrågavarande hänseende.

Beträffande järnvägsstyrelsens ifrågavarande förslag anför lönenämnden vidare följande:

Styrelsens nu föreliggande förslag torde såsom helhet betraktat närmast kunna anses såsom en rationaliserings- och besparingsåtgärd, vidtagen i syfte att anpassa trafikapparaten efter den nedgång i statens järnvägars trafikrörelse, som depressionen och bilkonkurrensen i förening framkallat. Denna förslagets karaktär framträder tydligt i betraktande därav, att den långt övervägande delen av de till ändring i klass ifrågasatta stationerna, eller tillhopa 65, föreslås skola nedflyttas till lägre klass. Endast 12 stationer skulle vid ett realiserande av förslaget komma att uppflyttas i klass. Vad de sistnämnda angår, är för övrigt att märka, att den föreslagna höjningen i ett flertal fall direkt föranletts av i rationaliserings syfte vidtagna organisatoriska förändringar. Än tydligare framträder besparingstendensen i det föreliggande förslaget, om uppmärksamheten fästes vid den inverkan på statens järnvägars ekonomi, vartill förslaget syftar. Enligt styrelsens beräkning skulle en minskning i statens järnvägars utgifter av omkring 245,000 kronor per år bliva en följd av dess genomförande.

Det är vidare att märka, att det föreliggande förslaget icke kan betraktas såsom innebärande någon omklassificering i egentlig mening av statens järnvägars stationer, även om vid en första anblick så skulle synas vara fallet. Med avseende härå må framhållas, att några poängsiffror för trafikrörelsen icke framlagts beträffande det antal av omkring 580 stationer och trafikplatser vid statens järnvägar, vilka icke beröras av detsamma, varför nämnden ej heller ansett sig kunna ingå på något bedömande av förslaget ur mera *allmänna* klassificeringssynpunkter. Fastmera torde förslaget vara att anse såsom innebärande en av tidsförhållandena framtvingad partiell reglering av stationsklassificeringen vid statens järnvägar.

I anslutning till vad sålunda anförts och under återopande av vad beträffande förutsättningarna för genomförande under löpande klassificeringsperiod av en partiell förändring i nuvarande stationsklassificering yttrats i lönenämndens omförmälda utlåtande den 19 december 1931 och i propositionen nr 146 till 1932 års riksdag har lönenämnden trots de anförda betänkligheterna ansett sig icke böra framställa någon principiell erinran mot genomförandet av järnvägsstyrelsens förevarande förslag. Beträffande förslagets detaljer har lönenämnden, som i fråga om de särskilda, i förslaget upptagna stationernas trafikförhållanden m. m. inhämtat upplysningar från en representant för järnvägsstyrelsen, med undantag beträffande två stationer av klass 6 ej heller funnit anledning till särskild erinran. Vidkommande den av centralstyrelsen för statens järnvägars befälsförbund gjorda framställningen om uppflyttning i klass av ytterligare ett antal stationer har lönenämnden funnit en närmare prövning härav böra anstå i avvaktan på en blivande allmän omklassificering av kommunikationsverkens trafikanstalter.

Genom brev den 28 juli 1933 har *Kungl. Maj:t* i anledning av järnvägsstyrelsens förslag förordnat dels om nedflyttning i klass av 64 stationer, därav två av klass 2, Sala och Ljusdal, som nedflyttats till klass 3, dels ock om uppflyttning i klass av 8 stationer, alltså samtliga därtill föreslagna utom de förenämnda stationerna Tomteboda, Ängelholms central, Ånge och Södertälje central, beträffande vilkas höjning i klass *Kungl. Maj:t* förklarar, att beslut framdeles komme att meddelas. Därjämte har *Kungl. Maj:t* fastställt av berörda ändringar i klass betingade ändringar i antalet stationsföreståndarbefattningar av klasserna 3—6.

Den av järnvägsstyrelsen verkställda utredningen lärer, bland annat med hänsyn till att poängtalet för respektive stationer försiktigtvis uppbyggts på medeltalet av poängsiffrorna för åren 1930—1932, till fullo ådagalägga det befogade i styrelsens förslag om höjning av stationerna Tomtebodas från klass 1 B till klass 1 A, Ängelholms central och Ånge från klass 2 till klass 1 B och Södertälje central från klass 3 till klass 1 B. Jag vill därför tillstyrka att så sker. Likaledes biträder jag förslaget att stationerna av klass 2 Örebro södra och Karlstads östra inordnas under stationerna Örebro central respektive Karlstads central och i samband härmed två stationsinspektorsbefattningar av klass 2 indragas. I anslutning härtill torde antalet stationsinspektorsbefattningar av klass 1 A (25:e lönegraden) samt av klass 1 B (24:e lönegraden) böra ökas med 1 respektive 2, varjämte antalet dylika befattningar av klass 2 (22:a lönegraden) av nu angivna anledningar samt på grund av Kungl. Maj:ts nyssnämnda beslut den 28 juli 1933 om sänkning i klass av två stationer av klass 2 torde böra minskas med tillhoppa 6. Beslut i fråga om ändring i antalet stationsinspektorsbefattningar av klass 3 (20:e lönegraden) ankommer på Kungl. Maj:t.

Indragning av distriktskassörsbefattningarna. I skrivelse den 29 september 1933 har *järnvägsstyrelsen* vidare hemställt om indragning av de fem distriktskassörsbefattningarna (21:a lönegraden) vid statens järnvägar. Till stöd härför anför styrelsen följande:

Statens järnvägars bokförings- och kassaväsende har under de senare åren i flera hänseenden varit föremål för ett genomgripande moderniseringsarbete. De härav föranledda förändringarna hava till väsentlig del berört bland annat distriktskassörernas arbetsområden.

Distriktskassörernas tidigare arbetsåligganden kunna enklast angivas så, att de, var för sitt distrikt (i vilket tidigare ingick till distriktet hörande del av förrådsavdelningen) med inom detsamma belägen huvudverkstad, hade att emottaga och redovisa inflytande — företrädesvis kontanta — medel samt verkställa förekommande utbetalningar.

Sedan statens järnvägar numera övergått till postgirosystemet, har distriktskassörernas handhavande av kontanter i avsevärd grad inskränkts, vilket förhållande visserligen icke medfört någon avlastning av arbetsmängden men väl att arbetet i någon mån får anses hava förenklats. Vad som i än högre grad bidragit till att kassörernas arbetsåligganden även till omfattningen betydligt nedbringats är den samtidigt med övergången till postgirosystemet inträffade förändringen beträffande redovisningen av trafikuppbörden och i synnerhet den helt nyligen vidtagna överflyttningen av in- och utbetalningar för huvudförråden och huvudverkstäderna från distriktskassorna till styrelsens kassa. Genom sistnämnda förändringar hava nämligen distriktskassörerna avbördats en avsevärd del av sina tidigare, mera ansvarsbetonade arbetsåligganden. Enligt styrelsens mening kunna deras nuvarande arbetsuppgifter därför icke motivera tjänster i högre grad än bokhållargraden (17:e lönegraden). Distriktskassörsbefattningarna anses sålunda böra indragas och ersättas med tjänster i sistnämnda grad.

En distriktskassörsbefattning är för närvarande vakant. Innehavarna av de övriga fyra tjänsterna böra följaktligen överföras å övergångsstat. Det är styrelsens avsikt, att fyra av de nya bokhållarbefattningarna skulle uppehållas av dessa å övergångsstat uppförda tjänstemän, under det att den femte

skulle uppehållas av en från Ostkustbanan övertagen, å övergångsstat uppförd tjänsteman.

De av styrelsen här omförmälda nydaningarna å bokförings- och kassaväsendet hava särskilt berört, förutom distriktskassörerna, även distriktskamrerarna. Den position dessa tidigare intagit såsom ledare av distriktsbokföringen har nämligen genom ifrågasättande förändringar avsevärt rubbats, i det å dem förut ankommande bokföringsgöromål till en ej oväsentlig del överflyttats till styrelsen. Härtill kommer, att en ifrågasatt ytterligare överflyttning av utbetalningar till styrelsens kassa kan komma att innebära en fortsatt beskärning av kamrerarnas arbetsäligganden. Under sådana förhållanden torde kunna ifrågasättas, huruvida kamrerarnas kvarstående funktioner kunna motivera tjänster i så hög lönegrad som den 22:a, en fråga vartill styrelsen framdeles vill återkomma, sedan erfarenhet vunnits rörande verkningarna av de redan vidtagna och nu föreslagna förändringarna i fråga om kassörstjänsterna.

Lönenämnden har i avgivet utlåtande anfört, att nämnden på grund av vad den erfarit rörande det arbete, som efter den av järnvägsstyrelsen omnämnda avlastningen av arbetsuppgifter numera utföres av distriktskassörerna, ansett sig icke hava anledning att påyrka bibehållande av distriktskassörstjänsterna, utan att befattningarna i fråga syntes böra indragas och ersättas med befattningar i bokhållares grad.

Departements-
chefen.

Med biträdande av vad järnvägsstyrelsen i förevarande hänseende föreslagit vill jag förorda, att ifrågasättande befattning uteslutes ur avlöningsreglementets tjänsteförteckning. Beträffande härav föranledd ökning av antalet bokhållartjänster torde Kungl. Maj:t framdeles få meddela beslut.

Indragning av milkontrollörsbefattningen. I skrivelse den 27 november 1933 har järnvägsstyrelsen framlagt förslag om indragning av styrelsens milkontor samt om överflyttande av dess arbetsuppgifter på andra avdelningar inom styrelsen.

Styrelsen framhåller, att milkontoret, som inrättades år 1862, tidigare haft att utföra ett mera omfattande arbete men att detta genom vissa arbetsuppgifters överflyttning till andra avdelningar och genom förenkling i arbetsmetoderna efter hand väsentligt inskränkts. I samband härmed hade kontorets personaluppsättning, som år 1920 utgjordes av 59 ordinarie befattningshavare, varav milkontrollören (kontorets föreståndare) i 24:e lönegraden samt de övriga 58 i högst 18:e lönegraden, successivt nedbragts, så att densamma bestode av 29 ordinarie tjänstemän. För styrelsen, som redan tidigare varit betänkt på att i rationaliseringssyfte uppdelna milkontorets arbeten på andra tjänsteställen, hade denna fråga nu aktualiserats på grund av att föreståndarbefattningen genom innehavarens nyligen timade frånfälle blivit vakant. Styrelsen hade tänkt sig, att milkontorets arbetsuppgifter skulle fördelas på godstrafikbyrån och statistiska kontoret sålunda, att till godstrafikbyrån överflyttades arbetet med godsvagnsamtrafiken och till statistiska kontoret arbetet med lokomotiv- och vagnstatistiken. I samband härmed skulle milkontorets nuvarande personal överflyttas till berörda andra avdelningar, och då styrelsen hade för avsikt att i mån av den befintliga personaluppsättningens avveckling i större utsträckning än hittills övergå från manuell till maskinell bearbetning av det statistiska primärmaterialet, skulle personalens antal kunna efter hand minskas så, att, förutom milkontrollörsbefattningen, 14 av milkontorets nuvarande ordinarie befattningar bleve obehövliga.

På grund av det anförda har järnvägsstyrelsen hemställt dels om utslutande ur avlöningsreglementets tjänsteförteckning av den vid statens järnvägar i 24:e lönegraden upptagna befattningen milkontrollör, dels om viss ändring i styrelsens instruktion och dels, räknat från och med 1 januari 1934, om minskning i antalet av vissa befattningar av högst 20:e lönegraden samt om vissa sådana befattningshavares uppförande å övergångsstat.

Lönenämnden har i utlåtande den 2 december 1933 förklarat sig hava intet att erinra mot bifall till järnvägsstyrelsens ifrågavarande framställning.

Genom brev den 8 december 1933 har *Kungl. Maj:t* förklarat dels att hinder ej mötte för järnvägsstyrelsen att tills vidare från och med den 1 januari 1934 tillämpa den av styrelsen föreslagna anordningen i fråga om överflyttning av milkontorets dåvarande arbetsuppgifter på andra avdelningar inom styrelsen, dels ock att *Kungl. Maj:t* ville framdeles meddela beslut angående den av styrelsen ifrågasatta indragningen av milkontrollörsbefattningen samt ändringen i samband därmed i styrelsens instruktion, varjämte *Kungl. Maj:t* vid fastställande av antalet ordinarie befattningar av högst 20:e lönegraden vid statens järnvägar under år 1934 vidtagit av järnvägsstyrelsens föreliggande förslag betingad ändring i antalet ordinarie befattningar av nyssnämnda lönegrader samt i antalet befattningshavare å övergångsstat.

I anslutning till vad sålunda förekommit får jag nu förorda, att den genom ifrågavarande organisationsändring övertaliga, för närvarande vakanta milkontrollörsbefattningen från och med den 1 juli 1934 måtte utgå ur avlöningsreglementets tjänsteförteckning.

Departements-
chefen.

Ändrade grunder för avlöning till vissa i statens järnvägars tjänst övertagna befattningshavare. I en till *Kungl. Maj:t* den 30 december 1933 ingiven skrift hava *styrelserna för Sveriges lokomotivmannaförbund* och *svenska järnvägsmannaförbundet* gjort framställning om ändrade grunder för avlöning till vissa befattningshavare, som övergått i statens järnvägars tjänst från Härnösand—Sollefteå och Uppsala—Gävle järnvägar. Förbundsstyrelserna anföra i detta ämne följande:

I de den 28/29 juni 1932, respektive den 11 juli 1933 mellan järnvägsstyrelsen, å ena sidan, samt Härnösand—Sollefteå järnvägsaktiebolag, respektive Uppsala—Gävle järnvägsaktiebolag, å andra sidan, träffade köpeavtalen om statsförvärv av respektive järnvägar äro intagna vissa föreskrifter rörande löneställningen för av statens järnvägar från vederbörande enskilda järnvägar i samband med statsförvärvet övertagen personal, varvid även fastställts de principer, som i de skilda fallen skulle tillämpas vid inplaceringen av den nyssnämnda personalen i vederbörande lönegrader och löneklasser enligt för statens järnvägar gällande avlöningsreglemente.

Vad beträffar den från förutvarande Uppsala—Gävle järnväg övertagna och i Gävle stad placerade personalen, föreskrives även i en till kontraktet bilagd personalförteckning (benämnd Bil. B) bland annat, att densamma skall både ifråga om sin nu blivande och framtida löneställning bliva på visst sätt beroende av löneförhållandena för Gävle—Dala järnvägs i Gävle placerade personal. I förenämnda bilaga B stadgas nämligen, under anm. 4: »Därest avlöningen till den vid Gävle—Dala järnväg anställda, i Gävle placerade per-

sonalen framdeles skulle komma att utgå efter annan ortsgrupp än för närvarande, skall hänsyn till denna förändring tagas vid jämförandet av lönebeloppen i den enskilda järnvägens och statens järnvägars tjänst för den i denna förteckning upptagna, i Gävle vid övertagandet placerade personalen.» Enligt denna föreskrift skall sålunda den i Gävle placerade personalen, som från Uppsala—Gävle järnväg övergått i statens järnvägars tjänst, jämväl efter statsövertagandet åtnjuta lön efter en ortsgruppering, grundande sig på avtalsöverenskommelse vid de enskilda järnvägarna och icke enligt den av socialstyrelsen upprättade och av Kungl. Maj:ts fastställda ortsindelningen.

Enligt det för Uppsala—Gävle järnväg intill statsövertagandet gällande löneavtalet räknades Gävle som E-ort, varav följde, att där stationerad personal åtnjöt den för sagda ortsgrupp gällande avlöningen. I detta avseende skilde sig det vid Ostkustbanan gällande löneavtalet — tillkommet vid en väsentligt senare tidpunkt — i det detta helt grundade sig på socialstyrelsens ortsindelning, enligt vilket Gävle stad hänföres till ortsgrupp F. Denna skiljaktighet har medfört, att den i Gävle vid Uppsala—Gävle järnväg anställda personalen uppburit en lägre lön än den å samma plats men i Ostkustbanans tjänst anställda personalen i motsvarande befattningar. Sålunda har en lokomotivförare, anställd vid den förstnämnda järnvägen och stående i lägsta för befattningen gällande löneklassen, åtnjutit en årslön som med 122 kronor 22 öre understigit en motsvarande befattningshavare i samma löneklass vid Ostkustbanan. För högsta löneklassen utgör skillnaden 137 kronor 34 öre för samma befattningshavare samt för lokomotiveldare 114 kronor 66 öre i lägsta och 129 kronor 78 öre i högsta löneklassen.

Vidkommande den från förutvarande Härnösand—Sollefteå järnväg övertagna och i Härnösand placerade personalen förhåller det sig så, att i det intill statsförvärvet gällande löneavtalet för den enskilda järnvägen tillhörde även Härnösand E-ort, medan staden enligt socialstyrelsens vid statens järnvägar tillämpade dyrortsindelning skulle vara hänförlig till F-ort. Med Gävle analoga förhållanden föreligga dessutom, i det att Härnösand för Ostkustbanans del ansetts tillhöra ortsgrupp F, efter vilken sålunda nämnda järnväg tillhörig och därstädes stationerad personal erhållit avlöning. Den vid övertagningstillfället i Härnösand placerade personalen tillhörande förutvarande Härnösand—Sollefteå järnväg har sålunda, även den, erhållit ett ofördelaktigt utgångsläge just med hänsyn till de skiljaktigheter, som förelågo i och med att olika system för inplaceringen i dyrortsgruppindelningen för närvarande föreligga vid statens och de enskilda järnvägarna. Om man tager i betraktande de omständigheter, som stå i samband därmed, måste det även i detta fall enligt vårt förmenande icke kunna anses rimligt och rättvist, att som utgångspunkt vid fastställandet av den inplacering i löneklass enligt vid statens järnvägar tillämpat lönereglemente, vartill berörda personal anses berättigad, skall läggas den lägre dyrortsgrupp, som tillämpats vid den enskilda järnvägen.

Förhållandet är nämligen det, att i de vid landets enskilda järnvägar upprättade löneavtalen ingår en särskild dyrortsgruppering, som grundar sig på mellan parterna under år 1923 träffad överenskommelse och där orternas placering fastställts efter prövning i varje särskilt fall. Det förtjänar emellertid i detta sammanhang framhållas, att parterna, vilka undertecknat nämnda avtal, numera äro fullt ense därom, att vid en kommande revision av löneavtalen vid landets enskilda järnvägar, däri inbegripet även nyssnämnda centrala överenskommelse rörande dyrortsgruppering, bör tillämpas socialstyrelsens meromnämnda dyrortsgruppering även för de enskilda järnvägarnas vidkommande. En definitiv lönereglering vid nämnda järnvägar har emellertid, trots att avtalen uppsagts för sådan åtgärds vidtagande, på grund av

rådande förhållanden ännu ej kunnat företagas, och för närvarande samt sedan fyra år tillbaka hava tidigare gällande avtal genom vidtagen prolongering i stort sett gällt oförändrade.

Till järnvägsstyrelsens åtgärd att låta den vid enskilda järnvägar överenskomna ortsgrupperingen vara i lönehänseende bestämmande för ifrågavarande personalgrupper är således att erinra, att såväl Gävle som Härnösand i den officiella ortsgrupperingen blivit uppflyttade i F-ortsgruppen, sedan det senast gällande löneavtalet vid Uppsala—Gävle respektive Härnösand—Sollefteå järnvägar träffades, vadan städerna i själva verket numera äro för lågt placerade i förenämnda avtal. Att någon reglering av här berörda förhållande ännu ej ägt rum sammanhänger alltså därmed, att det icke låter sig avtalsenligt göra att lokalt vid en eller ett par enskilda järnvägar åstadkomma en ändring ifråga om ortsgrupperingen. Detta kan nämligen, som nyss antytts, endast ske genom en allmänt företagen avtalsreglering, omfattande samtliga enskilda järnvägar. Man torde emellertid kunna utgå ifrån såsom visst, att Gävle stad vid nästkommande avtalsreglering vid de enskilda järnvägarna kommer att hänföras till den ortsgrupp, som den redan nu rätteligen skulle tillhöra, nämligen F-ortsgruppen, under förutsättning att den vid det tillfället alltjämt räknas dit i den officiella ortsindelningen. Samma förutsättningar skulle självfallet även hava förelegat för Härnösands vidkommande, därest i fortsättningen någon enskild järnväg funnits, som berört denna stad. Men oberoende därav finna vi det icke endast oformligt utan i hög grad betänkligt att på sätt här sker frånga i gällande författningar föreskriven ortsgruppering.

Om förenämnda skiljaktigheter tidigare varit betingade av de vid vederbörande enskilda järnvägar träffade avtalsöverenskommelserna, finnes enligt undertecknade förbundsstyrelsers mening intet sakligt skäl för ett vidmakthållande därav också sedan järnvägarna övergått i statens ägo. I förutnämnda köpekontrakt stadgas uttryckligen, att den av statens järnvägar övertagna personalen skall från och med i kontrakten närmare angiven tid vara berättigad erhålla anställning enligt för statens järnvägar gällande anställnings- och lönevillkor, och genom särskilda skrivelser till distriktscheferna vid I och IV distrikten har järnvägsstyrelsen meddelat uppgift över den personal, som konstituerats och förordnats till ordinarie i statens järnvägars tjänst. I och med detta konstituerande, med därav följande inplacering i den för statens järnvägar gällande löneskalan, borde också den till avlöningsreglementet hörande ortsgrupperingen äga oinskränkt giltighet. Ortsgrupperingen utgör obestridligen en integrerande del av själva lönebyggnaden och kan sålunda efter vår mening icke lösryckas därur eller sättas ur funktion för en viss grupp av befattningshavare.

Denna differentiering ifråga om lönen mellan två eljest likställda personalgrupper framstår desto mer omotiverad särskilt om man tar i betraktande, att den i Gävle placerade personalen numera betraktas som *en* enhet, oberoende av om de förut haft anställning vid Uppsala—Gävle järnväg eller Ostkustbanan. Den tidigare existerande uppdelningen är sålunda efter banornas uppgång i statens järnvägar praktiskt taget helt utplånad, i det att personalens tjänstgöring numera bestämmes utan hänsyn till från vilken järnväg personalen övertagits.

På grund av vad sålunda anförts hava förbundsstyrelserna hemställt, att Kungl. Maj:t, eventuellt efter riksdagens hörande, måtte besluta, att en revidering av inplaceringen i den vid statens järnvägar gällande löneplanen av från förutvarande Härnösand—Sollefteå och Uppsala—Gävle järnvägar övertagen, i Härnösand respektive Gävle vid övertagandet placerad personal

företoges på sådant sätt, att som grund för lönebestämningen lades den lön, vederbörande befattningshavare vid omförmälda enskilda järnvägar beräknades hava åtnjutit, om den av Kungl. Maj:t fastställda dyrortsgrupperingen varit tillämpad för i dessa städer stationerad personal.

Över framställningen hava utlåtanden avgivits av järnvägsstyrelsen den 16 januari 1934 samt av lönenämnden den 7 februari 1934.

Järnvägsstyrelsen har yttrat följande:

Vad till en början beträffar den från Uppsala—Gävle järnväg övertagna personalen är i § 7 av det rörande statens övertagande av nämnda järnväg upprättade, av Kungl. Maj:t godkända kontraktet utsagt, att de befattningshavare, vilka namneligen angivits i en till kontraktet hörande bilaga B, skola med vissa förbehåll äga rätt att den 1 augusti 1933 övergå i statens järnvägars tjänst utan minskning av då innehavda löneförmåner eller av den rätt till löneförhöjning efter viss tjänstetid, som enligt vid järnvägen tillämpade grunder skulle hava tillkommit dem. Kontraktet innehåller vidare den bestämmelsen, att avlöningen dock icke må, såvida icke annat utsagts, överstiga det högsta belopp, som enligt vid statens järnvägar gällande avlöningsreglemente må utgå till tjänsteman i den lönegrad, i vilken vederbörande befattningshavare skall inplaceras.

Vid inplaceringen i statens järnvägars löneskala har med iakttagande av nu nämnda föreskrifter vederbörande tjänstehavare tillerkänts en enligt viss bestämd löneklass angiven lön, beräknad efter den ortsgrupp, tjänstehavarens placeringssort tillhör enligt *den av Kungl. Maj:t fastställda ortsgrupperingen* — sålunda icke, som man av den av förbunden lämnade redogörelsen vore frestad att tro, enligt den ortsindehållning, som gällde vid enskilda banan. Huru den sålunda verkställda löneplaceringen verkar för de olika befattningshavarna framgår av det följande.

Tjänsteman, som vid enskilda banan hade en lön, som icke uppgick till den i erhållen befattning vid statens järnvägar bestämda lägsta löneklassen, erhåller likväl lön enligt denna löneklass. Härav följer, att en sådan tjänsteman erhåller icke endast den löneökning, som eventuellt redan uppkommer, därest lönen vid statens järnvägar beräknas enligt samma ortsgrupp som den för stationeringsorten vid enskilda banan gällande, utan dessutom — vad beträffar de i Gävle placerade tjänstemännen — den ytterligare löneförhöjning, som föranledes därav, att lönen vid statens järnvägar beräknas enligt F-ort i stället för, såsom vid enskilda banan, enligt E-ort.

Tjänsteman, som vid den enskilda järnvägen åtnjöt en lön, överstigande den för högsta löneklassen i vid statens järnvägar erhållen befattning bestämda, erhåller på grund av nyssberörda bestämmelse i kontraktet lön enligt denna högsta löneklass, beräknad — vad beträffar personalen i Gävle — efter F-ort.

Vad slutligen angår de av förevarande framställning närmast berörda tjänstemännen, nämligen de, vilkas löner vid enskilda järnvägen lågo mellan lönerna i lägsta och högsta löneklasserna för den befattning, vederbörande erhållit vid statens järnvägar, har vid löneplaceringen tillämpats den regeln, att dem tilldelas den löneklass, som till beloppet kommer närmast under den av vederbörande vid den enskilda järnvägen uppburna lönen, varjämte de erhålla personliga lönetillägg till sådana belopp att tillägget jämte den för löneklassen bestämda lönen motsvarar lönen vid enskilda banan. (Undantagsvis — för att icke åstadkomma alltför stora rubbningar i den mellan befattningshavarna tidigare förefintliga inbördes ordningen i lönehänseende — har här avsedd tjänsteman tilldelats en löneklass, som till beloppet överstiger hans lön vid den enskilda järnvägen.)

Vid beräkandet av den lön, vederbörande innehaft vid enskilda banan, har styrelsen givetvis på grund av kontraktets bestämmelser räknat med den ortsguppering, som där gällde vid tiden för övertagandet. Förbunden göra nu gällande, att även härvidlag den för statens järnvägar gällande ortsindelningen borde lända till efterrättelse. Denna förbundens uppfattning kan icke biträdas av styrelsen.

Såsom av kontraktet framgår, har garanti endast lämnats för att de övertagna befattningshavarna skola bibehålla tidigare avlöningsvillkor med den begränsning, att de icke härigenom skola kunna uppnå högre lön än den för vid statens järnvägar erhållen befattning bestämda högsta lönen. Vid sådant förhållande måste det anses omotiverat, att de efter övergången i statens järnvägars tjänst skola beräknas hava innehaft en högre lön vid enskilda järnvägen än den, vartill de enligt vid järnvägen gällande bestämmelser varit berättigade. Förbunden hava visserligen såsom skäl för sina krav bland annat framhållit, att med den av styrelsen i enlighet med kontraktet verkställda löneplaceringen komma de från Ostkustbanan övertagna tjänstemännen att i vissa fall — intill dess högsta löneklassen uppnåtts — uppbära högre lön än de från Uppsala—Gävle järnväg övertagna befattningshavarna i samma löneklasser, men styrelsen finner nämnda förhållande sakna betydelse, enär ju en dylik olikhet förefunnits redan före järnvägarnas införlivande med statens järnvägar.

Därest man, såsom förbunden göra, finner det oformligt och betänkligt, att Gävle hänföres till ortsgrupp E vid beräkandet av personalens löner vid enskilda järnvägen, torde man väl för övrigt vara nödsakad hysa samma åsikt angående det förhållandet, att ett flertal stationer vid de övertagna järnvägarna vid samma löneberäkning hänföras till andra ortsgrupper än dem, vartill de enligt vid statens järnvägar gällande ortsguppering äro att hänföra. Förbundens förslag borde därför, konsekvent genomfört, medföra, att sistnämnda ortsguppering skulle tillämpas generellt. Säkerligen torde icke förbunden vilja tillstyrka en sådan utsträckt tillämpning av deras eget ändringsförslag för de, visserligen enstaka, fall, då en stationeringsort enligt enskilda banans bestämmelser tillhör en högre ortsgrupp än den för orten enligt motsvarande föreskrifter vid statens järnvägar bestämda.

Vad här anförts beträffande löneplaceringen för den från Uppsala—Gävle järnväg övertagna personalen i Gävle äger motsvarande tillämplighet i fråga om från Härnösand—Sollefteå järnväg övertagen personal med placering i Härnösand.

På grund av vad sålunda anförts har järnvägsstyrelsen hemställt, att framställningen icke måtte föranleda åtgärd.

Lönenämnden har bland annat anført:

I likhet med järnvägsstyrelsen finner lönenämnden tillräckliga skäl icke föreligga för att ifrågavarande befattningshavare vid övergången i statens tjänst skola beräknas hava innehaft högre lön vid den enskilda järnvägen än vad som varit fallet. De i gällande kontrakt intagna bestämmelserna i förevarande avseende få ock anses stå i överensstämmelse med de grunder beträffande personalens avlöning, som av riksdagen godtagits. Att märka är att ifrågavarande personal efter övergången i statens järnvägars tjänst i regel erhållit förbättrad avlöningsställning i så måtto, att de i slutlön komma att uppnå högre lönebelopp än vad som skulle hava varit fallet, därest de kvarstätt i den enskilda järnvägens tjänst. En utjämning mellan de från de olika enskilda järnvägarna övertagna personalgruppernas avlöningsförhållanden kommer ock att äga rum inom några få år, när befattningshavarna uppnått högsta löneklassen inom vederbörande lönegrader.

Vidare torde i anledning av det av förbunden gjorda uttalandet, att Gävle stad vid nästkommande avtalsreglering vid de enskilda järnvägarna sannolikt komme att hänföras till F-ort, böra framhållas, att skäligen hänsyn får anses vara tagen till detta förhållande genom den i bilaga B till kontraktet angående statsförvärvet av Uppsala—Gävle järnväg intagna bestämmelsen, att därest avlöningen till den vid Gävle—Dala järnväg anställda, i Gävle stad placerade personalen framdeles skulle komma att utgå efter annan ortsgrupp än för närvarande, hänsyn till denna förändring skall tagas vid jämförandet av lönebeloppen i den enskilda järnvägens och statens järnvägars tjänst för den i Gävle vid övertagandet placerade personalen. Under de i berörda bestämmelser angivna förhållanden får givetvis förutsättas, att motsvarande hänsyn kommer att tagas till den personal i Härnösand, som avses i framställningen.

Även lönenämnden har alltså funnit framställningen icke böra föranleda åtgärd.

Skiljaktig mening har inom lönenämnden uttalats av ledamöterna E. Eriksson, G. Mattelin och N. A. Nilsson. De två förra hava anfört följande:

Enligt vår mening leda nu gällande bestämmelser angående avlöningsförmåner till i förevarande framställning avsedda befattningshavare till mindre tillfredsställande resultat. Det torde sålunda ej kunna anses vara lämpligt, att statens befattningshavare på en och samma plats och under i övrigt lika förhållanden skola avlönas olika enbart med hänsyn till att de före inträdet i statens tjänst varit anställda hos skilda företag. I all synnerhet framträda olägenheter av en dylik anordning i förevarande fall, då man på sätt förbunden framhållit torde kunna utgå ifrån att Gävle i ett nytt avtal för de enskilda järnvägarna skulle komma att hänföras till F-ort i den för enskilda järnvägarna gällande dyortsgrupperingen.

Att under sådana förhållanden fästa avgörande betydelse vid den omständigheten, att här avsedda befattningshavare vid ett bifall till framställningarna skulle få något bättre löneförmåner än vad som tidigare tillkommit dem, synes icke vara med billighet överensstämmande. På grund härav och med hänsyn till de i fråga om dessa befattningshavare föreliggande omständigheter av säregen art, synes det oss att framställningen bör bifallas.

Visserligen är slutavlöningen enligt vid statens järnvägar gällande avlöningsbestämmelser högre än slutavlöningen enligt vid ifrågavarande enskilda järnvägar vid övergången gällande avtal. Detta förhållande skulle dock kunna ändras vid en kommande avtalsrörelse vid de enskilda järnvägarna. Påståendet att ifrågavarande personal efter övergången i statens järnvägars tjänst i slutlön kommer att uppnå högre lönebelopp än vad som skulle varit fallet, därest den kvarstått i den enskilda järnvägens tjänst, är sålunda knappast riktigt och den saken är åtminstone ganska oviss.

Vi anse sålunda, att lönenämnden bort hemställa om bifall till den i ärendet gjorda framställningen.

Ledamoten Nilsson har anfört detsamma som i första stycket av ledamöterna Erikssons och Mattelins reservation samt funnit sig på grund härav och med hänsyn till de beträffande ifrågavarande befattningshavare föreliggande omständigheter av säregen art böra tillstyrka bifall till framställningen. Reservanten har tillagt, att han såsom ledamot av lönenämnden ansåge sig kunna bortse från de statsfinansiella betänkligheter, som föranlett Kungl. Maj:t att lämna utan beaktande ett otal framställningar om löneför-

bättring, bland vilka åtskilliga torde varit ur saklig synpunkt mera behjärtansvärda än den här behandlade.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, har var och en av de vid Ostkustbanan samt Härnösand--Sollefteå och Uppsala—Gävle järnvägar anställda befattningshavare, som i samband med nämnda järnvägars införlivande med statsbanenätet övergått i statens järnvägars tjänst och som vid övergången var stationerad i Gävle och Härnösand, vid inplaceringen i den för statens järnvägar gällande löneplanen erhållit en enligt viss bestämd löneklass angiven lön, beräknad efter den ortsgrupp, F, till vilken nämnda städer enligt den av Kungl. Maj:t för bland andra statens järnvägar fastställda ortsgruppingen äro hänfödda. I enlighet med vid statsförvärven av berörda järnvägar godkända, i vederbörande kontrakt stadgade grunder hava befattningshavarna icke lidit minskning i sina vid övergången i statens järnvägars tjänst innehavda löneförmåner, såvida dessa icke varit högre än vad som utgår i för var och en angiven lönegrad, men de från Ostkustbanan övertagna tjänstemännen i Gävle och Härnösand hava i statens järnvägars tjänst kommit att erhålla en högre löneinkomst än de å samma orter placerade befattningshavare i motsvarande tjänsteställning och löneläge, som övertagits från Uppsala—Gävle och Härnösand—Sollefteå järnvägar. Anledningen härtill är, att det vid Ostkustbanans övertagande för dess personal gällande löneavtalet byggde på en dyrortsindelning, sammanfallande med den vid statens järnvägar, i följd varav städerna Gävle och Härnösand där voro hänfödda till ortsgrupp F, medan sagda städer i den särskilda dyrortsindelning, som enligt gällande löneavtal tillämpades vid de bägge andra järnvägarna, voro upptagna i en lägre ortsgrupp, E. Visserligen förefinnes enligt den i lönenämndens utlåtande omförmälda, i bilaga B till kontraktet angående statsförvärv av Uppsala—Gävle järnväg intagna bestämmelsen möjlighet för den i Gävle placerade, från nämnda järnväg övertagna personalen att, därest en ändrad dyrortsindelning skulle komma att tillämpas vid Gävle—Dala järnväg, erhålla en reglering uppåt av sina löner. När så kan ske är emellertid ovisst, och dessutom är en dylik möjlighet icke tillförsäkrad omförmälda, i Härnösand placerade personal.

Ehuru den ifrågavarande personalens inplacering i lönesystemet skett enligt i vederbörande kontrakt stadgade grunder, torde det dock, även om här är fråga endast om en övergångstid, icke anses tillfredsställande, att befattningshavare, anställda i samma statliga företag, i detta fall statens järnvägar, placerade å samma ort och med samma tjänsteställning och arbetsuppgifter, skola hava olika löneinkomst endast på den grund, att de tidigare varit anställda vid skilda privata företag med olika grunder för dyrortsindelningen. Med hänsyn till de särskilda omständigheter, som här sålunda föreligga, synes det därför rimligt, att en ändring inom den närmaste tiden vidtages, så att den personal, varom nu är fråga, bliver i lönehänseende jämställd med från Ostkustbanan övertagna befattningshavare i motsvarande tjänstegrad vid statens järnvägar å samma ort. Givetvis böra i övrigt kontraktens bestämmelser fortfarande tillämpas och sålunda, bland annat, ingen komma att på grund

Departements-
chefen.

av en dylik ändring erhålla högre lönebelopp än enligt högsta löneklassen i den i vederbörande kontrakt angivna lönegraden.

Vid linjerna Uppsala—Gävle och Härnösand—Sollefteå finnes därjämte ett antal andra trafikplatser än Gävle respektive Härnösand, som enligt för dessa järnvägar vid tidpunkten för införlivandet med statens järnvägar gällande lönebestämmelser voro hänfödda till lägre eller högre ortsgrupp än den, vartill vederbörande trafikplats enligt vid statens järnvägar gällande ortsgruppering är att hänföra. Med hänsyn till likformigheten synes jämväl beträffande å dessa trafikplatser placerade befattningshavare, som numera liksom de i Gävle och Härnösand stationerade tillhöra samma företag, statens järnvägar, böra i fråga om vid övertagandet innehavda löneförmåner tillämpas den vid statens järnvägar gällande dyrortsgrupperingen; ingen komme att av denna anledning behöva lida minskning i sina eljest kontraktsevenligt innehavda löneförmåner.

Vad beträffar tidpunkten för genomförande av den nu ifrågasatta ändringen, får jag erinra, att inom socialstyrelsen jämlikt Kungl. Maj:ts uppdrag pågår utredning rörande ny fördelning av orterna i riket å de i avlöningsreglementena för, bland andra, kommunikationsverken upptagna ortsgrupperna. När en på denna utredning grundad ny ortsgruppering för statens tjänstemän kan bli av Kungl. Maj:t fastställd kan icke nu med säkerhet förutses. Ej heller är det möjligt att nu bedöma, i vad mån denna nya ortsgruppering kan komma att avvika från den nu gällande. Vid sådant förhållande synes tidpunkten för genomförandet av den av mig förordade ändringen beträffande här ifrågavarande järnvägspersonals löneförmåner icke böra göras beroende av berörda nya ortsgrupperings ikraftträdande, utan torde ändringen lämpligen böra få gälla från och med ingången av år 1935.

Enligt vad jag från järnvägsstyrelsen inhämtat uppgår det antal befattningshavare, som skulle beröras av här omförmälda reglering av löneställningen, till sammanlagt 173, nämligen från Uppsala—Gävle järnväg övertagna 110, därav 91 i Gävle placerade, samt från Härnösand—Sollefteå järnväg övertagna 63, därav 44 i Härnösand placerade. Merkostnaderna för dessa lönejämknings beräknas jämte dyrtidstillägg under första året, alltså med här angiven utgångspunkt år 1935, komma att uppgå till omkring 25,000 kronor, vilket belopp sedermera för varje år kommer att successivt minskas för att, när samtliga här ifrågavarande befattningshavare uppnått högsta löneklassen inom vederbörande lönegrad, helt försvinna.

På grund av vad sålunda anförts anser jag mig böra föreslå, att befattningshavare vid statens järnvägar, vilken varit anställd vid Uppsala—Gävle eller Härnösand—Sollefteå järnvägar och vilken vid övergång i statens järnvägars tjänst var placerad å ort, som enligt för nämnda enskilda järnvägar gällande lönebestämmelser tillhörde en lägre eller högre ortsgrupp än den, vartill orten enligt för statens järnvägar den 1 januari 1935 gällande ortsgruppering är att hänföra, må, räknat från och med nämnda dag samt med iakttagande av i övrigt för lönesättningen meddelade bestämmelser,

åtnjuta avlöningsförmåner, som om berörda ort vid tidpunkten för vederbörande järnvägs införlivande med statens järnvägar varit vid den enskilda järnvägen placerad i ortsgrupp enligt statens järnvägars ortsgruppering.

Fråga om förbättrad löneställning för vissa kontorsskrivare m. fl tjänstemän. Härefter torde jag få anmala ett par framställningar om beredande av förbättrad löneställning åt vissa befattningshavare vid statens järnvägar.

Centralstyrelsen för statens järnvägars befälsförbund har hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att kontorsskrivare, ritare och stationsskrivare, som uppnått 45 levnadsår och tillika under 6 år innehaft den högsta (19:e) löneklassen inom sin lönegrad (den 15:e), finge tilldelas lön enligt närmast högre löneklass. Vidare har *styrelsen för statsbanornas stationsmästare- och kontoristförbund* hemställt, att förslag måtte föreläggas riksdagen om beredande av motsvarande förmån för kontorist, som under 5 år innehaft den högsta (12:e) löneklassen inom sin lönegrad (den 8:e). Såsom skäl för framställningarna har anförts huvudsakligen, att vid 1919 års löne reglering lönerna för ifrågavarande befattningar satts jämförelsevis låga med hänsyn till befattningarnas egenskap av rekryteringsbefattningar men att sedermera beföringsmöjligheterna för dessa tjänstemän väsentligt försämrats, vad beträffar kontoristerna bland annat på grund av de rationaliseringsåtgärder, som av järnvägsstyrelsen vidtagits för att nedbringa driftkostnaderna vid statens järnvägar.

Järnvägsstyrelsen och *lönenämnden* hava — under erinran att de i avgivna yttranden ställt sig avvisande till tidigare liknande förslag — avstyrkt framställningarna. Järnvägsstyrelsen har framhållit, att ifrågavarande befattningshavargrupper icke vore de enda, som med samma skäl kunde påyrka en förbättrad löneställning, samt att frågan om dessas och andra befattningshavares placering i löneskalan syntes böra prövas först i samband med en mera allmän revision av tjänsteförteckningen till avlöningsreglementet. Därjämte har styrelsen meddelat, att ett genomförande av de föreslagna löneförbättringarna skulle för statens järnvägar medföra en årlig kostnadsökning, som beträffande kontorsskrivarna, ritarna och stationsskrivarna skulle från att det första året utgöra omkring 85,000 kronor under de fem närmast följande åren successivt stiga till omkring 140,000 kronor för att därefter visa fallande tendens; i fråga om kontoristerna beräknades den årliga kostnadsökningen uppgå till omkring 230,000 kronor. Lönenämnden har icke funnit några skäl anförda, som givit nämnden anledning att frångå tidigare uttalande betänkligheter mot löneklassuppflyttningar sådana som de nu ifrågasatta.

Efter det att nämnda yttranden avgivits har centralstyrelsen för statens järnvägars befälsförbund inkommit med ytterligare en skrift i ämnet.

Framställningar om beredande av en extra löneklass åt vissa tjänstemän i 15:e lönegraden vid kommunikationsverken hava redan tidigare gjorts och varit föremål för statsmakternas prövning utan att vinna bifall. Senast var detta fallet år 1933, då jag vid annälan (i propositionen nr 87) av en fram-

Departements-
chefen.

ställning om beredande av dylik förmån åt vissa postassistenter fann mig lika med lönenämnden böra avstyrka framställningen. I enlighet med den uppfattning, åt vilken jag då gav uttryck, finner jag mig ej heller kunna tillstyrka de nu föreliggande framställningarna om dylik löneklassuppflyttning.

Fråga om ändrad benämning å vissa notariebefattningar. I skrivelsen den 29 september 1933 har *järnvägsstyrelsen* framställt förslag, åsyftande ändrad tjänstebeteckning å de flesta notariebefattningarna inom styrelsen. Härutinnan anför styrelsen:

Inom styrelsen finnas för närvarande 12 notariebefattningar. Enligt instruktionen för järnvägsstyrelsen med underlydande linjebefäl är endast i fråga om notarie å kanslibyrån såsom kompetensvillkor uppställd akademisk examen. För samtliga notariatjänster — med undantag för notariatjänst å nämnda byrå — gäller, att arbetsuppgifterna bestå uti att inom styrelsens olika byråer bereda ärenden, som ansluta till den praktiska järnvägstjänsten. Tjänstebeteckningen notarie, som väl ursprungligen för tanken på sysselsättning av juridisk art, motsvarar sålunda för statens järnvägars vidkommande endast i fråga om notariatjänst å kanslibyrån de med befattningarna ifråga förenade göromålen. Redan ur den synpunkten förefaller en ändrad tjänstebeteckning för övriga notariebefattningar icke vara ur vägen.

De tjänstehavare vid distrikten, som närmast motsvara de nuvarande notarierna, äro byråassistenter, vilka tjänstgöra å trafiksektionerna såsom närmaste medhjälpare till och ställföreträdare för trafikinspektörerna. Notarierna och byråassistenter tillhöra samma lönegrad, nämligen den 21:a. Arbetsuppgifterna för notarierna (bortsett från sådan tjänsteman å kanslibyrån), särskilt de å drifttjänst-, godstrafik- och persontrafikbyråerna, sammanfalla i mycket med byråassistenternas. Praktiska skäl tala för ett inordnande under samma tjänstebeteckning av här berörda båda kategorier, och därvid synes titeln byråassistent böra ifrågakomma.

Denna ändring, som väl kan i och för sig synas rätt oväsentlig, medför dock, att ifrågavarande notarier erhålla en titel, som bättre än den nuvarande anger deras karaktär av arbetskrafter å styrelsens byråer, men den torde jämväl underlätta en önskvärd och för verket gagnelig möjlighet till ökat utbyte mellan styrelsen och linjen av här ifrågavarande tjänstehavare.

På grund av det anförda hemställer järnvägsstyrelsen, att antalet byråassistenttjänster måtte ökas med 11 och antalet notariebefattningar minskas jämväl med 11.

Lönenämnden har i sitt utlåtande erinrat, att lönenämnden tidigare och senast i ett den 20 oktober 1932 avgivet utlåtande över av järnvägsstyrelsen framlagt förslag om ändrad benämning å befattningarna maskin- och pannskötare, vagn- och stallkarl samt stationskarl framhållit önskvärdheten av att förändringar i tjänsternas titulatur i regel icke förekomme annat än i samband med en mera allmän granskning av tjänsteförteckningen till avlöningsreglementet. Då emellertid den nu föreslagna namnförändringen ansetts kunna medföra vissa praktiska fördelar för verket, har lönenämnden icke velat ställa sig avvisande till förslaget.

Centralstyrelsen för statens järnvägars befälsförbund har i en den 20 december 1933 dagtecknad skrift — under framhållande bland annat att före-

varande spörsmål borde upptagas i ett större sammanhang och efter det att vederbörande tjänstemän fått yttra sig — hemställt, att förslaget icke måtte föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Förevarande fråga synes vara av jämförelsevis ringa betydelse. Med hänsyn härtill och då principiella skäl onekligen tala för att en omprövning av järnvägsstyrelsens förslag sker i samband med en mera allmän granskning av tjänsteförteckningen till avlöningsreglementet, synes slutlig ståndpunkt till förslaget icke nu böra tagas.

Departements-
chefen.

Sammanfattning I enlighet med vad jag här förordat beträffande statens järnvägar skulle ur den vid avlöningsreglementet fogade tjänsteförteckningen vid statens järnvägar utgå följande befattningar, nämligen i 24:e lönegraden milkontrollör och i 21:a lönegraden distriktskassör. På grund härav samt vid bifall till vad jag i övrigt föreslagit skulle beträffande antalet ordinarie befattningar i lönegrader över den 20:e vidtagas de ändringar, som framgå av följande sammanställning:

Lönegrad	Befattning	Nuvarande antal	Föreslagen		Blivande antal
			Ökning	Minskning	
25:e	Stationsinspektör av kl. 1 A.....	5	1	—	6
24:e	Milkontrollör.....	1	—	1	—
”	Stationsinspektör av kl. 1 B.....	24	3	1	26
22:a	Elektroingenjör.....	6	6	—	12
”	Stationsinspektör av kl. 2.....	20	—	6	14
21:a	Distriktskassör.....	5	—	5	—

Statens vattenfallsverk.

I skrivelse den 28 oktober 1933 har vattenfallsstyrelsen framlagt förslag om inrättande av vissa nya ordinarie befattningar inom 21:a—30:e lönegraderna vid statens vattenfallsverk. Styrelsen har därvid till en början gjort vissa uttalanden beträffande de extra befattningshavarna vid statens vattenfallsverk och deras löneförmåner.

Innan jag ingår härpå, torde jag få erinra, att enligt av vattenfallsstyrelsen med stöd av Kungl. Maj:ts den 31 december 1920 givna bemyndigande utfärdade allmänna bestämmelser och avlöningsbestämmelser för extra och tillfälliga tjänstemän vid statens vattenfallsverk finnas extra tjänstemän av klass I och av klass II. Till klass I hänföras extra tjänstemän, vilka anses behövliga under en mera avsevärd tid, och till klass II sådana, vilkas fortsatta anställning tillsvidare är behövlig. För extra tjänstemän av klass I äro fastställda två löneplaner, 1 a och 1 b. Lön enligt den förra planen utgår till tjänsteman, anställd vid byrå hos styrelsen eller vid permanent lokalförvaltning, och enligt den senare planen till tjänsteman, anställd vid

lokalt byggnadsföretag eller stamlinjebyggnad. Löneplanerna 1 a och 1 b äro uppbyggda i överensstämmelse med den ordinarie löneplanen, ehuru själva lönebeloppen ligga ungefär 5 respektive 10 procent över den för ordinarie tjänstemän fastställda lönenivån. Extra tjänstemän av klass II avlönas enligt en plan, vilken som förebild har den för extra ordinarie tjänstemän gällande löneplanen.

Erinringar mot de av vattenfallsstyrelsen sålunda meddelade bestämmelserna hava framställts såväl i sammanhang med den granskning av vattenfallsverkets personal- och organisationsförhållanden, vilken verkställdes av 1928 års ekonomisakkunniga, som ock av 1928 års lönekommitté i dess år 1931 avgivna betänkande med förslag till avlöningsreglemente för extra ordinarie och extra tjänstemän. Då, i anslutning till vad sålunda förekommit och i avvaktan på det slutliga ställningstagandet till sistnämnda kommittéförlag, antalet extra tjänstemän av klass I i vattenfallsstyrelsen och vid de permanenta lokalförvaltningarna syntts böra nedbringas, har Kungl. Maj:t genom brev den 16 december 1932 och den 10 november 1933 i samband med fastställande av antalet ordinarie befattningar av högst 20:e lönegraden vid statens vattenfallsverk under åren 1933 och 1934 förordnat, att till innehavare av icke-ordinarie befattning hos vattenfallsstyrelsen eller vid permanent lokalförvaltning vid statens vattenfallsverk tills vidare, intill dess Kungl. Maj:t annorlunda förordnade, icke finge utan Kungl. Maj:ts medgivande i varje särskilt fall utgå högre löneförmåner än som enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser tillkomme extra ordinarie befattningshavare i motsvarande grad, dock att utan hinder härav innehavare den 16 december 1932 av befattning av ifrågavarande slag fortfarande finge bibehållas vid honom i samma befattning då tillkommande löneförmåner.

I sin nyssnämnda skrivelse den 28 oktober 1933 har vattenfallsstyrelsen lämnat en sammanställning av antalet ordinarie befattningar och antalet tjänstemän av olika kategorier vid statens vattenfallsverk. Enligt denna sammanställning utgjorde den 30 september 1933 hos vattenfallsstyrelsen och vid de permanenta lokalförvaltningarna antalet ordinarie befattningar 421 samt antalet extra tjänstemän av klass I 131 och övriga icke-ordinarie tjänstemän 223. Vid de lokala byggnadsföretagen och stamlinjebyggnaderna funnos 34 extra tjänstemän av klass I och 30 övriga icke-ordinarie befattningshavare; för denna del av verksamheten finnas inga ordinarie befattningar.

Beträffande Kungl. Maj:ts nyssberörda beslut den 16 december 1932 i fråga om löneförmånerna för vissa icke-ordinarie befattningshavare anför *vattenfallsstyrelsen* följande:

I skrivelse den 23 december 1932 med förslag till inrättande av vissa nya ordinarie befattningar i 21:a—30:e lönegraderna framhöll vattenfallsstyrelsen, att denna inskränkning i styrelsens befogenhet att bestämma löneförmånerna för extra tjänstemän vid statens vattenfallsverk måste medföra ett successivt ökat behov av ordinarie befattningar vid nämnda verk. Detta gäller företrädesvis beträffande sådana för närvarande extra befattningar, som tillhöra 21:a—30:e lönegraderna eller som tillhöra lägre lönegrader och

sakna motsvarighet på ordinarie stat, i båda fallen i den mån det icke kan utverkas Kungl. Maj:ts medgivande till att utbetala högre löneförmåner än som tillkomma extra ordinarie befattningshavare i motsvarande grad. I nyssnämnda skrivelse förbehöll sig styrelsen också att, efter verkställandet av behövliga utredningar i ämnet, för framställning till en påföljande riksdag återkomma till denna fråga.

Såsom nyss antytts, inträder emellertid ifrågavarande ökade behov av ordinarie befattningar endast successivt, i den mån det föreligger anledningar till befordringar av motsvarande extra tjänstemän. Vattenfallsstyrelsen ämnar därför framdeles ägna denna fråga en mera ingående prövning än som hittills kunnat medhinnas.

De extra tjänstemän vid statens vattenfallsverk, vilka för närvarande åtnjuta högre löneförmåner än som tillkomma extra ordinarie befattningshavare i motsvarande grad, benämnas extra tjänstemän av klass I. En mycket avsevärd del av dessa tjänstemän utgöres av ingenjörspersonal. Antalet av hela ingenjörspersonalen hos styrelsen och vid de permanenta lokalförvaltningarna uppgick den 30 september 1933 till följande:

ordinarie	32
extra av klass I	57
övriga icke-ordinarie	21
	summa 110

Ingenjörspersonal finnes vid statens vattenfallsverk i lönegraderna från och med den 17:e och uppåt. Ordinarie ingenjörsbefattningar finnas däremot vid nämnda verk icke i lägre lönegrad än den 26:e. Antalet ordinarie ingenjörsbefattningar utgör för närvarande 34, varav sålunda 2 äro vakanta.

De skäl, som vattenfallsstyrelsen tidigare vid olika tillfällen anfört emot en väsentligt utsträckt tillämpning av ordinariesystemet vid statens vattenfallsverk, gälla i särskilt hög grad i fråga om ingenjörspersonalen. Styrelsen önskar därför i synnerhet beträffande dylik extra personal inhämta erfarenhet om möjligheterna att för särskilda fall utverka Kungl. Maj:ts medgivande till att utbetala högre löneförmåner än som tillkomma extra ordinarie befattningshavare i motsvarande grad, innan styrelsen beslutar sig för att föreslå någon mera avsevärd utökning av antalet ordinarie ingenjörsbefattningar.

Vattenfallsstyrelsen har i enlighet med dessa synpunkter nu endast föreslagit inrättandet av två nya ordinarie ingenjörsbefattningar, vilka enligt styrelsens mening otvivelaktigt äro permanent behövliga och av stadigvarande natur.

En byråingenjörsbefattning. Den ena av de föreslagna nya ingenjörsbefattningarna är en byråingenjörsbefattning (26:e lönegraden), avsedd för styrelsens byggnadstekniska byrå.

Rörande behovet av denna befattning anför *vattenfallsstyrelsen* följande:

Vid vattenfallsstyrelsens byggnadstekniska byrå hava sedan år 1911 varit anställda en å tre ingenjörer för utförande av järn- och maskinkonstruktioner för statens vattenfallsverks byggnadsföretag samt för verkstadskontroll och leveransbesiktning av motsvarande och andra beställningar, för vilkas bedömande maskinteknisk sakkunskap erfordras. För närvarande och sedan lång tid tillbaka äro två ingenjörer sysselsatta med dessa och närbesläktade arbetsuppgifter.

Den främste av ifrågavarande ingenjörer placerades den 1 juli 1920 i dåvarande 16:e, nuvarande 26:e lönegraden såsom extra byråingenjör av klass

I, vilken befattning han fortfarande innehar. De arbetsuppgifter, som numera och sedan åtskilliga år tillbaka åvila ifrågavarande byråingenjör, hänföra sig icke blott till verkets nyanläggningar utan även i stor utsträckning till underhåll och förnyelse av ifrågavarande anläggningsdelar. Nämnde befattningshavare har sålunda till uppgift bland annat:

att projektera och konstruera samt upprätta leveransprogram för upphandling av järnkonstruktioner och maskinella anordningar, såsom avstängnings- och dammluckor samt isgrindar m. m.;

att upprätta leveransprogram för upphandling av samt kontrollberäkna järnvägs- och landsvägsbroar med maskinerier ävensom grävmaskiner, traktorer, traverser, kranar, hissar och andra transportanordningar;

att granska verkstädernas arbetsritningar såväl för de inom byggnadstekniska byrån utförda maskinkonstruktioner som för andra maskinella anordningar;

att utöva verkstadskontroll och verkställa leveransbesiktning av flertalet av förenämnda konstruktioner och maskiner;

att deltaga i utredningar om och utarbeta material- och provningsbestämmelser för järn, stål och andra materialier, som användas i statens vattenfallsverks konstruktioner, samt bestämmelser för dessas skyddande mot rost ävensom verkställa kontroll och provningar å ifrågavarande materialslag; samt

att såsom speciellt sakkunnig på området biträda vid den fortlöpande kontrollen av verkets lyftverktyg, såsom traverser, kranar, hissar m. m.

Innehavaren av ifrågavarande byråingenjörstjänst skall alltså representera den speciella tekniska sakkunskapen hos vattenfallsstyrelsen i fråga om järn- och maskinkonstruktioner. Härmed avses givetvis icke, att denne befattningshavare skall kunna ersätta de specialister, som erfordras för konstruktion och provning av turbiner och elektriska maskiner.

Då en byråingenjörsbefattning för ifrågavarande ändamål, med hänsyn till det här anförda, säkerligen kommer att vara behöflig under överskådlig framtid, bör en dylik befattning nu uppföras på ordinarie stat.

Lönenämnden har i utlåtande den 9 november 1933 anført att, då de arbetsuppgifter, som vore förenade med den av vattenfallsstyrelsen avsedda extra byråingenjörstjänsten, syntes vara av den permanenta natur och i övrigt av den kvalificerade art, att de motiverade inrättande av en ordinarie befattning i 26:e lönegraden, nämnden för sin del intet hade att erinra mot bifall till vattenfallsstyrelsens ifrågavarande förslag.

Departements-
chefen.

Såsom redan vad i det föregående nämnts torde giva vid handen, lärers antalet extra befattningshavare av klass I vid de huvudsakligen för permanent drift avsedda förvaltningarna vid statens vattenfallsverk böra i möjligaste mån nedbringas. Vid sådant förhållande och då stadigvarande behov av ifrågavarande byråingenjörsbefattning synes förefinnas, vill jag tillstyrka, att i stället för omförmälda extra byråingenjörsbefattning av klass I inrättas en ordinarie dylik befattning.

En befattning såsom driftsingenjör vid Motala kraftverk. Den andra i vattenfallsstyrelsens förslag avsedda ordinarie ingenjörsbefattningen är en ny befattning såsom driftsingenjör (27:e lönegraden) vid Motala kraftverk.

Vattenfallsstyrelsen anför härom följande:

Vid Motala kraftverk finnas för närvarande två ordinarie ingenjörer, nämligen kraftverksdirektören och direktörsassistenten, samt tre extra ingenjörer, nämligen en driftsingenjör för driften av kraftstationerna och distributionsanläggningarna, en ingenjör för nybyggnader, reparationer och underhåll av kraftverkets ledningsnät samt en ingenjör för distributions- och akquisitionsverksamheten.

Det är önskvärt, att driftsingenjörsbefattningen nu uppföres på ordinarie stat. Innehavaren av denna befattning skall svara för drift- och underhållsarbetena vid kraftstationerna i Motala och Nykvarn, vid stamlinje- och sekundärstationerna i Hallsberg, Eksund, Finspång, Kantorp och Mjölby samt vid det 40-tal tertiärstationer, som tillhöra Motala kraftverks distributionsanläggningar. Han skall även planera och övervaka vissa nybyggnads- och utvidgningsarbeten å dessa anläggningar. I en nära framtid tillkommer drift och underhåll av Malfors kraftstation, varjämte driftsingenjören skall planlägga och övervaka samkörningen mellan statens vattenfallsverks och Motala ströms kraftaktiebolags kraftstationer i Motala ström för att bästa vattenhushållning skall ernås med iakttagande av de utav vederbörande vattendomstol meddelade bestämmelser.

Med avseende å skötseln av kraftstationerna motsvaras ifrågavarande driftsingenjör av driftcheferna (i 28:e lönegraden) vid de större kraftverken, under det att de göromål, som åligga samma driftsingenjör beträffande understationerna, vid sistnämnda kraftverk handhavas av distriktsingenjörerna (i 27:e lönegraden), vilka visserligen därjämte hava andra arbetsuppgifter. Med hänsyn till omfattningen av de betydelsefulla arbetsuppgifter, som sålunda skulle förenas med den föreslagna driftsingenjörsbefattningen, synes densamma böra placeras i 27:e lönegraden.

Lönenämnden yttrar på denna punkt följande:

Lönenämnden har avlagt besök vid Motala kraftverk och därvid haft tillfälle att göra sig närmare underrättad om tjänstgöringsförhållandena m. m. för den ingenjör, som för närvarande fungerar såsom driftsingenjör vid nämnda kraftverk. Nämnden finner det vara uppenbart, att en ingenjör med uppgift att närmast under kraftverksdirektören leda och övervaka driften vid här ifrågavarande kraftverkssystem även för framtiden är erforderlig, i all synnerhet som statens kraftverksanläggningar vid Motala ström under den närmaste tiden komma att ytterligare utökas genom den under byggnad varande nya kraftstationen vid Malfors. Någon invändning synes fördenskull icke vara att göra mot att den nuvarande mera provisoriska anordningen med en extra befattningshavare såsom driftsingenjör avlöses av en definitiv sådan genom att driftsingenjörsbefattningen uppföres å ordinarie stat.

Den nuvarande icke-ordinarie driftsingenjören vid Motala kraftverk är placerad å 22:a lönegraden av den för extra tjänstemän av klass I vid statens vattenfallsverk gällande löneplanen. Att i samband med befattningens förändring till ordinarie en viss uppflyttning av tjänsten i högre lönegrad bör äga rum, därom torde tvekan icke kunna råda. På en befattningshavare, som skall svara för såväl den dagliga driften vid kraftstationerna som tillsynen av understationerna, måste uppenbarligen ställas höga krav. Såsom vattenfallsstyrelsen framhållit, motsvaras ifrågavarande driftsingenjör i avseende å kraftstationernas skötsel av driftcheferna vid de större kraftverken, under det att de på honom ankommande göromålen, såvitt de angå understationerna, vid dessa kraftverk handhavas av distriktsingenjörerna. Driftchef tillhör för närvarande 28:e lönegraden, under det att distriktsingenjör är hänförd till 27:e lönegraden. Emellertid har lönenämnden med hänsyn till den hittillsvarande mindre omfattningen av Motala kraftverk i jämförelse

med de äldre kraftverken haft under övervägande, huruvida icke en inplacering av driftsingenjörstjänsten i 26:e lönegraden skulle vara tillfyllest, åtminstone tillvidare och intill dess de pågående utvidgningarna av statens kraftverkssystem vid Motala ström genomförts.

Beträffande denna fråga vill lönenämnden meddela, hurusom för nämnden framhållits, att driftsingenjören vid Motala kraftverk har att — förutom ombesörja de löpande göromålen för driftens skötsel — även leda och övervaka allt montagearbete vid kraftstationerna och de därtill anslutna understationerna. Detta arbete vore särskilt under nu pågående utvidgningar av Motala kraftverkssystem av krävande och ansvarsfull natur och påkallade synnerlig uppmärksamhet från driftsingenjörens sida. Med hänsyn till vad sålunda uppgivits har nämnden ansett sig icke böra påyrka driftsingenjörbefattningens placering i 26:e lönegraden, utan får nämnden jämväl i fråga om driftsingenjörens löneställning förorda vattenfallsstyrelsens förslag.

Departements-
chefen.

Även här ifrågasvarande extra ingenjörbefattning av klass I läser böra ersättas med en ordinarie befattning. Vad löneställningen beträffar har jag på de av lönenämnden anförda skälen funnit mig kunna i likhet med nämnden tillstyrka, att befattningen under benämningen driftsingenjör placeras i 27:e lönegraden.

Två nya kontrollörsbefattningar vid lokalförvaltningarna. I sin skrivelse den 28 oktober 1933 har vattenfallsstyrelsen vidare ånyo framfört ett av styrelsen redan i skrivelse den 23 december 1932 framlagt förslag om inrättande av vissa nya kontrollörstjänster vid lokalförvaltningarna.

Berörda förslag innebar, att utöver de två ordinarie kontrollörsbefattningar (21:a lönegraden), vilkas innehavare äro föreståndare för Trollhätte och Älvkarleby kraftverks kamerala avdelningar för handläggning av personal- och räkenskapsärenden m. m., skulle inrättas fyra nya ordinarie kontrollörsbefattningar. Av dessa skulle två placeras i 21:a lönegraden och avses för ledningen av de kamerala avdelningarna vid Motala kraftverk och de norrländska kraftverken, vilka avdelningar för närvarande förestås, den förra av en extra kontrollör i 20:e lönegraden och den senare av en ordinarie bokhållare (17:e lönegraden). De övriga två kontrollörsbefattningarna skulle placeras i 20:e lönegraden och avses för ledningen av den kamerala avdelningen vid Västerås kraftverk samt fastighets- och förrådsavdelningen vid Trollhätte kanalverk, vilka avdelningar nu förestås, den förra av en ordinarie bokhållare och den senare av en ordinarie kanalinspektör av klass 2 (18:e lönegraden) med förordnande såsom extra kontrollör i 20:e lönegraden. I sist angivna del förutsatte styrelsens förslag, att i 20:e lönegraden av avlöningsreglementets tjänsteförteckning infördes befattningen kontrollör vid statens vattenfallsverk.

I häröver den 21 januari 1933 avgivet utlåtande ifrågasatte lönenämnden för sin del lämpligheten av att under rådande förhållanden genomföra ifrågasvarande förslag, varjämte lönenämnden påpekade, att för utförande av de med föreståndarskapet förenade göromålen vid två av omförmälda kamerala avdelningar skulle enligt förslaget avses befattningshavare i avsevärt högre tjänsteställning än som för det dåvarande vore fallet. Med hänsyn till tids-

läget, som manade till återhållsamhet i fråga om höjning i lönegrad av befintliga tjänster, föreslog lönenämnden, att med inrättandet av de nya kontrollörsbefattningarna finge tills vidare anstå, vilket enligt lönenämndens förmenande icke syntes vara förenat med några allvarigare olägenheter.

Vid anmälan inför Kungl. Maj:t den 27 januari 1933 (i propositionen nr 87) av detta förslag framhöll jag, att det icke syntes oundgängligt, att frågan om förbättrad löneställning för ifrågavarande kamerala föreståndarbefattningar redan då upptoges till prövning, varför jag lika med lönenämnden ansåg, att under rådande förhållanden så ej heller borde ske.

I enlighet härmed avlätts icke något förslag i ämnet till 1933 års riksdag.

Innan jag övergår till att redogöra för den nu föreliggande framställningen, torde jag få omnämna vad *vattenfallsstyrelsen* i sin nyssnämnda skrivelse den 23 december 1932 anförde till stöd för sitt förslag

Beträffande föreståndarna för de kamerala avdelningarna vid Motala och Västerås kraftverk samt vid de norrländska kraftverken yttrade styrelsen följande:

Göromålen för dessa tre befattningshavare hava genom rörelsens utveckling under de senare åren så avsevärt ökats, att deras tjänsteställningar ej längre stå i skäligt förhållande till deras maktpåliggande arbetsuppgifter. Å andra sidan anser sig vattenfallsstyrelsen numera hava vunnit tillräcklig erfarenhet rörande dessa arbetsuppgifter för att kunna föreslå ett mera definitivt fixerande av motsvarande befattningars tjänsteställning genom deras uppförande å ordinarie stat.

De lokala kraftverksförvaltningarna äro sinsemellan olika stora, väsentligen beroende på olikheter i såväl energiproduktionens som energidistributionens art och omfattning. Både på grund härav och med hänsyn till andra särskilda omständigheter, vilka nämnas i det följande, har det icke befunnits vare sig möjligt eller lämpligt att genomföra en fullt likformig arbetsfördelning med avseende å de kamerala avdelningarna vid de olika kraftverken. De arbetsuppgifter, som åligga dessa avdelningar, äro i stora drag angivna i följande tabell, i vilken respektive kraftverksförvaltningar äro betecknade med T, Ä, M, V och N.

1. Personalärenden och personalbokföring	T	Ä	M	V	N
2. Granskning av avlöningslistor, reseräkningar och övriga utbetalningshandlingar	T	—	M	V	N
3. Förrådsförvaltning och upphandlingar	—	Ä	M	—	N
4. Uträkning och fakturering av energiavgifter	—	—	M	—	N
5. Fakturering av hyres- och arrendeavgifter samt andra fordringar	T	Ä	M	V	N
6. Indrivning av fordringar	T	Ä	M	V	N
7. Kassagöromål och kontroll därå	—	—	M	V	N
8. Räkenskapsbokföring	T	Ä	M	V	N
9. Beräkningar för driftkostnadsstater och årsbokslut	T	Ä	M	V	N
10. Fastighetsförvaltningsärenden	—	—	M	—	N
11. Registratorsgöromål och maskinskrivning för hela huvudkontoret	T	Ä	M	V	N

Beträffande denna tabell får vattenfallsstyrelsen meddela följande förklaringar.

Vid Älvkarleby kraftverk har granskningen av såväl avlöningslistor och reseräkningar som övriga utbetalningshandlingar uppdragits åt en särskild tjänsteman, som ej tillhör den under kontrollören sorterande kamerala avdelningen och som även handlägger vissa slags personalärenden.

Det såsom en särskild avdelning av Västerås kraftverk organiserade centralförrådet för kraftverken fungerar även såsom lokalförråd för Västerås kraftverk. Närmast efter nämnda centralförråd kommer med avseende å storleksordning Trollhätte kraftverks förråd, som jämväl omfattar elektrisk materiel för de övriga lokalförvaltningarna i Trollhättan. Förrådsförvaltningen vid Trollhätte kraftverk handhaves av en särskild förrådsavdelning, sorterande direkt under direktörsassistenten.

Uträkning och fakturering av energiavgifter verkställas vid de två största kraftverken, Trollhätte och Älvkarleby kraftverk, av särskilda kraftdebiteringsavdelningar. Motsvarande göromål vid Motala kraftverk ombesörjas av kamerala avdelningen beträffande vissa slags abonnenter och av en teknisk tjänsteman beträffande andra abonnenter. Vid Norrländska kraftverken verkställas energiavgifternas uträkning och fakturering av viss distriktspersonal, men de sålunda upprättade energiräkningarna kontrolleras av föreståndaren för kamerala avdelningen. Vid Västerås kraftverk förekommer ingen energidebitering.

Kassarörelsen för Trollhätte kraftverk ombesörjes av det för vattenfallsverkets samtliga avdelningar i Trollhättan gemensamma kassakontoret, vilket i administrativt avseende är hänfört till Trollhätte kanalverk. Kassarörelsen för Älvkarleby kraftverk ombesörjes av vattenfallsstyrelsens kassakontor.

Vid Trollhätte, Älvkarleby och Västerås kraftverk finnas väsentligen inga andra fastigheter än sådana, som användas för kraftanläggningar och tjänstebostäder. Däremot finnas vid Motala kraftverk och Norrländska kraftverken jämväl fastigheter, som uthyras eller utarrenderas till utomstående. Föreståndarna för de kamerala avdelningarna vid sistnämnda två kraftverksförvaltningar tagas därför även i anspråk för handläggning av fastighetsförvaltningsärenden. Särskilt vid Norrländska kraftverken har denna fastighetsförvaltning fått relativt stor omfattning genom de under en följd av år verkställda inköpen av vattenfall i vissa norrländska älvar jämte tillhörande strandfastigheter.

Ehuru Motala kraftverk och Norrländska kraftverken i och för sig äro ganska betydande affärsföretag, äro de dock mindre än Trollhätte och Älvkarleby kraftverk med avseende å förvaltningens storlek och affärsrörelsens omfattning. Av det nu anförda framgår emellertid, att de kamerala avdelningarna vid de sistnämnda kraftverken äro befriade från åtskilliga slags arbetsuppgifter, som åligga de förstnämnda kraftverkens kamerala avdelningar, vilka därför hava en mera mångsidig verksamhet. Detta förhållande medför, att de kamerala föreståndarebefattningarna vid Motala kraftverk och Norrländska kraftverken äro fullt ut lika krävande som kontrollörsbefattningarna vid Trollhätte och Älvkarleby kraftverk.

Föreståndarna för de kamerala avdelningarna vid statens kraftverk, vilka tjänstemän även i viss utsträckning hava befogenhet att attestera utbetalningshandlingar, äro närmast jämförliga med kamrerare eller kontorschefer vid privata affärsföretag av motsvarande storleksordning. Enligt vattenfallsstyrelsens mening borde ifrågavarande befattningshavare, med undantag för den i Västerås, egentligen hänföras till 22:a lönegraden, till vilken lönegrad höra förste kontrollörer vid post- och telegrafverken samt distrikts- och verkstadskamrerare vid statens järnvägar. Vattenfallsstyrelsen finner emellertid icke den nuvarande tidpunkten lämplig för att påyrka någon höjning

av den för ordinarie kontrollör vid statens vattenfallsverk gällande placeringen i 21:a lönegraden utan låter med hemställen härom tills vidare bero i avvaktan på en allmän omprövning av de ordinarie befattningarnas lönegradsplacering i samband med den tilltänkta revisionen av gällande avlöningsreglementen för statens tjänstemän, under förutsättning att tidpunkten för denna revision icke blir allt för långt framskjuten. Styrelsen inskränker sig därför för närvarande till att föreslå inrättande av ytterligare två ordinarie kontrollörsbefattningar i sistnämnda lönegrad, en vid Motala kraftverk och en vid Norrländska kraftverken.

Det är på grund av det förut anförda tydligt, att den kamerala föreståndarebefattningen vid Västerås kraftverk icke är fullt så krävande som motsvarande befattningar vid de övriga kraftverken. Å andra sidan kan den förstnämnda befattningen icke ställas mycket under de sistnämnda med avseende å de behöfliga personliga kvalifikationerna. Det må även framhållas, att i de bokföringsgöromål, som äligga den kamerala avdelningen vid Västerås kraftverk, jämväl ingår s. k. verkstadsbokföring av kostnaderna för de tillverkningar, som för vattenfallsverkets olika anläggningar utföras vid den med ångkraftstationen kombinerade verkstaden i Västerås.

Vattenfallsstyrelsen anser, att föreståndaren för Västerås kraftverks kamerala avdelning skäligen bör hänföras till 20:e lönegraden, till vilken lönegrad höra kontrollörer vid post- och telegrafverken. Styrelsen föreslår därför, att för Västerås kraftverk inrättas en ordinarie kontrollörsbefattning i 20:e lönegraden.

I fråga om föreståndaren för fastighets- och förrådsavdelningen vid Trollhätte kanalverk yttrade styrelsen:

Med Trollhätte kanalverk är i administrativt hänseende förenad förvaltningen av ett stort antal fastigheter å olika platser vid Göta älv, vilka icke äro tagna i anspråk för kraft- och kanalverkens räkning. Hit höra jordbruksfastigheter med skogar, tomtområden för bostads- och industriändamål samt diverse andra fastigheter. Dessa fastigheter hava en areal av cirka 1,400 hektar och ett taxeringsvärde av cirka 4,965,000 kronor, fränsett hamn- och bangårdsanläggningar vid industriområdet vid Trollhättan.

För denna fastighetsförvaltning har vid kanalverket funnits inrättad en särskild fastighetsavdelning, som från och med den 7 maj 1917 till den 9 juli 1929 förestods av en ingenjör, anställd såsom extra tjänsteman och från och med den 1 juli 1920 placerad i dåvarande 14:e, nuvarande 22:a lönegraden. Sedan denne ingenjör den 9 juli 1929 avgått ur tjänst, överflyttades de rent tekniska göromålen beträffande fastighetsförvaltningen inklusive skötseln av hamn- och bangårdsanläggningar på annan befintlig teknisk personal vid kanalverket. Efter en tids provisorium sammanfördes de övriga fastighetsgöromålen i slutet av år 1930 med kanalverkets och fastighetsförvaltningens förrådsförvaltning och upphandlingsväsen till en kombinerad fastighets- och förrådsavdelning under befäl av en extra kontrollör i 20:e lönegraden. Denna kontrollörsbefattning uppehålles av en ordinarie kanalinspektör av klass 2, som åtnjuter ledighet från sin ordinarie tjänst.

I detta sammanhang må framhållas, att den tidigare kontorschefsbefattningen vid Trollhätte kanalverk indrogs under år 1930 samt att förrådsmästarebefattningen vid kanalverket är avsedd att vid den nuvarande innehavarens snart inträffande avgång med pension indragas och eventuellt ersättas med en förrådsförmansbefattning.

De arbetsuppgifter, som äligga Trollhätte kanalverks fastighets- och förrådsavdelning, äro huvudsakligen följande:

Beträffande fastighetsförvaltningen:

1. Tomtförsäljningar samt arrende- och hyresupplåtelser, med undantag för industriområdena.
2. Övervakande av arrendatorernas förpliktelser samt syner och besiktningar vid av- och tillträden av arrenden.
3. Utredningar och rapporter angående ändringar å fastigheter samt övriga uppgifter i samband med fastigheternas skötsel.
4. Förande av förfalloregister för samt utskrivning av räkningar å arrende- och hyresavgifter.
5. Upprättande av uppgifter för fastighetstaxeringar.
6. Granskning och utanordning av fastighetsutskylder samt debitering av dylika utskylder å arrendatorer.
7. Brandförsäkringsärenden.
8. Ärenden angående utsyning av skog till arrendatorer och försäljning av skogsprodukter samt upprättande av bokföringsorder för alla skogsavverkningar.

Beträffande förrådsväsendet m. m.:

9. Upphandlingsärenden.
10. Förrådets skötsel och bokföring.
11. Rapporter angående automobilers och motorbåtars användning samt fördelning av kostnaderna för desamma.
12. Bokföring av kostnaderna för tillverkningar och reparationer vid kanalverkets verkstad.

Utav det personliga arbete, som åligger föreståndaren för kanalverkets fastighets- och förrådsavdelning, belöpa cirka $\frac{2}{3}$ på fastighetsförvaltningen. För ytterligare belysande av denna förvaltnings omfattning får vattenfallsstyrelsen meddela följande uppgifter:

Antal arrende- och hyresupplåtelser år 1932:

jordbruksarrenden	19
tomtarrenden för bostadsändamål	138
tomträttsupplåtelser för bostadsändamål	64
tomtarrenden för småindustrier	65
diverse upplåtelser av markområden för upplagsplatser, affärsverksamhet och trafikändamål	70
tjänstebostäder	90
bostäder, uthyrda till utomstående	26

Summa 472

Antal debetsedlar för fastighetsutskylder år 1931..... 317

Antal brandförsäkringsbrev år 1931 70

De rent affärsmässiga arbetsuppgifterna inom kanalverkets fastighets- och förrådsavdelning skötas av avdelningens föreståndare personligen, varjämte han givetvis deltar i och övervakar övriga förekommande göromål. Det är sålunda ett både kvalificerat och kvantitativt betydande arbete, som påvilar denne tjänsteman. Med hänsyn härtill anser vattenfallsstyrelsen, att han bör hänföras åtminstone till 20:e lönegraden, varför styrelsen föreslår, att vid Trollhätte kanalverk inrättas en ordinarie kontrollörsbefattning i nämnda lönegrad.

I föreliggande skrivelse den 28 oktober 1933 anför vattenfallsstyrelsen i fråga om dessa kontrollörsbefattningar ytterligare följande:

I sitt utlåtande den 21 januari 1933 synes lönenämnden hava givit sig in på ett område, som ligger utanför dess uppgift. Det torde näppeligen

tillkomma lönenämnden att anlägga statsfinansiella synpunkter på sådana frågor som denna. Däremot åligger det lönenämnden att granska dylika förslag ur löneteknisk synpunkt och med hänsyn till en inbördes rättvis avvägning av respektive befattningars placering i lönegrad. Det framgår icke av lönenämndens utlåtande, huruvida nämnden verkställt en sådan granskning. För övrigt är det härvid egentligen icke fråga om en höjning i lönegrad av redan befintliga ordinarie befattningar utan om en nyorganisation på ordinarie stat av vissa kamerala föreståndaretjänster, vilkas funktioner hittills upprätthållits genom provisorier. Det gäller sålunda här i första hand en organisationsfråga, ehuru av mycket begränsad omfattning. Att de tjänstemän, som för närvarande sköta motsvarande göromål, innehåva lägre löneställningar än de föreslagna beror dels därpå, att dessa arbetsuppgifter under de senare åren successivt vuxit, vid de ifrågavarande kraftverken genom tillkomst av nya och utvidgning av befintliga förvaltningsobjekt samt genom rörelsens utveckling i allmänhet, vid Trollhätte kanalverk genom vissa ändringar i arbetsfördelningen i samband med verkställda indragningar av förut befintliga befattningar, dels ock därpå, att vattenfallsstyrelsen först i samband med sin framställning av den 23 december 1932 företagit en jämförande omprövning i ett sammanhang av den skäliga lönegradsplaceringen för dessa befattningar. En dylik omprövning ansåg sig vattenfallsstyrelsen då kunna företaga, enär förhållandena med avseende å ifrågavarande arbetsuppgifter vunnit härför erforderlig stadga. Den återhållsamhet, som styrelsen hittills iakttagit beträffande motsvarande tjänstemäns löneställningar, borde således icke tagas till intäkt för ett avvisande av styrelsens förevarande framställning.

En styrelse för ett affärsdrivande verk med en mångfald av olikartade befattningar har naturligtvis själv ett starkt intresse av att dessa befattningar äro sinsemellan möjligast rättvist placerade å löneskalan, så att ingen befattning är vare sig för högt eller för lågt placerad i förhållande till de andra befattningarna inom samma verk. Vederbörande verksstyrelse måste också, med hänsyn till sin intima kännedom om föreliggande arbetsuppgifter, anses hava särskilda förutsättningar för att kunna bedöma den inbördes lönegradsplaceringen för de olika befattningarna vid det egna verket.

Vid ärendets föredragning inför Kungl. Maj:t den 27 januari 1933 ansåg emellertid vederbörande departementschef, i likhet med lönenämnden, att frågan om dessa kamerala föreståndaretjänster under rådande förhållanden icke borde upptagas till prövning. Vattenfallsstyrelsen vill ifrågasätta, om det kan vara rimligt att anlägga statsfinansiella synpunkter på en sådan mindre betydande organisationsfråga som den nu förevarande. Dylika synpunkter kunna, jämte andra, hava sitt berättigande, när det gäller att utmäta den allmänna lönenivån för statens personal. Men det synes styrelsen ej vara rätt att av statsfinansiella skäl bibehålla en konstaterad underbetalning för enstaka befattningar i förhållande till de övriga befattningarna eller uraktlåta erforderlig anpassning av personaluppsättningen efter verksamhetens utveckling eller eljest inträdda förändringar beträffande verkens drift. Förutom de allmänna olägenheter ur synpunkten av verkets och således även statens intressen, som följa av dylik underbetalning och bristande anpassning med avseende å särskilda befattningar, skulle ett ytterligare uppskov medföra speciella olägenheter åtminstone beträffande ett par av ifrågavarande befattningar. Sålunda blir den extra tjänsteman, som sedan år 1929 fungerar såsom kontrollör vid Motala kraftverk, snart för gammal för tillträdande av ordinarie tjänst. Den extra kontrollörsbefattningen vid Trollhätte kanalverk uppehålls på förordnande av en ordinarie kanalinspektör av klass 2. Motsvarande ordinarie befattning vid Ströms kanalstation

(Lilla Edet) har icke sedan flera år tillbaka skötts av sin ordinarie innehavare, och det är synnerligen angeläget, att en ändring i detta förhållande kommer till stånd.

Det kan möjligen invändas, att den fortgående depressionen kan antagas komma att medföra en minskning av de med ifrågavarande befattningar förenade arbetsuppgifterna. Erfarenheten har emellertid visat, att statens vattenfallsverks verksamhet, i vad densamma berör dessa befattningar, knappast röner inverkan av depressionen. Någon märkbar minskning av motsvarande arbetsuppgifter är sålunda icke att befara. Tvärtom kan man i vissa fall förutse ytterligare någon ökning genom planerad utveckling av rörelsen.

På grund av det sålunda anförda får vattenfallsstyrelsen alltså förnya sitt förenämnda förslag om inrättande av ifrågavarande fyra ordinarie kontrollörsbefattningar vid statens vattenfallsverk, vilket förslag delvis utgör ett led i styrelsens strävan att i möjligaste mån efterkomma erhållna direktiv om minskning av antalet extra befattningar. Därest vid tillsättande av förevarande kontrollörsbefattningar en eller annan ordinarie bokhållarebefattning skulle bliva vakant, torde vattenfallsstyrelsen, i samband med avgivandet under hösten 1934 av förslag rörande antalet ordinarie befattningar av högst 20:e lönegraden, få till behandling upptaga frågan huru det skall förfaras med dylik bokhållarebefattning.

Med anledning härav har *lönenämnden* i utlåtande den 9 november 1933 anfört följande:

Under besök vid Motala kraftverk har lönenämnden haft tillfälle att taga närmare del av de arbetsuppgifter, som i allmänhet åvila föreståndarna för de kamerala avdelningarna vid kraftverken och särskilt den extra kontrollören vid nyssnämnda kraftverk. Nämnden har därvid kunnat konstatera, att ifrågavarande extra kontrollör kvantitativt sett har sig ålagd en avsevärd arbetsbörda och att med tjänsten även är förenat ett betydande ansvar. Sålunda må nämnas, att kontrollören beträffande kraftverkets medelsförvaltning har befogenhet att i stor omfattning godkänna räkningar och utanordna medel för likvidering av kraftverkets utgifter samt att han i avseende å förrådsväsendet har att sakligt granska och till expediering godkänna från kraftverkets förvaltningsområde inkommande rekvisitioner på materialier och dylikt. Därjämte har han att utföra det ansvarsfulla arbetet med energidebitering beträffande större delen av kraftverkets abonnenter. En särskild uppgift, som i detta sammanhang förtjänar omnämnande, är ock, att han i kraftverkets intresse har att företaga resor inom distributionsområdet för att bistå och lämna anvisningar beträffande bokföring och årsbokslut åt en del distributionsföreningar inom området, vilka fylla sitt behov av energi från statens kraftverksanläggningar.

På grund av den undersökning, lönenämnden haft tillfälle anställa rörande sagda extra kontrollörs göromål, har nämnden kommit till den uppfattningen, att en placering av befattningen såsom ordinarie i 21:a lönegraden är att anse såsom skälig. Till samma lönegrad torde ock vid uppförande å ordinarie stat böra hänföras den föreslagna kontrollören vid de norrländska kraftverken, vilken i avseende å göromålens art och omfattning enligt av vattenfallsstyrelsen meddelade uppgifter är fullt jämförlig med kontrollören vid Motala kraftverk.

Vad härefter angår de föreslagna kontrollörsbefattningarna vid Västerås kraftverk och Trollhätte kanalverk, äro enligt vattenfallsstyrelsens uttalade mening dessa tjänster mindre krävande än de förenämnda, till inplacering i 21:a lönegraden ifrågasatta kamerala befattningarna, ehuru väl styrelsen ansett

desamma med hänsyn till föreliggande arbetsuppgifter icke böra vid deras uppförande å ordinarie stat hänföras till lägre lönegrad än den 20:e. I betraktande av den jämförande värdering av ifrågavarande tjänster, som styrelsen sålunda företagit, finner lönenämnden icke anledning att framställa någon erinran mot befattningarnas placering i 20:e lönegraden.

Därest Kungl. Maj:t skulle anse nu rådande ekonomiska förhållanden icke utgöra hinder för uppförande å ordinarie stat av ifrågavarande fyra kontrollörstjänster, har sålunda lönenämnden intet att erinra mot den av vattenfallsstyrelsen föreslagna lönegradsplaceringen.

Den förebragta utredningen synes ådagalägga, att beredande av en förbättrad löneställning för omfördälda kamerala föreståndarbefattningar i och för sig bör kunna ifrågakomma. Lika som nästlidet år kräver emellertid det statsfinansiella läget, att synnerlig återhållsamhet iakttages i fråga om utgiftsökande förändringar beträffande personaluppsättningen i statsförvaltningen, och detta jämväl inom de affärsdrivande verken.

Under rådande förhållanden kan jag därför tillstyrka vattenfallsstyrelsens förslag endast i vad det avser de kamerala föreståndarna vid Motala kraftverk och Trollhätte kanalverk, för vilka alltså skulle inrättas ordinarie kontrollörsbefattningar i 21:a respektive 20:e lönegraden. På grund av vederbörande befattningshavares nuvarande löneställning skulle detta medföra allenast en obetydlig årlig merutgift för verket.

Vid bifall till vad jag sålunda beträffande vissa befattningar här förordad skulle alltså i avlöningsreglementets tjänsteförteckning vid statens vattenfallsverk upptagas två nya befattningar, nämligen i 20:e lönegraden kontrollör och i 27:e lönegraden driftsingenjör, varjämte antalet av vardera av nyssnämnda befattningar skulle bestämmas till 1 samt antalet befattningar såsom kontrollör i 21:a lönegraden och byråingenjör skulle ökas från 2 till 3 respektive från 1 till 2. Enligt gällande bestämmelser ankommer fastställandet av antalet befattningar i högst 20:e lönegraden på Kungl. Maj:t.

Ändrade grunder för avlöning åt överdirektören och kraftverksdirektörerna. Jag har härefter att anmäla frågan om ändring i de avlöningsbestämmelser, som gälla för överdirektören och kraftverksdirektörerna vid statens vattenfallsverk, i vilken fråga riksdagen i skrivelse den 3 maj 1933, nr 175, gjort framställning.

Innan jag ingår härpå, torde jag få lämna en kortfattad redogörelse för gällande bestämmelser i ämnet m. m.

Avlöningsförmånerna för ifrågavarande befattningshavare, nämligen överdirektören och de fyra kraftverksdirektörerna (vid Trollhätte, Älvkarleby och Motala kraftverk samt vid de norrländska kraftverken), äro bestämda efter helt andra grunder än som gälla för någon annan befattning i statens tjänst. Enligt 5 § 2 mom. i avlöningsreglementet för kommunikationsverken åtnjuta dessa fem befattningshavare, vilka tillsätts genom förordnande på viss tid, högst sex år, ett fast årligt arvode — 10,500 kronor för överdirektören och 10,000 kronor för en var av kraftverksdirektörerna — och därjämte tantiem, som för överdirektören utgör 0.5 procent för år räknat å

Departements-
chefen.

nettovinsten av rörelsen vid de statens kraftverk, som under året lämnat överskott, samt för kraftverksdirektörerna utgå efter en fallande skala sålunda, att å nettovinsten av rörelsen vid det kraftverk, vederbörande direktör förestår, tantiem utgår med 2,500 kronor, därest nämnda vinst icke överstiger 500,000 kronor, samt ytterligare med 0.5 procent av den del av vinsten, som överstiger 500,000 men ej 1,000,000 kronor, med 0.4 procent av den del av vinsten, som överstiger 1,000,000 men ej 1,500,000 kronor, och med 0.3 procent av den del av vinsten, som överstiger 1,500,000 kronor, allt för år räknat. Närmare bestämmelser rörande beräkningen av nettovinst för bestämmande av tantiem hava meddelats av Kungl. Maj:t den 2 november 1923.

De nuvarande grunderna för beräkning av tantiem för överdirektören fastställdes av riksdagen år 1918. Gällande bestämmelser om tantiem för kraftverksdirektör tillkommo genom beslut av 1919 års riksdag.

Gällande förordnanden utlöpa, för överdirektören vid 1934 års utgång och för kraftverksdirektörerna vid Trollhätte, Älvkarleby och Motala kraftverk vid 1937 års utgång. Kraftverksdirektörsbefattningen vid de norrländska kraftverken är för närvarande vakant och uppehålls för tiden den 1 juli 1932—30 juni 1934 av driftchefen vid Västerås kraftverk K.-G. Ljungdahl.

Kraftverksdirektörerna i Motala och vid de norrländska kraftverken hava hittills endast uppburit garanterad minimitantem, 2,500 kronor, eller tillhoppa med arvodet 12,500 kronor jämte dyrtidstillägg. Kraftverksdirektören vid Motala kraftverk åtnjuter emellertid dessutom i egenskap av verkställande direktör i Motala ströms kraftaktiebolag, vars aktier förvärvats av staten, ett årligt arvode av 3,000 kronor.

Avlöningsförmånerna för överdirektören samt kraftverksdirektörerna vid Trollhätte och Älvkarleby kraftverk hava, fränsett dyrtidstillägg, under vart och ett av åren 1922—1932 uppgått till de belopp, som angivas i följande tablå:

Å r	Överdirektören (inklusive arvode 10,500 kronor)	Kraftverksdirektören vid	
		Trollhätte kraftverk	Älvkarleby kraftverk
(inklusive arvode 10,000 kronor)			
1922	22,168: 39	16,817: 55	14,396: 43
1923	22,581: 83	15,029: 14	16,607: 52
1924	24,026: 53	17,040: 29	15,767: 50
1925	29,492: 73	19,447: 87	16,930: 36
1926	29,676: 76	19,628: 08	16,837: 31
1927	28,250: 49	17,659: 95	17,990: 34
1928	30,329: 01	18,829: —	18,068: 40
1929	37,586: 16	21,714: 30	19,537: 40
1930	38,350: 61	21,718: 92	19,991: 45
1931	36,495: 18	20,720: 31	19,876: 80
1932	41,504: 58	22,766: 68	20,836: 07

Avlöningsbestämmelserna för ifrågavarande befattningshavare upptogos till granskning av 1928 års lönekommitté i dess den 21 juli 1930 avgivna betänkande med förslag till nytt avlöningsreglemente för ordinarie tjänste-

män, tillhörande den civila statsförvaltningen (statens off. utredn. 1930: 17 sid. 58—68).

Kommittén förklarade sig därvid hysa vissa betänkligheter mot ett bibehållande av ifrågavarande avlöningsform. Redan den omständigheten, att tantiemen för överdirektören vid statens vattenfallsverk under de allra senaste åren stigit till belopp, vilka ingalunda syntes hava varit förutsedda vid avlöningsformens införande och för honom medfört en total avlöning, som under år 1929 översteg hans chefs med mer än 7,500 kronor, måste vara ägnad att uppväcka tvekan, huruvida tantiem borde bibehållas. Kommitténs behandling av frågan utmynnade också i framläggandet av förslag, att tantiemsystemet skulle avskaffas samt att för såväl överdirektören som kraftverksdirektörerna löner skulle fixeras inom ramen för den av kommittén föreslagna allmänna löneplanen. Enligt denna skulle överdirektören placeras i 38:e lönegraden, kraftverksdirektörerna vid Trollhätte och Älvkarleby kraftverk i 34:e lönegraden samt kraftverksdirektörerna vid Motala kraftverk och vid de norrländska kraftverken — med stationsort i Umeå — i 32:a lönegraden, varvid dock lön för alla skulle omedelbart utgå enligt den högsta löneklassen inom lönegraden (i dyraste ortgruppen, V, respektive 21,000, 16,848 och 15,444 kronor). Med hänsyn till att förändring av avlöningsförhållandena för de tantiemberättigade tjänstemännen ansetts icke böra äga rum under tiden för dem meddelat förordnandes giltighet och för att göra övergången till den nya avlöningsformen mjukare föreslog kommittén för det fall, att ändringen för vederbörande skulle medföra inkomstminskning, dels att densamma icke skulle träda i kraft förrän med utgången av gällande förordnandes giltighetstid, dels ock att vederbörande, under förutsättning av förnyat förordnande för honom, såsom personligt lönetillägg tillerkändes ett belopp, som för första året motsvarade den för närmast föregående år utgående tantiemen, minskad med skillnaden mellan den nya lönen och nuvarande arvode, samt att detta personliga lönetillägg sedermera successivt minskades under förordnandetiden för att vid dess slut helt upphöra att utgå.

I utlåtande häröver den 9 oktober 1930 motsatte sig *vattenfallsstyrelsen* bestämt tantiemsystemets avskaffande samt föreslog vissa ändringar i gällande regler för tantiemberäkningen. I skrivelse den 6 december 1930 framlade vattenfallsstyrelsen närmare utredning och förslag i frågan. Förslaget åsyftade att å ena sidan minska tantiemen och den totala avlöningen för överdirektören samt kraftverksdirektörerna vid Trollhätte och Älvkarleby kraftverk men att, å andra sidan, få tantiembestämmelserna att vid en tidigare tidpunkt bliva effektiva för kraftverksdirektörerna vid Motala kraftverk och vid de norrländska kraftverken samt sålunda få deras totala avlöning förhöjd till den nivå, som av styrelsen befunnits behöflig med hänsyn till deras krävande arbetsuppgifter. Enligt förslaget skulle sålunda till överdirektören utgå en fast grundlön av 21,000 kronor samt tantiem med högst 0.3 procent dels å den del av nettovinsten av rörelsen vid mellansvenska kraftverken (centralblocket), som överstege 2 miljoner kronor, dels ock å nettovinsten av rörelsen vid norrländska kraftverken. Kraftverksdirektörerna skulle åtnjuta en fast grundlön av 17,000 kronor samt tantiem, som skulle utgå för kraftverksdirektörerna vid Trollhätte, Älvkarleby och Motala kraftverk å viss andel av nettovinsten av rörelsen vid centralblocket med högst 0.4 procent av den del av nämnda vinstandel, som överstege 1 men ej 1.5 miljon kronor, och med högst 0.3 procent av den del av samma vinstandel, som överstege 1.5 miljon kronor, samt för kraftverksdirektören vid de norrländska kraftverken å nettovinsten av rörelsen vid nämnda kraftverk med högst 0.4

procent av den del av nämnda vinst, som överstege 500,000 men ej 1.5 miljon kronor, och med högst 0.3 procent av den del av samma vinst, som överstege 1.5 miljon kronor. Vidare föreslogos vissa förändringar i grunderna för nettovinstens beräkning. För den händelse, mot styrelsens yrkande, tantiemsystemet likväl skulle avskaffas, föreslog vattenfallsstyrelsen i sitt utlåtande den 9 oktober 1930, att lönerna skulle bestämmas för överdirektören till 30,000 kronor samt för kraftverksdirektörerna vid Trollhätte, Älvkarleby och Motala kraftverk samt vid de norrländska kraftverken till respektive 21,000, 21,000, 17,000 och 19,000 kronor. De av vattenfallsstyrelsen sålunda föreslagna bägge alternativen voro bland annat grundade dels på att dyrtidstilläggen skulle inarbetas i lönerna enligt 1928 års lönekommittés förslag samt att en förhöjning av pensionsunderlagen med däremot svarande ökning av avgifterna för såväl egen som familjepension skulle äga rum, dels ock på en jämförelse med de lönebelopp, som av lönekommittén föreslagits för vissa andra befattningshavare.

Avlöningsförmånerna för kraftverksdirektören vid de norrländska kraftverken hava såtillvida härutöver varit föremål för behandling, som statsmakterna åren 1931 och 1933 haft att taga ståndpunkt till fråga om särskilt lönetillägg åt denne befattningshavare (se proposition nr 66 och riksdagens skrivelse nr 130 år 1931 samt proposition nr 87 och riksdagens skrivelse nr 237 år 1933). Beträffande denna fråga må här i korthet erinras om följande:

I skrivelse den 25 november 1930 hemställde *vattenfallsstyrelsen*, att innehavaren av ifrågavarande befattning måtte, i avvaktan på prövning av frågan om den blivande löneställningen, beredas ett lönetillägg av åtminstone 3,000 kronor för år. Till stöd härför androgs, att Porjus och Norrfors kraftverk under närmaste ledning av den dåvarande kraftverksdirektören under senare tid genomgått en stark utveckling, för vilken i skrivelsen närmare redogjordes. Vidare anfördes, bland annat, att Norrfors kraftverk redan vore en väl räntabel affär och att Porjus kraftverk snart torde bliva räntabelt, att kraftverksdirektörens lön icke stode i rimlig proportion till hans arbete och ansvar, att det vore synnerligen angeläget att på denna post hava en väl kvalificerad man, då möjligheten att åstadkomma ett gynnsamt resultat i väsentlig grad berodde på vederbörande kraftverksdirektör, samt att tillgången på lämpliga män för dylika befattningar vore mycket begränsad.

I utlåtande häröver den 8 december 1930 ställde sig *lönenämnden* avvisande mot förslaget. Lönenämnden framhöll därvid, bland annat, att den föreslagna löneförhöjningen skulle åstadkomma en rubbning i den vid avlöningsreglementets antagande godkända lönerelationen olika befattningar emellan och knappast kunde vidtagas utan att leda till konsekvenser beträffande andra befattningshavares löneställning. Tillräckliga skäl hade icke anförts för att beträffande denna tjänst, som inrättats så sent som från och med den 1 juli 1929, medgiva förhöjning i gällande löneförmåner. En ändring i löneställningen för befattningen syntes icke böra ifrågakomma utan en närmare utredning i samband med den allmänna eftersyn av de olika befattningarnas placering å löneskalan, som kunde förväntas inom den närmaste framtiden komma till stånd samtidigt med förestående revision av avlöningsförfattningarna och avvecklingen av gällande dyrtidstilläggssystem.

Vad lönenämnden anført bemöttes i vissa hänseenden av *vattenfallsstyrelsen* i skrivelse den 17 januari 1931.

Vid anmälan i propositionen nr 66 till 1931 års riksdag av vattenfalls-

styrelsens berörda skrivelse den 25 november 1930 tillstyrkte *föredragande departementschefen* i anledning av en av styrelsen i samma skrivelse gjord framställning i ämnet, att vid befattningen såsom driftchef vid Västerås kraftverk (28:e lönegraden; slutlön å F-ort 10,740 kronor) finge utöver lön enligt avlöningsreglementet utgå ett tillfälligt lönetillägg av 2,000 kronor. Beträffande frågan om lönetillägg till kraftverksdirektören vid de norrländska kraftverken fann departementschefen visserligen åtskilliga skäl anförda för framställningen jämväl på denna punkt men ansåg med hänsyn bland annat till att befattningen inrättats så sent som år 1929, att med prövning av denna fråga borde tills vidare anstå.

I enlighet härmed föreslog *Kungl. Maj:t* i berörda proposition endast ett tillfälligt lönetillägg å 2,000 kronor vid befattningen såsom driftchef vid Västerås kraftverk.

Riksdagen framhöll, att de av vattenfallsstyrelsen begärda lönetilläggen avstyrkts av lönenämnden men förklarade sig likväl i anslutning till *Kungl. Maj:ts* förslag ej vilja motsätta sig, att driftchefen i Västerås bereddes sådant tillägg med 2,000 kronor.

I skrivelse den 9 juni 1932 förnyade *vattenfallsstyrelsen* sin framställning om särskilt lönetillägg å 3,000 kronor vid ifrågavarande kraftverksdirektörsbefattning, vilken genom innehavarens avgång ur statens vattenfallsverks tjänst dämera blivit vakant. Styrelsen hänvisade därvid till den utförliga motivering, som styrelsen i sina förut omförmälda skrivelser den 25 november 1930 och den 17 januari 1931 förebragt, samt framhöll, att den allmänna löneregleringen för statens tjänstemän troligen komme att dröja en avsevärd tid, vadan det icke kunde anses försvarligt att i avvaktan därpå uppskjuta en av förhållandena påkallad avlöningsförbättring i ett sådant fall som det föreliggande. I särskild skrivelse den 9 juni 1932 föreslog vattenfallsstyrelsen att, i avvaktan på omförmälda frågas avgörande vid 1933 års riksdag, driftchefen vid Västerås kraftverk K.G. Ljungdahl, vilken styrelsen ansåge mest lämplig för ifrågavarande kraftverksdirektörsbefattning men vilken, då gällande avlöningsförmåner för sagda befattning icke vore högre än de med hans driftchefs befattning förenade, icke vore villig att mottaga densamma, måtte förordnas å kraftverksdirektörsbefattningen mot åtnjutande av med befattningen förenade avlöningsförmåner ävensom — för uppdrag att fortfarande övervaka utvidgningsarbetena i Västerås — en särskild ersättning av 250 kronor i månaden.

I utlåtande den 17 juni 1932 tillstyrkte *lönenämnden* dessa framställningar. Lönenämnden anförde därvid bland annat, att lönenämnden ansett sig kunna understödja förslaget om särskilt lönetillägg å 3,000 kronor bland annat på den grund, att nämnden haft att bedöma förevarande lönespörsmål under i viss mån andra förutsättningar än då nämnden år 1930 yttrade sig i ärendet. I detta hänseende kunde erinras om det ovissa läge, vari frågan om revisionen av avlöningsförfattningarna och om den motsedda översynen i samband därmed av tjänsteförteckningen till avlöningsreglementet i följd av dämera inträdda statsekonomiska förhållanden befunne sig. Det kunde vidare framhållas, att den löneinkomst, som kraftverksdirektören vid de norrländska kraftverken dittills åtnjutit, särskilt vid en jämförelse med vissa av de övriga kraftverksdirektörernas löneinkomster icke i längden torde kunna betraktas såsom tillfredsställande. Såsom vattenfallsstyrelsen anført, hade man att räkna med att det komme att dröja många år, innan tantiem till kraftverksdirektören i Umeå enligt nuvarande grunder kunde komma att överstiga det i avlöningsreglementet stadgade minimibeloppet av 2,500 kronor. Med hänsyn till den betydande driftsapparat, för vilken innehavaren

av denna tjänst hade att svara, och det omfattande avsättningsområde för den elektriska energin, han hade att bearbeta, syntes rent sakligt sett goda skäl kunna anföras för en förbättring i hans löneställning. Den föreslagna löneförbättringen syntes emellertid närmast böra betraktas såsom en provisorisk åtgärd i avvaktan på den slutliga prövningen av 1928 års lönekommittés förslag.

Genom brev den 30 juni 1932 förordnade *Kungl. Maj:t* Ljungdahl att under tiden den 1 juli 1932—den 30 juni 1933 uppehålla befattningen såsom kraftverksdirektör vid de norrländska kraftverkens förvaltning med skyldighet för honom att under nämnda tid jämväl övervaka pågående arbeten med utvidgning av Västerås kraftverk. Därjämte medgav *Kungl. Maj:t*, att Ljungdahl finge under tiden för fullgörande av berörda uppdrag åtnjuta, utöver honom såsom driftchef tillkommande ordinarie avlöningsförmåner, ersättning med dels ett belopp, motsvarande skillnaden mellan de med ifrågasvarande kraftverksdirektörsbefattning förenade avlöningsförmånerna och Ljungdahls ordinarie lön såsom driftchef, dels ock ett belopp av 250 kronor för månad räknat.

Vid anmälan i *propositionen nr 87* till 1933 års riksdag av vattenfallsstyrelsens skrivelse den 9 juni 1932 med förslag om särskilt lönetillägg vid omnämnda kraftverksdirektörsbefattning anförde jag, att åtskilligt av vad i ärendet anförts onekligen talade för att en förbättrad löneställning förenades med ifrågasvarande befattning. Även om det skulle vara möjligt att bortse från de principiella betänkligheter, som kunde resas mot att ur ett större sammanhang utbryta en dylik lönefråga, måste emellertid hänsyn tagas till rådande svåra statsfinansiella läge och därav föranledda krav på synnerlig återhållsamhet i fråga om utgiftsökande förändringar beträffande personaluppsättningen i statsförvaltningen, och detta jämväl inom de affärsdrivande kommunikationsverken. På grund härav fann jag mig icke kunna tillstyrka, att frågan om löneförbättring för kraftverksdirektörsbefattningen vid de norrländska kraftverken då förelades riksdagen.

I enlighet härmed framlades icke något förslag i ämnet till 1933 års riksdag.

Genom särskilda av *Kungl. Maj:t* efter framställning av vattenfallsstyrelsen meddelade beslut hava därefter förutnämnda förordnande och uppdrag för Ljungdahl utsträckts att omfatta tiden till den 1 juli 1934, varvid han tillerkänts enahanda ersättning som genom brevet den 30 juni 1932 bestämts.

I en inom andra kammaren vid 1933 års riksdag väckt *motion*, nr 406, hemställdes, att riksdagen ville i skrivelse till *Kungl. Maj:t* anhålla, att åtgärder snarast vidtoges för avskaffande av det inom statens vattenfallsverk tillämpade tantiemsystemet.

Andra kammarens fjärde tillfälliga utskott, med vilket sedermera *första kammarens andra tillfälliga utskott* (utlåtande nr 9) instämde, anförde i utlåtande nr 1, efter att hava erinrat om 1928 års lönekommittés förslag, bland annat följande:

Utskottet hyste för sin del i förevarande fråga samma principiella uppfattning, som kommit till uttryck i lönekommitténs förslag, och ansåge där-

för att detsamma borde genomföras, försåvitt det icke vid närmare övervägande befunnes komma att medföra praktiska olägenheter av avgörande betydelse. Att därvid en höjning av den fasta avlöningen, såsom kommittén även föreslagit, samtidigt måste vidtagas, syntes ligga i öppen dag. På grund av det statsfinansiella läget vore det emellertid synnerligen ovisst, när frågan om införande av nytt allmänt avlöningsreglemente för ordinarie tjänstemän tillhörande den civila statsförvaltningen, i vilken fråga spörsmålet om ändrade avlöningsbestämmelser för överdirektören och kraftverksdirektörerna vid statens vattenfallsverk av lönekommittén inkomplats såsom ett särskilt led, kunde komma att underställas riksdagen. Vidare måste tagas i beaktande, att tidpunkten för ett eventuellt genomförande av den föreslagna ändringen vore beroende av förordnandetiderna för de befattningshavare, varom här vore fråga.

Det syntes utskottet önskvärt om ett avgörande kunde träffas i så god tid, att en eventuell omläggning av ifrågavarande avlöningssystem kunde komma till tillämpning redan i samband med meddelande av nytt förordnande från och med år 1935 på överdirektörsbefattningen. Utskottet hade därför funnit sig böra förorda en framställning till Kungl. Maj:t att till särskild prövning upptaga 1928 års lönekommittés ifrågavarande förslag utan att avvakta den fortsatta behandlingen av kommitténs samtidigt framlagda förslag i övrigt.

I sin förut omförmälda skrivelse, nr 175, har *riksdagen* under åberopande av ifrågavarande utskottsutlåtanden anhållit, att Kungl. Maj:t måtte till särskild behandling upptaga 1928 års lönekommittés år 1930 avgivna förslag om ändring av de avlöningsbestämmelser, som gälla för överdirektören och kraftverksdirektörerna vid statens vattenfallsverk, ävensom för riksdagen framlägga de förslag, som därav kunde föranledas.

I skrivelse den 12 juni 1933 har *vattenfallsstyrelsen* avgivit infordrat utlåtande och förslag i det i riksdagens skrivelse omhandlade ämnet. Styrelsen har därvid till en början beträffande tantiemsystemets införande samt behovet av ett dylikt system vid vattenfallsverket anfört bland annat följande:

Tantiemsystemets införande vid statens vattenfallsverk härleder sig ytterst från ett redan år 1904 avgivet kommittébetänkande rörande förvaltningen av Trollhätte kanal jämte tillhörande egendom. Därefter hava beslut angående tantiemsystemets tillämpning fattats av 1905, 1909, 1918 och 1919 års riksdagar, och dessa beslut hava baserats på uttalanden till förmån för nämnda system av kommittéer, departementschefer och riksdagsutskott. Jämväl vattenfallsverkets överrevisorer hava i ett år 1929 avgivet yttrande tillstyrkt tantiemsystemets bibehållande.

Vid ett sådant affärsdrivande verk som statens vattenfallsverk, vilket ej har monopolställning utan måste arbeta i konkurrens med andra privata kraftföretag, är det synnerligen viktigt att hålla affärsmässigheten vid liv och att driva fram en verkligt kommersiell ackvisionsverksamhet. För detta ändamål äro statens vanliga avlöningsformer icke lämpliga beträffande de för denna verksamhet närmast ansvariga, ledande tjänstemännen, utan bör deras avlöning bestämmas på ett sådant sätt, att densamma blir beroende på resultatet av vederbörandes personliga arbete.

För en sådan kommersiell verksamhet jämte därmed förenade tekniska och administrativa arbetsuppgifter av krävande natur erfordras speciella förutsättningar, vilket gör, att de med sådana förutsättningar utrustade äro synnerligen eftersökta i den privata verksamheten och där hållas uppe i en

lönestandard, som ligger åtskilligt högre än standarden inom den statliga administrationen. För att staten skall kunna förvärva och bibehålla verkligt kvalificerade personer av detta slag är det således behövt, att staten kan erbjuda dem avlöningar, som ligga över de normala statslönerna, och det torde, så vitt styrelsen kunnat finna, icke vara möjligt att åstadkomma sådana avlöningar på annat sätt än genom bibehållande av tantiemsystemet.

Det förhåller sig ingalunda så, att vattenfallsverkets kraftförsäljning alltid kan ske efter fastställda taxor. Det är endast de mindre affärerna, som kunna behandlas på detta enkla sätt. De övriga kräva alla en individuell behandling under en i regel hård dragkamp mellan köpare och säljare. I regel framträder nämligen kraftköparen med anhållan om offert för jämförelse aningen med anbud från annan kraftleverantör eller med en egen anläggning, baserad på kraftproduktion med egen vattenkraft, ånga eller olja. Ett vidlyftigt utrednings- och underhandlingsarbete följer, som kräver stor teknisk sakkunskap och affärsskicklighet. I regel har styrelsen emot sig framstående och väl tränade affärsmän, som väpna sig med de skickligaste experter. Ofta kan det gälla fråga om kraft i betydande mängder till nya industrier, och i sådana fall kräves synnerlig erfarenhet och sakkunskap för att döma rätt. De enstaka fallen röra sig ofta om högst betydande kraftkostnader per år. Ej sällan är det fråga om kraftpris av flera hundratusen kronor per år, och då varje uppgörelse avser åtskilliga år (10—20), gäller det ofta försäljningsaffärer med kapitalvärden av både en och tio miljoner kronor.

Om statens intressen skola kunna på rätt sätt tillvaratagas vid dylika affärsunderhandlingar, så måste staten vid dem representeras av väl kvalificerade män, som kunna mäta sig med de enskilda underhandlarna i skicklighet. Överhuvudtaget är det enligt styrelsens mening nödvändigt, om staten skall kunna driva en affärsverksamhet av ifrågavarande slag på ett lyckosamt sätt, att staten fastställer sådana anställningsvillkor för de tjänstemän, varom här är fråga, att personer med erforderlig affärsbegåvning kunna förvärfvas. Personer med dessa förutsättningar finnas ej många, och konkurrensen om dem är stor.

Erfarenheten har visat, att det vid vattenfallsverket hittills använda tantiemsystemet motsvarat vad man väntat av detsamma vid dess införande. Det har verkat sporrande under den nydanings- och utvecklingsperiod, som verket genomgått, och man har genom detsamma lyckats att på ifrågavarande platser förvärva och behålla tjänstemän med erforderliga kvalifikationer, varigenom verket både tekniskt och organisatoriskt kunnat framvisa goda resultat samt ekonomiskt kunnat hävda statens ställning på ifrågavarande, ingalunda lätta område.

Å andra sidan har vattenfallsstyrelsen en kännbar erfarenhet av svårigheterna att hålla sådana befattningar i ledande ställning, där avlöning med tantiem ej förekommer eller där tantiemsystemet på grund av dess hittillsvarande konstruktion ej är effektivt, besatta med tillräckligt kvalificerade personer. Vattenfallsverket har under de senare åren varit utsatt för en betydande avgång av ledande tjänstemän, vilka övergått till bättre avlönade anställningar i enskild eller kommunal tjänst. En fortsatt utveckling i denna riktning kan ej undgå att verka försämrande på resultatet av statens kraftverksrörelse. Man riskerar nämligen därigenom att behöva byta ut välkvalificerade ledande krafter mot otränade sådana av lägre kvalitet. Det är nämligen ej längre möjligt att genom överflyttning av arbetsuppgifterna till annan ledande personal ersätta den arbetskraft, som går förlorad. Ej heller är det möjligt att till dylika befattningar med nuvarande löneförmåner attrahera lämpliga män från de privata verksamhetsområdena. Ställningen är däremot i själva verket den, att vattenfallsverket fått i ganska stor utsträckning utbilda chefsmännen för konkurrerande privata och kommunala företag.

Efter att hava erinrat om sina förut omförmälda, i styrelsens utlåtande den 9 oktober 1930 och skrivelse den 6 december 1930 framlagda förslag framhåller vattenfallsstyrelsen, hurusom det erbjöde synnerligen stora vanskligheter att föreslå en förändring av avlöningsgrunderna för ifrågavarande tjänstemän att genomföras såsom en isolerad åtgärd utan samband med den tilltänkta allmänna löneregleringen för statens tjänstemän. Om man för närvarande skulle för överdirektören och kraftverksdirektörerna bestämma fasta löner att utgå med sådana belopp, som med hänsyn till förut berörda omständigheter vore behövliga, så skulle, säger styrelsen, en dylik lönesättning å ena sidan mindre väl korrespondera med nu gällande löner för vissa andra befattningshavare och å andra sidan föregripa den allmänna löneregleringen. Enligt styrelsens mening vore det lämpligast att genom provisoriska åtgärder tillgodosåges dels riksdagens önskan om avlöningsminskning för de högst avlönade bland de tantiemberättigade tjänstemännen, dels ock behovet av löneförbättring för dem av dessa tjänstemän, för vilka nuvarande tantiembestämmelser ej vore effektiva. Härom anför styrelsen vidare:

Det enklaste sättet att vidtaga dessa provisoriska åtgärder är att fastställa vissa maximibegränsningar av tantiembeloppen för respektive tjänstemän, utan rubning i övrigt av de för dem gällande avlöningsbestämmelserna, och att bevilja särskilt arvodestillägg för kraftverksdirektören vid de norrlandska kraftverken på sätt vattenfallsstyrelsen föreslagit i sin skrivelse den 9 juni 1932. Däremot synes det styrelsen icke vara oundgängligen nödvändigt att för närvarande förbättra avlöningen för kraftverksdirektören vid Motala kraftverk, enär denne i egenskap av verkställande direktör i Motala ströms kraftaktiebolag, vars aktier ägas av staten, åtnjuter ett årsarvode av 3,000 kronor.

Med hänsyn till den bekymmersamma situation, som vattenfallsstyrelsen förut tecknat, är det emellertid icke rådligt att driva begränsningen av tantiemen alltför långt ned. Närmast till hands liggande vore att verkställa denna begränsning så, att den totala avlöningen överensstämde med vad styrelsen föreslagit i alternativet med enbart fasta löner. På grund av de förut angivna förutsättningarna för detta förslag kan dock fullständig dylik överensstämmelse icke nu lämpligen åstadkommas.

I fråga om *överdirektören* är härvid att märka att, då riksdagen år 1918 fastställde nuvarande avlöningsgrunder för denne befattningshavare, det räknades med att hans totala avlöning enligt dessa grunder skulle för år 1924 komma upp till cirka 29,500 kronor förutom dyrtidstillägg. Det bör även ihågkommas, att nämnda riksdagsbeslut var föranlett därav, att ifrågavarande tjänsteman var erbjuden anställning vid ett privat företag med väsentligt högre avlöning, varför staten får anses hava vissa förpliktelser gentemot honom. Med hänsyn till vad sålunda anförts anser vattenfallsstyrelsen skäligt, att maximigränsen för överdirektörens tantiem sättes till 19,000 kronor, varigenom hans totala avlöning skulle utgöra 29,500 kronor jämte dyrtidstillägg. Då överdirektörens nu gällande förordnande utlöper vid 1934 års utgång, bör denna begränsning av de med motsvarande befattning förenade avlöningsförmånerna gälla för tiden från och med år 1935.

Enär *kraftverksdirektörerna vid Trollhätte och Älvkarleby kraftverk* för närvarande äro förordnade intill 1937 års utgång och någon förändring av tantiemgrunderna icke bör vidtagas under en förordnandeperiod, kan det ifrågasättas, huruvida det är behöfligt att nu besluta en provisorisk begränsning

av deras tantiem. Därest så likväl anses böra ske, bör maximigränsen för dessa tjänstemäns tantiem enligt vattenfallsstyrelsens mening sättas till 10,000 kronor, varigenom den totala avlöningen för envar av dem komme att uppgå till högst 20,000 kronor jämte dyrtidstillägg. I förenämnda utlåtande den 9 oktober 1930 framhöll styrelsen, att direktören vid Trollhätte kraftverk visserligen har en något större förvaltningsuppgift än direktören vid Älvkarleby kraftverk, men att detta motväges av att levnadskostnaderna i Stockholm, där den sistnämnde är stationerad, äro högre än i Trollhättan.

Vattenfallsstyrelsen har emellertid i nyssnämnda utlåtande även framhållit såsom sin mening, att det vore att illa löna nuvarande innehavare av ifrågavarande befattningar, om man nu vidtog förändringar, som avsevärt försämrade deras ställning. De hava lojalt och troget kvarstannat på sina poster under lång tid och under svåra förhållanden, i avvaktan på att gällande avlöningssystem undan för undan skulle giva dem ökade förmåner och lön för mödan, samt hava därunder avvisat erbjudanden om goda platser inom det privata affärlivet. De hava ju ej gärna kunnat tänka sig, att deras löneförmåner skulle sänkas, när verkets affärer successivt och ganska kraftigt förbättrats.

För den händelse att avlöningsförmånerna för överdirektören vid statens vattenfallsverk samt kraftverksdirektörerna vid Trollhätte och Älvkarleby kraftverk skulle komma att beskäras ännu kraftigare än vad vattenfallsstyrelsen nu föreslagit, bör därför fastställas en särskild *övergångsordning* med personliga lönetillägg för de nuvarande innehavarna av dessa befattningar, därest de vid nu löpande förordnandeperioders utgång erhålla förnyade förordnanden å motsvarande befattningar. Styrelsen vill emellertid bestämt hävda, att de av styrelsen nu föreslagna avlöningarna för ifrågavarande befattningar äro behöfliga för att tillförsäkra vattenfallsverket fullt kvalificerade befattningshavare å dessa poster.

Beträffande slutligen befattningen såsom kraftverksdirektör vid de norrländska kraftverken har vattenfallsstyrelsen förnyat sin förut omförmälda, i skrivelse den 9 juni 1932 gjorda framställning om ett särskilt lönetillägg å 3,000 kronor vid denna befattning. Styrelsen har därvid erinrat, att det här icke vore fråga om löneförbättring för någon befintlig innehavare av förevarande befattning utan att det i stället förhölle sig så, att det med nuvarande avlöningsförmåner icke vore möjligt att besätta befattningen med någon tillräckligt kvalificerad person. Den utgiftsökning, som erfordrades för beredande av dylik möjlighet, vore av försvinnande liten betydelse i jämförelse med de verkningar med avseende å verkets affärsresultat, som följde av det sätt, varpå denna personfråga ordnades.

Lönenämnden har avgivit utlåtande i ärendet den 9 oktober 1933. Beträffande frågan om tantiemsystemets avskaffande utan avvaktan å en allmän revision av avlöningsreglementet har nämnden anfört följande:

Vad först angår den ifrågasatta åtgärden att isolerat, utan samband med den tilltänkta allmänna löneregleringen, upphäva de för här ifrågavarande tjänstemän gällande tantiembestämmelserna, synes det nämnden uppenbart, att en sådan åtgärd, såsom ock riksdagens vederbörande utskott förutsatt, med nödvändighet måste påkalla en höjning av den fasta lönen. Lönekommittén, som i sitt förslag till avlöningsreglemente upptagit en till 38 lönegrader utvidgad löneskala och därjämte vid lönebeloppens beräkning utgått från en av rådande dyrtidstilläggssystem betingad höjning av nu gäl-

lande lönesatser med omkring 17 %, har ansett sig kunna inplacera även de tantiemberättigade tjänstemännen vid statens vattenfallsverk å den allmänna löneplanen, såsom förut nämnts dock med viss övergångsanordning. Enligt kommitténs förslag skulle överdirektör vid statens vattenfallsverk hänföras till 38:e lönegraden, kraftverksdirektör vid Trollhätte och Älvkarleby kraftverk till 34:e lönegraden samt kraftverksdirektör vid Motala och vid de norrländska kraftverken till 32:a lönegraden, varvid i samtliga fall skulle gälla, att lönen omedelbart utginge enligt den högsta för lönegraden fastställda löneklassen.

Mera vanskligt ter sig genomförandet av en motsvarande förändring med nu gällande avlöningsreglemente. Såsom framgår av proposition nr 384 till 1918 års riksdag, vid vilken riksdag de ännu gällande grunderna för beräkning av överdirektörens tantiem fastställdes, räknade man med att tantiem skulle under perioden 1919—1924 stiga från 14,000 kronor till 19,000 kronor och de sammanlagda löneförmånerna, den kontanta bostadsersättningen däri inräknad, för sistnämnda år uppgå till 29,500 kronor. År 1919, då de nuvarande procentsatserna för beräkning av kraftverksdirektörs tantiem godkändes (proposition nr 391), beräknade man, att de totala avlöningarna år 1924 skulle uppgå till 18,500 kronor för kraftverksdirektören vid Trollhätte kraftverk och till 15,400 kronor för kraftverksdirektören vid Älvkarleby kraftverk. I verkligheten belöpte sig löneinkomsterna år 1924 till 24,026 kronor för överdirektören, till 17,040 kronor för kraftverksdirektören i Trollhättan och till 15,767 kronor för kraftverksdirektören i Älvkarleby, dyrtidstillägg oräknat. Sedermera har inkomsten av tantiem genomsnittligt sett varit i stadigt stigande, och utgjorde de sammanlagda löneinkomsterna, exklusive dyrtidstillägg, år 1932 respektive 41,504 kronor, 22,766 kronor och 20,836 kronor. I betraktande av de löneförmåner, som sålunda ursprungligen avsetts kunna tillkomma dessa tjänstemän, och i all synnerhet med hänsyn till de löneinkomster, de under de senaste åren i verkligheten uppburit, läser man vid ett slopande av tantiemsystemet vara hänvisad till att vidtaga en så kraftig höjning i de enligt avlöningsreglementets 5 § 1 mom. nu utgående fasta arvoden — 10,500 kronor för överdirektör och 10,000 kronor för kraftverksdirektör — att ett bibehållande av ifrågavarande befattningar bland övriga i momentet upptagna förordnandetjänster skulle framstå såsom en ur löneteknisk synpunkt olämplig anordning.

Härtill kommer, att förändringen med all sannolikhet komme att medföra vissa olägenheter av praktisk art. Enär förordnandena utlöpa för den nuvarande överdirektören med utgången av år 1934 och för de nuvarande kraftverksdirektörerna vid Trollhätte och Älvkarleby kraftverk med utgången av år 1937, skulle det nya arvodesbeloppet för överdirektören kunna tillämpas redan från och med ingången av år 1935 men för nyssnämnda kraftverksdirektörer först från och med ingången av år 1938. Därest det fasta arvodet för överdirektören bestämdes exempelvis till samma belopp, som av 1928 års lönekommitté föreslagits, eller 21,000 kronor, bleve följden med all sannolikhet den, att överdirektören — bortsett från det fall att den nuvarande innehavaren av tjänsten genom särskild övergångsanordning skyddades — under mellantiden och intill dess arvodesregleringen trädde i kraft jämväl för kraftverksdirektörerna, funne sig sämre ställd i lönehänseende än dessa, något som skulle innebära en uppenbar oegentlighet i betraktande av hans ställning såsom chef för kraftverksbyrån och närmast under verkschefen ansvarig för statens hela kraftverksförvaltning. Löneämnden förbiser ej heller, att ett slopande av tantiemsystemet under nuvarande förhållanden skulle i praktiken kunna föranleda, att en eller annan av de om statens kraftverksrörelse förtjänta personer, vilka för närvarande

bekläda överdirektörs- respektive kraftverksdirektörsbefattningarna, skulle finna med sitt intresse förenligt att lämna statstjänsten för att tillträda bättre avlönad enskild befattning.

Då sålunda lönenämnden ur skilda synpunkter ansåge sig icke kunna förordad ett omedelbart avskaffande av tantiemsystemet utan funne denna fråga böra anstå och närmare övervägas först i samband med en blivande allmän löne reglering, har lönenämnden undersökt, på vad sätt i avvaktan på en blivande löne reglering sådan jämkning i grunderna för tantiemens beräkning skulle kunna provisoriskt åvägabringas, som medförde en lämplig beskärning i den nu utgående tantieminkomsten. Härom anför lönenämnden:

I sådant hänseende synas olika utvägar erbjuda sig. Det enklaste sättet vore onekligen att, såsom vattenfallstyrelsen i sitt utlåtande i förevarande ärende ifrågasatt, fastställa en viss maximigräns för tantieminkomsten. För sin del anser emellertid nämnden en sådan utväg icke vara att förordad. Visserligen skulle härigenom garanti skapas för att vederbörande befattningshavares inkomster vid stigande nettovinst icke sprunge upp till oskäligt belopp. Å andra sidan skulle en maximeringsbestämmelse på ett ojämnt sätt öva inverkan på tantiemens beräkning. Det måste också sägas, att en begränsning uppåt av tantiemen icke står i god överensstämmelse med tantiemens idé, vilken avser att bereda vederbörande befattningshavare en mot förskjutningen i nettovinsten svarande ändring i löneinkomsterna. Bestämmandet av en viss högsta gräns för tantiemen och därmed också för den totala löneinkomsten skulle därjämte lätteligen kunna anses innebära fastslående av en viss lönenivå för framtiden och följaktligen föregripa en kommande löne reglering.

Lönenämnden har fördenskuil ansett, att den åsyftade provisoriska regleringen av löneinkomsterna bör komma till stånd genom sänkning av de i 5 § 2 mom. av avlöningsreglementet angivna procentsatserna för tantiemens beräkning. Förslag i sådan riktning har ock, såsom av remisshandlingarna framgår, redan år 1930 framlagts av vattenfallsstyrelsen. Nämnden anser emellertid, att den åsyftade beskärningen bör gå något längre än vad styrelsen avsett, och har nämnden därför utarbetat ett eget förslag i ämnet. Härvid har lönenämnden utgått från att överdirektörens tantiem, vilken för närvarande är baserad på nettovinsten från de kraftverk, som lämna överskott, bör beräknas procentuellt å nettovinsten för samtliga kraftverk betraktade såsom en enhet, således under hänsynstagande till såväl de vinstgivande som de förlustbringande kraftverken, samt att procentberäkningen jämväl bör, i likhet med vad nu är fallet i fråga om kraftverksdirektör, ske efter fallande skala. Tantiemen för kraftverksdirektör bör däremot under här ifrågavarande provisorium alltjämt beräknas å nettovinsten för vederbörande kraftverk, utan den av vattenfallsstyrelsen ifrågasatta utjämningen mellan olika kraftverk.

Enligt nämndens mening skulle under förhandenvarande förhållanden en lämplig begränsning i tantiemen erhållas, om densamma beräknades på följande sätt. För överdirektör utgår tantiem med 0.5 % å nettovinsten. I den mån denna ej överstiger 2 miljoner kronor, med 0.3 % av den del av vinsten, som överstiger 2 miljoner men ej 4 miljoner kronor, samt med 0.1 % av den del av vinsten, som överstiger 4 miljoner kronor. För kraftverksdirektör beräknas tantiem till 0.5 % å nettovinsten, i den mån denna ej överstiger 1 miljon kronor, till 0.3 % av den del av vinsten, som överstiger 1 miljon kronor men ej 2 miljoner kronor, samt till 0.1 % av den del av

vinsten, som överstiger 2 miljoner kronor. Tantiem till kraftverksdirektör utgår, såsom hittills varit fallet, med lägst 2,500 kronor för år. Med en dylik fallande skala skulle framdeles inträffande variationer i nettovinsten vid kraftverken icke komma att medföra alltför stora förskjutningar i tantiembeloppen.

Efterföljande sammanställning innehåller en jämförelse mellan den tantiem, som enligt nu gällande grunder utgått till överdirektören ävensom kraftverksdirektörerna vid Trollhätte och Älvkarleby kraftverk under år 1932, och den tantiem, som samma år skulle hava tillkommit nämnda tjänstemän, därest de av lönenämnden här föreslagna grunderna då varit gällande:

Befattningshavare	Tantiem år 1932	
	enligt nuvarande grunder kronor	enligt föreslagna grunder kronor
Överdirektör	31,004	17,100
Kraftverksdirektör vid Trollhätte kraftverk	12,766	9,422
Kraftverksdirektör vid Älvkarleby kraftverk	10,836	8,779

De ifrågasatta nya reglerna för tantiemens bestämmande, vilka icke förutsätta någon ändring i principerna för själva vinstberäkningen, torde böra ersätta de nuvarande bestämmelserna i första och andra styckena i 5 § 2 mom. av kommunikationsverkens avlöningsreglemente.

På grund av det anförda har lönenämnden hemställt, att 5 § 2 mom. av löningsreglementet måtte erhålla efter lönenämndens sålunda framställda förslag anpassad lydelse.

Slutligen anför lönenämnden:

Den föreslagna författningsändringen torde böra träda i kraft den 1 juli 1934. Härigenom skulle de nya bestämmelserna komma att tillämpas å den, som efter sagda dag tillträder förnyat förordnande å befattning såsom överdirektör eller kraftverksdirektör. Lönenämnden har ansett tillräckliga skäl icke föreligga för att de nuvarande innehavarna av här ifrågavarande befattningar skola, därest de efter tilländalupen förordnandeperiod erhålla förnyat förordnande, genom personliga lönetillägg erhålla kompensation, helt eller delvis, för en på grund av författningsändringen uppkommen löneminskning. Då emellertid de nuvarande tjänst innehavarna, såsom förut antytts, icke torde under nu löpande förordnandeperiod kunna förpliktas att underkasta sig den föreslagna ändringen i avlöningsreglementet, synes en övergångsföreskrift böra utfärdas, som undantager dem från de nya bestämmelsernas tillämpning, så länge deras nu innehavande förordnanden vara.

I detta sammanhang vill nämnden framhålla, att i syfte att underlätta ett framtida avskaffande av tantiemsystemet det synts lönenämnden lämpligt, att vid meddelande av nya förordnanden å överdirektörs- eller kraftverksdirektörsbefattning skyldighet föreskrives för den förordnade att underkasta sig de ändrade bestämmelser, som framdeles kunna varda beslutade i fråga om tantiem.

I fråga om särskilt lönetillägg av 3,000 kronor åt kraftverksdirektören vid de norrländska kraftverken har lönenämnden erinrat, att nämnden i utlåtande den 17 juni 1932 förordat bifall härtill, varjämte nämnden uttalat, att den ansett sig i förevarande sammanhang icke hava anledning att frångå vad i sagda utlåtande anförts i frågan.

Avvikande mening har anförts av ledamoten av lönenämnden G. Mattelin samt suppleanten i nämnden, byråchefen A. Jacobson. Mattelin har fram-

hållit, att det vore mer överensstämmande med sedvanliga affärsprinciper att för tantiemens beräkning använda en stigande procentskala. Då en dylik omläggning av grunderna skulle kunna komma att innebära en allt för kraftig beskränning av de nu utgående sammanlagda löneförmånerna för överdirektören och kraftverksdirektörerna i Trollhättan och Älvkarleby, har Mattelin ansett lämpligare, att tantiem finge utgå med 0.3 procent av respektive nettovinster oavsett deras storlek. Jacobson har ansett, att de nya grunderna för tantiemberäkningen borde så avpassas, att de däremot svarande tantiembeloppen ungefärligen överensstämde med de maximibelopp, som vattenfallsstyrelsen i sitt utlåtande den 12 juni 1933 föreslagit. Jacobson har föreslagit den avvikelser från majoritetens inom lönenämnden förslag, att den del av tantiemen, som skulle utgå med 0.3 procent, skulle beräknas för överdirektören å nettovinst över 2 miljoner kronor intill 5 miljoner kronor och för kraftverksdirektör å nettovinst över 1 miljon kronor intill 2.5 miljoner kronor.

Av följande sammanställning framgår den tantiem, som under år 1932 jämlit gällande grunder tillkommit eller enligt framkomna förslag skulle hava utgått till överdirektören samt kraftverksdirektörerna vid Trollhätte och Älvkarleby kraftverk:

Befattningshavare	Tantiem under år 1932				
	Enligt gällande grunder	Enligt vattenfallsstyrelsens förslag i utlåtande den 12 juni 1933 maximibelopp	Lönenämnden		
			Enligt majoritetens förslag	Enligt Mattelins förslag	Enligt Jacobsons förslag
Kronor	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor	
Överdirektören	31,004	19,000	17,100	15,300	19,100
Kraftverksdirektören vid:					
Trollhätte kraftverk ...	12,766	10,000	9,422	10,266	10,422
Älvkarleby kraftverk ...	10,836	10,000	8,779	8,337	9,779

Såsom, bland andra, 1928 års lönekommitté framhållit, synes det principiellt sett mindre lämpligt, att några få statens befattningshavare skola avlönas enligt grunder — fast lön och tantiem — som helt avvika från vad som gäller för andra statstjänstemän. Ehuru det alltså skulle ligga närmast till hands att ersätta tantiemsystemet med avlöningsgrunder, anslutande sig till de inom statsförvaltningen eljest brukliga, lärer emellertid av skäl, som lönenämnden anført, en omprövning därutinnan böra ske först i samband med en blivande allmän löneereglering.

För närvarande torde övervägandena därför få avse endast en jämkning i grunderna för beräkandet av tantiem i syfte att ernå skälig begränsning därav. Såsom redan i det föregående hämnts, utlöpa emellertid gällande förordnanden för kraftverksdirektörerna vid Trollhätte, Älvkarleby och Motala

kraftverk först med utgången av år 1937, vadan en ändrad tantiemberäkning icke skulle beträffande dessa befattningshavare bliva tillämplig förrän med ingången av år 1938. Att vid sådant förhållande redan nu för dessa befattningar träffa avgöranden om provisoriska åtgärder i förevarande avseende kan icke vara lämpligt. Skulle icke före nämnda tidpunkt frågan om en allmän löneroglering hava avgjorts eller stå inför ett omedelbart avgörande, lærer tantiemfrågan för kraftverksdirektörerna böra föreläggas 1937 års riksdag. De förändringar i förevarande avseende, som nu torde böra genomföras, skulle således avse allenast överdirektörsbefattningen, för vars innehavare nu löpande förordnande utgår med innevarande års slut.

Vad angår sättet för en omläggning av grunderna för tantiemens beräkning, tala onekligen skäl för den av en reservant inom lönenämnden framförda meningen, att tantiem, om sådan skall utgå, i motsats till vad nu är fallet bör med vinstens tillväxt stiga. Lika med reservanten finner jag emellertid en sådan omläggning knappast möjlig att nu genomföra utan alltför stora rubbningar. Vid prövning av övriga alternativ har jag funnit mig böra biträda lönenämndens förslag och vill alltså, såsom provisorium i avvaktan på en blivande allmän löneroglering, föreslå att till överdirektören skall årligen, utöver arvodet, utgå tantiem å nettovinsten av rörelsen vid samtliga statens kraftverk såsom enhet betraktade med 0.5 procent av nämnda vinst, i den mån densamma icke överstiger 2 miljoner kronor, med 0.3 procent av den del av vinsten, som överstiger 2 men ej 4 miljoner kronor, samt med 0.1 procent av den del av vinsten, som överstiger 4 miljoner kronor. Därest dessa grunder varit gällande år 1932, skulle överdirektörens inkomst av arvode och tantiem, fränsett dyrtidstillägg, under nämnda år hava uppgått till (10,500 + 17,100) 27,600 kronor i stället för uppburna 41,504 kronor.

Vad därefter beträffar kraftverksdirektörsbefattningen vid de norrländska kraftverken, vill det av vad därutinnan förekommit synas, som om det icke vore möjligt att tillfredsställande och i erforderlig mån varaktigt besätta denna tjänst med mindre en förbättrad löneställning provisoriskt beredes. Med utgående sålunda från att en dylik åtgärd får anses vara ur verkets synpunkt nödvändig, anser jag mig lika med lönenämnden därför böra tillstyrka, att vid ifrågavarande befattning må, räknat från och med den 1 juli 1934, utöver arvode och tantiem enligt avlöningsreglementet, utgå ett tillfälligt lönetillägg av 3,000 kronor för år räknat.

Då även den föreslagna ändringen i bestämmelserna om tantiem åt överdirektören torde böra träda i kraft den 1 juli 1934 men gällande förordnande för honom utlöper först med nämnda års utgång, synes böra övergångsvis stadgas, att beträffande nuvarande innehavare av befattningen skola tillämpas gällande bestämmelser, så länge hans innehavande förordnande varar. Vid meddelande av nya förordnanden å överdirektörs- och kraftverksdirektörsbefattning torde böra föreskrivas skyldighet för den förordnade att underkasta sig de ändrade avlöningsbestämmelser, som må varda stadgade beträffande ifrågavarande befattningar.

Övergångsanordningar m. m. Departementschefens hemställan.

De av mig i det föregående förordade ändringarna i fråga om vissa befattningar vid kommunikationsverken synas lämpligen böra genomföras den 1 juli 1934.

I fråga om befattningar, som enligt mitt förslag skulle indragas, blir det — såsom av den föregående framställningen torde framgå — i vissa fall erforderligt att uppföra vederbörande befattningar på övergångsstat. Det synes därför lämpligt, att Kungl. Maj:t jämväl med avseende å befattningar, vilkas antal fastställas av Kungl. Maj:t och riksdagen, efter förslag av vederbörande verksstyrelse årligen tills vidare bestämmer övergångsstatens omfång.

Då sålunda vissa av de erforderliga övergångsanordningarna kräva riksdagens medverkan, torde bemyndigande böra utverkas för Kungl. Maj:t att utfärda de bestämmelser, som kunna erfordras för genomförande av de föreslagna ändringarna.

Av vad förut påpekats framgår, att ett bifall till de förordade förslagen föranleder dels viss ändring i avlöningsreglementet för kommunikationsverken, dels ock ändringar i den vid reglementet fogade tjänsteförteckningen. Enligt av riksdagen förut lämnat bemyndigande äger emellertid Kungl. Maj:t att i reglementet och tjänsteförteckningen vidtaga de ändringar, som föranledas av de beslut, riksdagen i förevarande hänseende kan komma att fatta.

Vad i det föregående förordats föranleder även vissa ändringar i den vid kommunikationsverkens pensionslag fogade åldersförteckningen. Frågan härom torde senare komma att anmälas av chefen för finansdepartementet.

På grund av vad jag i det föregående anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

1:o besluta, med tillämpning från och med den 1 juli 1934, att 5 § 2 mom., första stycket, i avlöningsreglementet den 19 juni 1919 (nr 343) för tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk skall hava följande ändrade lydelse:

Överdirektör vid statens vattenfallsverk åtnjuter, utöver arvudet, *tantiem* å nettovinsten av rörelsen vid samtliga statens kraftverk såsom enhet betraktade med 0.5 procent av nämnda vinst, i den mån densamma icke överstiger 2,000,000 kronor, med 0.3 procent av den del av vinsten, som överstiger 2,000,000 men ej 4,000,000 kronor, samt med 0.1 procent av den del av vinsten, som överstiger 4,000,000 kronor, allt för år räknat;

att i den vid nämnda avlöningsreglemente fogade tjänsteförteckningen skola upptagas följande befattningar, nämligen:

vid postverket:

i 24:e lönegraden: intendent;

vid telegrafverket:

i 30:e lönegraden: förste byrådirektör;

vid statens vattenfallsverk:

i 20:e lönegraden: kontrollör,

» 27:e » : driftsingenjör;

samt att ur samma tjänsteförteckning skola utgå följande befattningar, nämligen:

vid postverket:

ur 21:a lönegraden: aktuarie;

vid statens järnvägar:

ur 21:a lönegraden: distriktskassör,

» 24:e » : milkontrollör;

2:o) fastställa antalet av följande befattningar från och med den 1 juli 1934 på sätt här angives, nämligen:

vid postverket:

notarie	9
intendent i 24:e lönegraden	1;

vid telegrafverket:

förste kontrollör	21
linjeingenjör	24
byrådirektör	5
förste byrådirektör	1;

vid statens järnvägar:

elektroingenjör	12
stationsinspektör av klass 2	14
stationsinspektör av klass 1 B	26
stationsinspektör av klass 1 A	6;

vid statens vattenfallsverk:

kontrollör i 21:a lönegraden	3
byråingenjör	2
driftsingenjör	1;

3:o) bemyndiga Kungl. Maj:t att utfärda de övergångsbestämmelser, som vid genomförande av förberörda ändringar må erfordras;

4:o) medgiva, att vid den till statens vattenfallsverk hörande befattningen såsom kraftverksdirektör vid de norrländska kraftverken må från och med den 1 juli 1934, utöver arvode och tantiem enligt avlöningsreglementet, utgå ett tillfälligt lönetillägg av 3,000 kronor för år räknat; samt

Kungl. Maj:ts proposition nr 122.

5:o) medgiva, att avlöningen till viss av statens järnvägar från Härnösand—Sollefteå och Uppsala—Gävle järnvägar övertagen personal må från och med den 1 januari 1935 utgå i enlighet med av mig här förut förordade grunder.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Nils Hellenius.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

	Sid.
Postverket.	
En notariebefattning å femte byrån	2
Uppflyttning i lönegrad av befattningen såsom aktuarie och föreståndare för postverkets tryckeri	3
Telegrafverket.	
En förste byrådirektörsbefattning	6
En ny linjeingenjörsbefattning	9
Två nya förste kontrollörsbefattningar	12
Statens järnvägar.	
Ökat antal elektroingenjörsbefattningar	14
Ändring i klass av vissa stationer	16
Indragning av distriktskassörsbefattningarna	21
Indragning av milkontrollörsbefattningen	22
Ändrade grunder för avlöning till vissa i statens järnvägars tjänst övertagna befattningshavare	23
Fråga om förbättrad löneställning för vissa kontorsskrivare m. fl. tjänstemän	31
Fråga om ändrad benämning å vissa notariebefattningar	32
Sammanfattning	33
Statens vattenfallsverk.	
En byråingenjörsbefattning	35
En befattning såsom driftsingenjör vid Motala kraftverk	36
Två nya kontrollörsbefattningar vid lokalförvaltningarna	38
Ändrade grunder för avlöning åt överdirektören och kraftverksdirektörerna	45
Övergångsanordningar m. m. Departementschefens hemställen	60